

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

Inleiding

Oorlog in Vietnam

In 1973 vertrokken de laatste Amerikaanse militairen uit Vietnam. Daarmee verdween Vietnam uit het wereldnieuws, waarin het jarenlang een grote rol had gespeeld. Toch hadden veel Amerikanen omstreeks 1960 nog nooit van Vietnam gehoord. Maar vanaf dat jaar ging de strijd in Vietnam het Amerikaanse nieuws steeds meer beheersen. De Amerikaanse betrokkenheid in de strijd tussen Noord- en Zuid-Vietnam groeide in de jaren 1964-1965 uit tot de 'Vietnam-oorlog'. Bijna iedereen in de westerse wereld had op den duur een mening over die oorlog. In veel steden, ook in Nederland, werden grote demonstraties gehouden tegen het Amerikaanse optreden. De Vietnam-oorlog werd het op een na langste conflict (*The War on Terror* sinds 2001 in

Afghanistan en Irak duurt nu nog steeds voort, maar wel met minder troepen) waar de VS bij betrokken waren. Er vielen 58.000 doden aan Amerikaanse zijde (tegen 330.000 doden in de Tweede Wereldoorlog en 7.000 slachtoffers in *The War on Terror*) en 1 tot 2 miljoen aan Noord- en Zuid-Vietnamese zijde. De oorlog richtte in Vietnam grote ecologische en sociaal-economische schade aan. Op Vietnam werden meer bommen gegooid dan het totale aantal gebruikt in de Tweede Wereldoorlog (maar massale bombardementen op steden kwam minder vaak voor dan toen).

De oorlog kostte de VS circa 150 miljard dollar en werd uiteindelijk ‘verloren’, zoals sommigen zeggen of ‘niet gewonnen’ in de ogen van anderen. Veel Amerikaanse soldaten konden na hun terugkeer door psychische, sociale of fysieke problemen hun draai in de samenleving niet meer of moeilijk vinden. Veel Amerikanen vroegen zich daarom naderhand af waarom de VS ooit aan dit ‘avontuur’ waren begonnen. Een antwoord is te vinden in de dekolonisatie en de Koude Oorlog.

De VS en de SU raken verwickeld in een ‘Koude Oorlog’

In de 20ste eeuw kwamen drie grote mogendheden op: de VS, de SU en China. Twee daarvan, de VS en de SU, gingen vanaf de Tweede Wereldoorlog de wereldpolitiek bepalen. Zij vertegenwoordigden twee ideologisch geïnspireerde systemen, die elkaar wederzijds uitsloten. Hierbij past het kenmerkende aspect uit tijdvak 10: *De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog*. Het kapitalistische ideaal van de VS was een samenleving waarin het individu centraal staat en die gebaseerd is op westerse waarden als vrijheid en democratie. Daartegenover stelde de SU het communistische ideaal van een samenleving waarin het collectief centraal staat en gelijkheid en solidariteit de hoogste waarden zijn. Beide mogendheden wilden hun systemen over de hele wereld verbreiden. Ze vonden dat hun idealen hun het recht daartoe gaven. Onduidelijk was echter steeds waar idealisme ophield en eigenbelang begon. De wantrouwende en vijandige die de VS en SU tegenover elkaar aannamen wordt de Koude Oorlog genoemd. Er was namelijk geen directe confrontatie op militair vlak, alleen maar militaire confrontaties via andere conflicten.

Dekolonisatie gaat samen met ‘Koude Oorlog’

In de 20ste eeuw kwam er ook een einde aan de grote koloniale rijken in Azië en Afrika, die West-Europese mogendheden in de voorafgaande eeuwen hadden opgebouwd. Deze dekolonisatie vond na de Tweede Wereldoorlog plaats, zoals ook genoemd wordt in tijdvak 10, kenmerkende aspect: *De dekolonisatie die een einde maakte aan de westerse hegemonie in de wereld*. Maar het verzet tegen het Europese kolonialisme begon in Azië al in de jaren

twintig en dertig, zoals naar voren komt in tijdvak 9, kenmerkend aspect:

Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme. De gekoloniseerde volkeren kregen meer zelfbewustzijn en er ontstonden nationalistische bewegingen. Het communisme sloot goed

aan bij hun streven naar onafhankelijkheid want het communisme voorspelde het eind van zowel het kapitalisme als het kolonialisme. Veel nationalistische bewegingen waren dan ook communistisch geïnspireerd. Het is daarom niet verwonderlijk dat de Koude Oorlog een grote rol ging spelen bij de dekolonisatie. In sommige landen, waaronder Vietnam, veranderde de Koude Oorlog in een echte oorlog.

De VS grijpen in Vietnam in

De VS gingen ervan uit dat de onafhankelijkheidsstrijd van veel koloniën werd geleid door de SU en, na 1949, communistisch China. Toen het Franse koloniale bewind in Indochina (Vietnam, Laos, Cambodja) zich niet langer kon handhaven, probeerden de VS te voorkomen dat heel Vietnam communistisch werd. Uiteindelijk werden de 3 grote mogendheden, die allen beschikten over kernwapens, bij het conflict in Vietnam betrokken. De oorlog had voor Vietnam zelf rampzalige gevolgen, maar escaleerde in deze Koude Oorlogsjaren niet in een wereldwijd of nucleair conflict.

Kenmerken van Vietnam

Veel Nederlanders zagen Vietnam destijds als een klein landje, ver weg in Zuidoost-Azië. Maar klein is Vietnam zeker niet. Het is in oppervlakte zo groot als Duitsland en het telt nu ruim 96 miljoen inwoners en de verwachting is dat rond 2021 het er meer dan 100 miljoen zijn. In vergelijking met de bijna 83 miljoen inwoners die Duitsland telt, hoort Vietnam tot de top 15 van dichtstbevolkte landen ter wereld.

Het is een smal, langgerekt land. De afstand van noord naar zuid bedraagt hemelsbreed 1600 km, dat is meer dan de afstand van Amsterdam naar Napels. Maar in het midden is Vietnam nog geen 50 km breed.

Het land heeft een tropisch klimaat. Het bezit geen delfstoffen van betekenis, maar is erg vruchtbaar, vooral in het zuiden. De belangrijkste landbouwgebieden zijn de twee grote rivierdelta's, de Rode Delta in het noorden en de Mekong Delta in het zuiden. Door irrigatie en bedijking kan hier veel rijst worden verbouwd. Het lange midden is, op een smalle kuststrook na, bergachtig. Ook in het noorden is meer dan de helft bergachtig. De omstandigheden voor landbouw zijn hier moeilijker.

De Mekong delta met de bergen op de achtergrond en de drukte richting de stad

De verhouding met China

In het noorden grenst Vietnam aan China. Dit heeft het verloop van de Vietnamese geschiedenis sterk bepaald. Vaak was er Chinese overheersing in Vietnam, of moest de bevolking veel tribuut betalen, als gekookte barbaren. Er zijn veel overeenkomsten tussen de Chinese en Vietnamese cultuur. Maar de verhoudingen zijn altijd gevoelig gebleven. Toen na de Tweede Wereldoorlog Vietnam uiteengevallen was in Noord en Zuid, wilde het communistische Noord-Vietnam graag steun ontvangen van de communistische Volksrepubliek China. Maar tegelijk wilde het voorkomen dat China te veel invloed zou krijgen in Vietnam. Volgens sommige historici is de ligging van Vietnam waarschijnlijk van doorslaggevende betekenis geweest in de Vietnam-oorlog. Dit boekje bied je de kans dit te onderzoeken.

Kaart van "Frans Indochina"

Ho Chi Minh City heette vroeger Saigon, de hoofdstad van Zuid-Vietnam.

Hue was de oude keizerlijke stad. In Da Nang was de grootste Amerikaanse basis.

Halong Bay heette eerst de baai van Tonkin.

Hanoi was de hoofdstad van communistisch Noord-Vietnam.

Invloed van de VN tijdens de Koude Oorlog

Het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York

Wat werd beoogd met de VN?

De spanning in de wereld maakte een vaste vorm van internationaal overleg noodzakelijk. In juni 1945, nog voor het definitieve einde van de Tweede Wereldoorlog, werd daarom de Organisatie van de Verenigde Naties (de VN) opgericht.

De doelstellingen waren:

1. Toekomstige internationale conflicten voorkomen
2. De internationale gemeenschap in staat te stellen tijdig en doeltreffend te

reageren op conflictsituaties.

De aaneengesloten landen verklaarden in het Handvest van de VN: *‘Wij zijn vastbesloten de komende generaties te behoeden voor de gesel van de oorlog, die de mensheid in onze tijd tweemaal ongekende ellende heeft gebracht.’*

De voornaamste organen van de VN waren:

1. De Algemene Vergadering
2. De Veiligheidsraad

De Algemene Vergadering kon besluiten nemen over interne VN-aangelegenheden, maar mocht wat betreft vrede en veiligheid alleen maar advies uitbrengen aan de Veiligheidsraad.

Bijeenkomst van de Algemene Vergadering van de VN in New York

De VN maakte de volgende afspraken:

1. Zij zou de territoriale integriteit en politieke onafhankelijkheid van alle andere staten respecteren. De VN zou dus nooit veroveringen of dwang van het ene land tegen het andere land accepteren.
2. Zij zou in de internationale betrekkingen in principe geen geweld gebruiken of daarmee dreigen.
3. Geweld tegen een ander land was slechts toelaatbaar:
 - Wanneer uit zelfverdediging werd gehandeld
 - Of wanneer acties van de VN zelf zonder resultaat waren gebleven.

Geweld moest altijd proportioneel (in de juiste verhoudingen) zijn. Er mocht dus nooit meer geweld worden gebruikt dan strikt noodzakelijk was.

De Veiligheidsraad treedt zelden effectief op

Alleen de Veiligheidsraad kon besluiten nemen over kwesties van vrede en veiligheid, bijvoorbeeld over militair optreden tegen een land dat de vrede in gevaar bracht. De Veiligheidsraad werd ingesteld om snel in actie te kunnen komen, als de vrede en veiligheid gevaar liepen.

De Veiligheidsraad bestond uit 5 permanente leden en 10 niet-permanente leden (die om de 2 jaar door de Algemene Vergadering werden gekozen). De permanente leden waren: De VS, de SU, GB, Frankrijk en nationalistisch China. Zij golden als de belangrijkste overwinnaars in de Tweede Wereldoorlog. De permanente leden hadden het veto-recht. Daarmee konden zij belangrijke beslissingen tegenhouden.

De Supermogendheden, de VS en de SU, wilden beide voorkomen dat de Veiligheidsraad besluiten zou nemen waarmee zij het niet eens waren. Daarom kregen zij het veto-recht.

Tijdens de Koude Oorlog maakten de permanente leden van de Veiligheidsraad vaak gebruik van het veto-recht. Bijna altijd waren de VS en de SU het oneens over een besluit. Daardoor was effectief optreden van de Veiligheidsraad zelden mogelijk.

Bovendien bestond er ook onenigheid over het lidmaatschap van nationalistisch China in de Veiligheidsraad. In 1949 was China communistisch geworden en werd de nationalistische regering naar Taiwan verbannen. De VS weigerde de nieuwe Volksrepubliek China te erkennen. Daardoor bleef Taiwan, als nationalistisch China, tot en met oktober 1971 permanent lid van de Veiligheidsraad.

Bijeenkomst van de Veiligheidsraad

Hoofdstuk 1

Koude Oorlog en dekolonisatie in Azië en in Vietnam in het bijzonder

In dit hoofdstuk komen de volgende kenmerkende aspecten aan bod uit tijdvak 8, 9 en 10.

Tijdvak 8:

K.A. 32: De opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: liberalisme, nationalisme, socialisme, confessionalisme en feminisme

K.A. 36: De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie

Tijdvak 9:

K.A. 37: Het voeren van twee wereldoorlogen

K.A. 39: Het in praktijk brengen van totalitaire ideologieën communisme en fascisme /nationaalsocialisme

K.A. 41: vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme

Tijdvak 10:

K.A. 45: De dekolonisatie maakte een eind aan de westerse hegemonie in de wereld

K.A. 46: De verdeling van de wereld in twee ideologische machtsblokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog

1.1 Nieuwe internationale verhoudingen

Europa raakt na de Tweede Wereldoorlog verdeeld

Na de Tweede Wereldoorlog gingen de belangrijkste overwinnaars, de VS en de SU, de wereldpolitiek beheersen.

Door tegenstellingen tussen deze supermachten raakte Europa na 1945 verdeeld in twee delen met tegenstelde systemen:

1. Het systeem van de VS was gebaseerd op democratische politieke besluitvorming en kapitalistisch vrij ondernemerschap,
2. Dat van de SU op communistische partijdictatuur en economische almacht van de staat.

Kaart van Europa verdeeld in communistische en kapitalistische invloedssferen na 1945. De rode lijn is het 'ijzeren gordijn', een onoverbrugbare afscheiding tussen Oost- en West-Europa, gemaakt door mijnenvelden, wachtposten, prikkeldraad, ijzeren schermen en vanaf 1961 ook de Muur dwars door Berlijn. De term is afkomstig uit de Fultonspeech van Winston Churchill op 5 maart 1946, waarin hij waarschuwde voor een tweedeling van Europa: "From Stettin in the Baltic to Trieste in the Adriatic an 'iron curtain' has descended across the Continent."

Daarbij speelde een aantal factoren een belangrijke rol:

1. De SU had de Duitse legers vanuit het oosten teruggedrongen en beheerste aan het einde van de oorlog vrijwel geheel Oost-Europa. De westelijke Geallieerden (vooral de VS en GB) hadden West-Europa bevrijd.
2. Door de inval van Nazi-Duitsland in de SU (in 1941) was de Russische leider Stalin zich pijnlijk bewust van de kwetsbaarheid van de Russische westgrens. Hij wilde toekomstige invasies voorkomen. Een veiligheidsgordel van Oost-Europese satellietstaten (ondergeschikte staten die als een satelliet om de belangrijkste staat heen zouden draaien) langs de westgrens zou daarvoor moeten zorgen. In deze landen vestigde de SU communistische, 'sovjetvriendelijke' regimes. Het betrof Polen, Oost-Duitsland, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Roemenië en Bulgarije.
3. In het door de westelijke Geallieerden bevrijde deel van Europa kwamen democratieën en economieën volgens westers kapitalistisch model tot stand.

4. Beide supermachten bleven in 'hun' deel van Europa militair sterk aanwezig. Zij rekenden 'hun' deel tot hun invloedssfeer (een gebied waarin zij hun belangen konden laten overheersen)
5. Stalin maakte contacten tussen 'zijn' deel van Europa en het Westen vrijwel onmogelijk. De twee delen werden door een 'ijzeren gordijn' van elkaar gescheiden.

Er ontstaat een 'Koude Oorlog' tussen de VS en de SU

De verdeeldheid tussen de VS en de SU leidde als gevolg van de volgende factoren tot de Koude Oorlog. Daarmee wordt een periode (1945-1990) bedoeld van vijandschap met veel conflicten, maar geen directe oorlog tussen de VS en de SU.

Toenemend wederzijds wantrouwen

De deling van Europa in een kapitalistische en communistische invloedssfeer kreeg een blijvend karakter door het toenemende wederzijdse wantrouwen.

Het Westen had geen begrip voor Ruslands behoefte aan veiligheid en was ervan overtuigd dat de SU de hele wereld in haar macht wilde krijgen.

De SU had geen begrip voor de westerse idealen van zelfbeschikking en democratie voor alle volken en dat dat het Westen alleen maar uit was op economische overheersing van de wereld en het terugdringen van de Russische invloed.

Toenemend aantal conflicten

Het toenemend wantrouwen ging gepaard met het toenemen van het aantal conflicten tussen de supermogendheden over de politieke toekomst van Europa. Er ontstonden conflicten over:

1. Het Marshallplan (1947):

Amerikaans economische hulp aan Europa voor de wederopbouw. Deze hulp werd ook aan Oost-Europese landen aangeboden, maar Stalin verbood zijn satellietstaten gebruik te maken van deze hulp.

2. De Russische Blokkade van Berlijn (1948-1949):

Tegen de afspraken in hadden de VS, GB en Frankrijk afspraken gemaakt over het invoeren van een nieuwe munt in West-Duitsland. Berlijn was ook opgedeeld in 4 sectoren, maar lag in het door de SU beheerste gebied

Russische spotprent over de Marshallhulp, waarbij de tekenaar aangeeft hoe groot het wantrouwen is tussen de twee supermachten.

van Oost-Duitsland. Uit woede over het invoeren van de D-mark, blokkeerde Stalin een jaar lang alle toegangswegen tot Berlijn. West-Berlijn moest worden bevoorraadt door een luchtbrug in te stellen, iedere 3 minuten landde een vliegtuig op het vliegveld Tempelhof in Berlijn.

Burgers van West-Berlijn wachten op bevoorrading die de Amerikanen d.m.v. de luchtbrug brachten tijdens de Blokkade van Berlijn 1948-1949

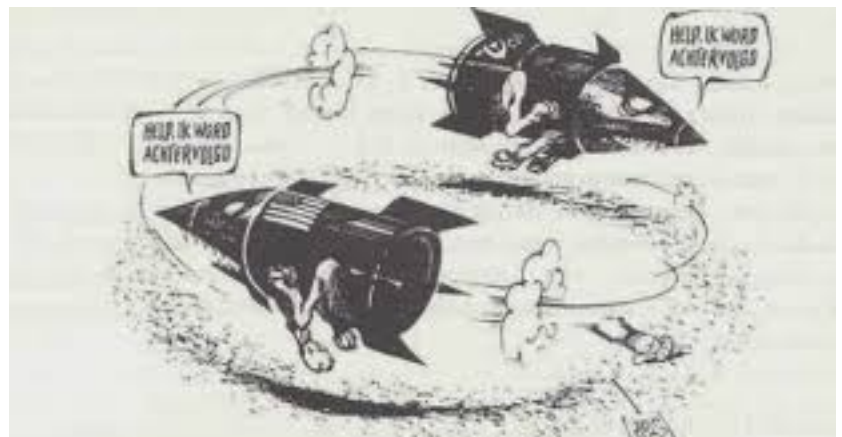
- 3. De communistische machtsovername in Tsjecho-Slowakije (1948):** In Tsjecho-Slowakije was na de Tweede Wereldoorlog weer meteen een democratie ingesteld, terwijl het in de invloedssfeer van de SU lag. De overheid had wel een enigszins antiwesters karakter vanwege het weggeven van Sudetenland aan Nazi-Duitsland in 1938. Er was echter een grote economische crisis (met grote voedseltekorten) in 1947 en de regering in Praag wilde graag meedoen met de Marshallhulp. De VS stemde toe, onder voorwaarde dat de regering de invloedssfeer van de SU zou verlaten en de antiwesterse houding zou laten varen. Stalin greep in. De Communistische Partij nam door de coup te plegen, de macht over. De westerse wereld was woedend, maar deed niets vanwege de invloedssfeer. Het wantrouwen werd echter wel groter tussen de twee supermachten.

Al spoedig ontwikkelde de 'Koude Oorlog' zich tot een wereldwijd conflict. Beide partijen vreesden namelijk dat de ander bezig was haar invloedssfeer in de hele wereld te verstevigen en uit te breiden.

De Koude Oorlog leidt tot een kernwapenwedloop

De VS en de SU wilden niet voor elkaar onderdoen in militaire kracht. Beide ontwikkelden kernwapens. De spanningen tussen de twee supermachten werden verhevigd door deze nucleaire dreiging.

In 1945 waren de VS erin geslaagd enkele atoombommen te vervaardigen. De VS hadden de Tweede Wereldoorlog beëindigd met 2 atoombommen op Japan (Hiroshima en Nagasaki). In 1949 bleek dat de SU ook kernwapens kon produceren. Omdat beide partijen bevreesd waren een achterstand in kernbewapening op te lopen, werd de eigen kernbewapening voortdurend uitgebreid en gemoderniseerd. Zo ontstond een kernwapenwedloop. Beide partijen probeerden elkaar steeds te overtreffen in het perfectioneren en uitbreiden van hun arsenaal aan kernwapens en raketten.

Spotprent over de wapenwedloop, op de kernwapens staan de Amerikaanse en Russische vlag. Ze roepen allebei: 'Help, ik word achtervolgd.' De vredesactivist probeert het te stoppen, maar wordt overlopen.

Tot eind jaren '50 hadden de VS een nucleaire voorsprong. Daarin kwam verandering toen de Russen raketten ontwikkelden die Amerikaanse steden konden bereiken. Vanaf die tijd waren de VS en de SU in staat elkaar wederzijds te vernietigen (**Mutual assured destruction = MAD**). De mogelijke wederzijdse vernietiging leidde echter tot wederzijdse afschrikking. Het hield in dat degene die met een kernoorlog zou beginnen, erop kon rekenen dat zijn eigen land ook verwoest zou worden.

In Europa blijft de vrede bewaard

Hoewel het wantrouwen bleef, kon in Europa tijdens de Koude Oorlog de vrede worden bewaard. De oorzaken daarvan waren:

1. De **wederzijdse afschrikking** had uiteindelijk een stabiliserend effect. Geen van beide kernmachten bleek bereid kernwapens in te zetten. Tot een rechtstreekse confrontatie tussen de VS en de SU kwam het niet.

2. In 1958 begon Stalins opvolger, Nikita Chroesjtsjov, een politiek van **vreedzame coëxistentie** met de VS. De SU en de VS zouden in vrede naast elkaar moeten bestaan. Er zou wel rivaliteit blijven tussen het communisme en kapitalisme, maar dat mocht niet tot een oorlog leiden.

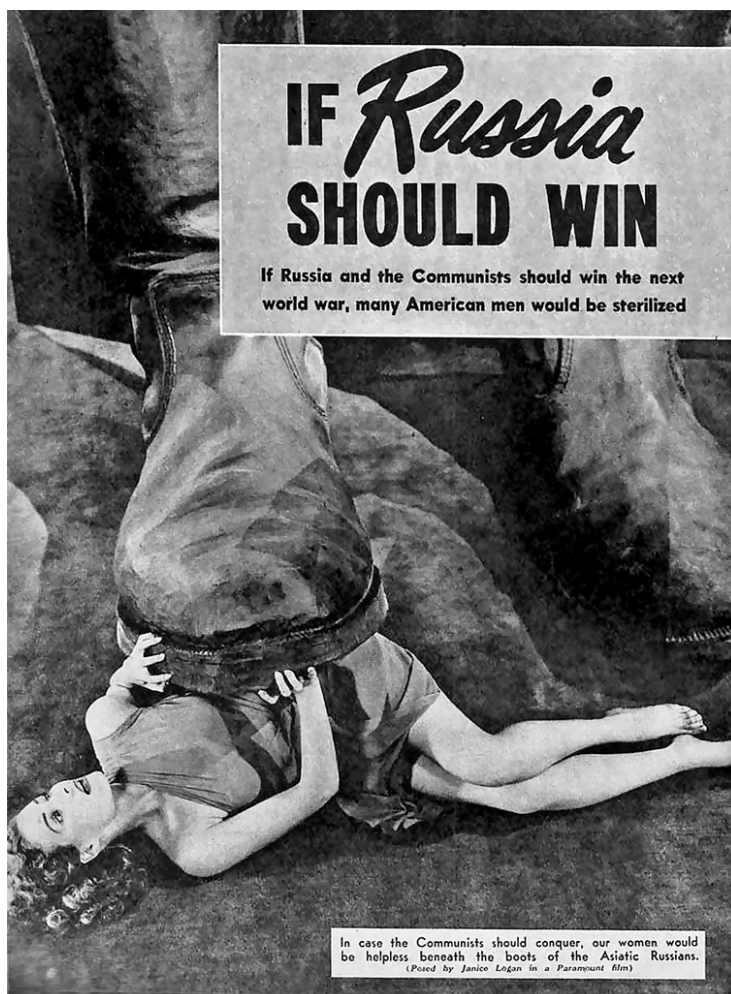

Een spotprent over de ontspanning tussen de SU en de VS tijdens de vreedzame coëxistentie periode. Links de Amerikaanse adelaar en rechts de Russische beer. In de kinderwagen ligt een vogel met een vreedestak in z'n bek.

1.2 Vijandbeelden

In de VS, de SU en de landen die tot hun invloedssfeer behoorden, heerste tijdens de Koude Oorlog angst voor de tegenpartij. Die angst kwam niet alleen voort uit de grote tegenstellingen tussen kapitalisme en communisme en de voortdurende kans op een gewapende confrontatie. Deze reële angst werd ook nog gevoed door ideologische propaganda.

In hun propaganda ontwikkelden beide supermachten een vijandbeeld ter verklaring en legitimatie van hun optreden. Maar waarschijnlijk geloofden de regeringsleiders zelf ook in het vijandbeeld dat ze uitdroegen.

Amerikaanse propagandaposter uit 1953. Het vijandbeeld ten opzichte van het communisme en de SU wordt hier duidelijk uitgedragen. De VS zal vertrapt worden als er nog een wereldoorlog zou komen en de SU en het communisme die oorlog zou winnen. “Amerikaanse mannen zullen gesteriliseerd worden” en “Bij winst van de communisten zullen onze vrouwen hulpeloos onder de Russische laarzen worden vertrapt”

Amerikaans vijandbeeld leidt tot containment-politiek

De Amerikanen vreesden een communistische wereldrevolutie. ‘Wereldrevolutie’ was het einddoel waar de communisten zeiden te streven. De Amerikanen waren bang dat de communisten de strijd tussen kapitalisme en communisme uiteindelijk op een gewelddadige wijze in de hele wereld zouden winnen. De communisten zouden dan hun systeem van onvrijheid ook aan de VS opleggen. De Russische overheersing van Oost-Europa kon worden gezien als een eerste stap in de richting van die communistische wereldrevolutie.

Uitgangspunt van het Amerikaanse buitenlands beleid werd daarom de ‘**containment**’-politiek: het indammen van het communisme.

Aan de basis van deze politiek ligt de **Truman-doctrine**. Deze doctrine werd opgesteld door de Amerikaanse president Truman, naar aanleiding van de Griekse burgeroorlog in 1947. Daar vochten communisten geholpen door de communistische buurlanden Bulgarije, Albanië en Joegoslavië tegen monarchisten, die geholpen werden door Engeland. De communisten schenen de burgeroorlog te gaan winnen. Truman vreesde dat na Griekenland, ook Italië en Frankrijk communistisch zouden worden, aangezien daar de communistische partijen grote aanhang kenden. Engeland kon de steun aan de Griekse monarchisten niet meer volhouden en vroeg hulp aan de VS. De Amerikaanse regering verklaarde van plan te zijn hulp te bieden

aan alle landen die bedreigd werden door een communistische minderheid (de Truman-doctrine). De regering stuurde de monarchisten geld en goederen, waardoor zij uiteindelijk de burgeroorlog konden winnen en de communisten werden verslagen.

De economische vorm van het indammen van het communisme in Europa was het Marshallplan. De militaire vorm bestond uit de oprichting van de NAVO (Noord-Atlantisch Verdragsorganisatie, een militair bondgenootschap tussen westerse landen om een aanval van de SU of andere communistische landen te weerstaan. Een aanval op 1 land, betekende een aanval op alle landen van de NAVO). Na Truman kwam president Eisenhower die de containment-politiek toepaste op de rest van de wereld. De oorzaken daarvan waren:

1. Communistische bewegingen speelden een rol bij de dekolonisatie in Azië
2. In China namen de communisten o.l.v. Mao de macht over (1949)

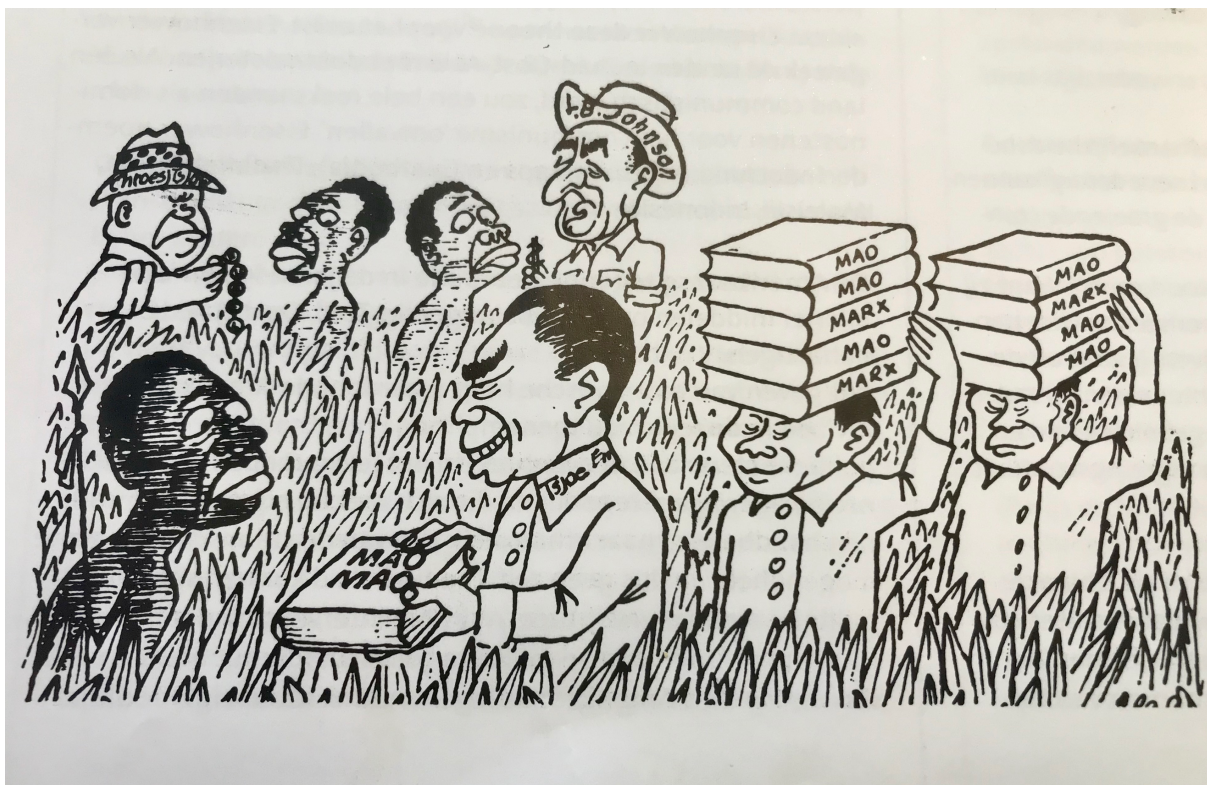

Het vijandbeeld en de strategie van de VS waren voor een belangrijk deel gebaseerd op de aanname dat de 2 communistische grootmachten, de SU en Volksrepubliek China, 1 groot machtsblok vormden tegenover het westen. In werkelijkheid waren de betrekkingen tussen de SU en China weinig hartelijk. Zelfs de openlijke breuk tussen de SU en China veranderde weinig aan het vijandbeeld.

Deze breuk, het Rode Schisma, ontstond in 1960. China kwam daardoor in een internationaal

isolement terecht. De oorzaken van de breuk waren:

1. Mao Zedong nam steeds meer afstand van de Russische politiek van vreedzame coëxistentie. De houding van China tegenover de VS werd steeds onverzoenlijker. Volgens Mao waren de VS de 'imperialistische hoofdvijand'.
2. Tussen de SU en China was rivaliteit ontstaan om het leiderschap van de internationale communistische beweging. Vooral in Azië en Afrika wilde China de leidende rol van de SU overnemen.
3. Daar kwam bij dat de SU en China het communisme op verschillende manieren in praktijk wilden brengen. In de SU werden industriearbeiders gezien als de belangrijkste motor voor de opbouw van het communisme. China ging zich steeds meer richten op de boeren en was er sprake van een 'boerencommunisme'.

Deze prent uit de jaren '60 met onderschrift: 'Een nieuwe concurrent' past goed bij het feit dat China de leidende rol in Afrika wilde overnemen van de SU. Op de achtergrond staan links de president van de SU Chroesjtsjov en rechts de Amerikaanse president Lyndon B. Johnson. Op de voorgrond de Chinese leider Zhou Enlai. Allemaal proberen ze Afrikaanse landen over te halen hun ideologie aan te hangen. De tekenaar is zeer kritisch op de houding van de grootmachten.

Het communistische vijandbeeld

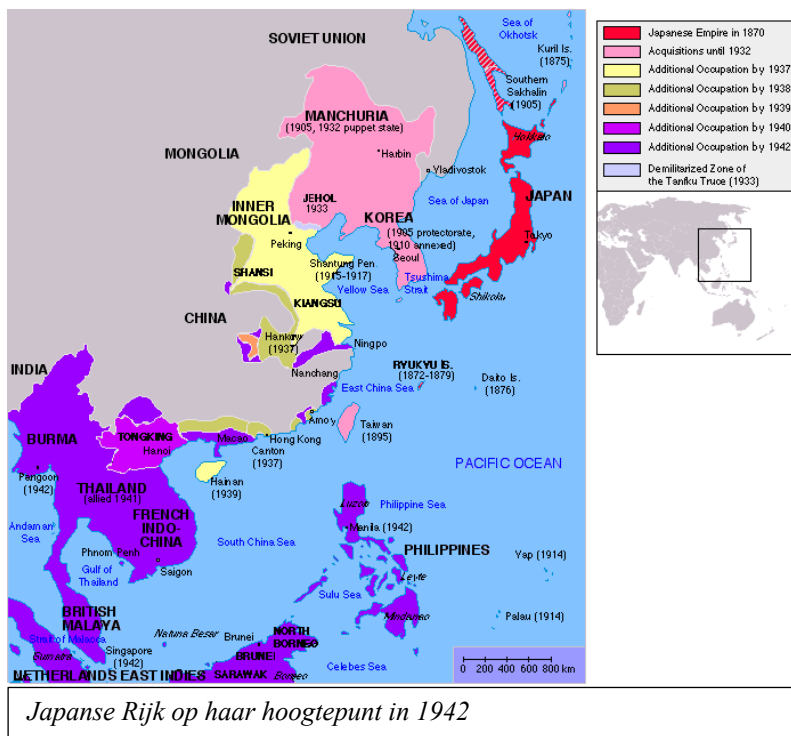
De SU en China beschouwden de containmentpolitiek als een voorbeeld van westers imperialisme. In het communistische vijandbeeld was de buitenlandse politiek van de VS een oude imperialistische politiek in een nieuw jasje. Het oude imperialisme wilde door het veroveren van koloniën afzetmarkten en grondstoffen verwerven. De VS probeerden nu ook hetzelfde, maar niet door koloniën, maar door het verkrijgen van economische en politieke invloed in grote delen van de wereld.

Uitgangspunt van de politiek van de communistische mogendheden werd daarom het verkrijgen van invloed in de gedekoloniseerde gebieden. Volgens hen wilden ze daarmee voorkomen dat de gedekoloniseerde gebieden ondergeschikt bleven aan westerse kapitalistische belangen.

1.3 Dekolonisatie in Zuidoost-Azië

De invloed van de Tweede Wereldoorlog op de dekolonisatie

Grote delen van Zuidoost-Azië waren vóór de Tweede Wereldoorlog koloniën van GB, Nederland en Frankrijk. In veel koloniën groeide in de jaren '20 en '30 het verzet tegen de Europese koloniale overheersing. Nationalistische bewegingen kwamen op. Bijvoorbeeld in Brits-Indië onder leiding van Gandhi en in Nederlands-Indië onder leiding van Soekarno.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bezette Japan de Nederlandse en Franse koloniën en in Azië ook een klein deel van de Britse koloniën (Malakka en Birma, maar niet Brits-Indië en Ceylon). Dit gezichts- en machtsverlies van de westerse koloniale overheden stimuleerde het reeds sluimerende nationalisme onder de inheemse bevolking. Na de Japanse capitulatie op 15 augustus 1945 ontstond er in de door Japan bezette koloniën een machtsvacuüm, doordat

troepen en bestuurders van de koloniale mogendheden nog niet ter plaatse waren. Daardoor nam de kracht van de nationalistische bewegingen toe. In veel koloniën brak er een onafhankelijkheidsstrijd uit. De West-Europese landen, verzwakt door de Tweede Wereldoorlog en oorlogsmoe, bleken geen van allen in staat hun koloniale rijken te behouden. Zodoende werden in betrekkelijk korte tijd veel koloniën in Azië onafhankelijk.

Azië raakt betrokken bij de Koude Oorlog

Bij de dekolonisatie van Zuidoost-Azië speelden zowel nationalistische als communistische groeperingen een rol. De supermachten hielden dit dekolonisatieproces nauwlettend in de gaten. Want het was onzeker welke positie deze nieuwe staten zouden gaan innemen in de Koude Oorlog.

Dekolonisatie en Koude Oorlog gingen elkaar wederzijds beïnvloeden:

1. De SU probeerde greep te krijgen op de onafhankelijkheidsbewegingen in de koloniën. Daardoor zou een toenadering kunnen ontstaan tussen deze naties in wording en de groeiende communistische wereld.
2. De VS probeerden zo'n toenadering juist te voorkomen. Want zij wilden dat de nieuwe staten zich zouden openstellen voor handel en investeringen van Amerikaanse bedrijven. De Amerikanen wilden echter meer. Zij zagen zich evenals de SU als een voorbeeld voor de gehele wereld en vonden het hun taak de democratie als beste regeringsvorm uit te dragen.

Al vóór de Tweede Wereldoorlog steunden de VS de Chinese nationalisten in hun strijd tegen de communisten en later ook tegen de Japanse bezetter. Die steun bleek vergeefs toen de communisten in 1949 de macht in China overnamen van de nationalisten. Het land met de meeste inwoners ter wereld was nu communistisch.

Pas vanaf dat moment kreeg de dekolonisatie in geheel Azië de volledige aandacht van de Amerikaanse regering. De regering vreesde door deze machtsovername een enorm verlies van westerse invloed in Azië.

De VS proberen in Zuidoost-Azië het communisme tegen te houden

Volgens de Amerikanen zou het communisme zich als een olievlek kunnen uitbreiden. De angst voor deze olievlekwerking van het communisme bepaalde jarenlang het Zuidoost-Azië beleid van de VS. De olievlekwerking werd door de Amerikaanse regering onder woorden gebracht door **de dominotheorie**.

Op een persconferentie van president Eisenhower in 1954 formuleerde hij deze theorie voor het eerst. Hij vergeleek de landen in Zuidoost-Azië met dominostenen. Als 1 land communistisch werd, zou een hele reeks landen als dominostenen voor het communisme 'omvallen'. Eisenhower noemde de landen: Indochina, Thailand, Birma, Maleisië en Indonesië.

De Amerikaanse regering gebruikte in de jaren '50 en '60 allerlei middelen om haar belangen in Zuidoost-Azië te behartigen:

1. Het geven van economische hulp, waardoor de Amerikaanse invloed in de regio zou toenemen.
2. Politieke steun aan of eventueel in het leven roepen van '**marionettenregeringen**': regeringen die niet op eigen kracht kunnen handhaven, maar afhankelijk zijn van de steun van een grote mogendheid en dus geen zelfstandig beleid kunnen voeren.
3. Militaire steun en eventueel militaire interventie. Het aantal Amerikaanse militaire bases werd uitgebreid en de sterkte van het Amerikaanse leger werd verdubbeld.

1.4 Vietnam onder Frans koloniaal bestuur

In de tweede helft van de 19^e eeuw werden Vietnam, Laos en Cambodja koloniën van Frankrijk. Samen werden ze Frans Indochina genoemd. (*Tijdvak 8 K.A. 36: De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie*)

Om exploitatie van Vietnam te vergemakkelijken trachtte het Franse bestuur de economie enigszins te moderniseren, vooral in het zuiden:

1. Er kwamen bescheiden verbeteringen op het gebied van infrastructuur (wegen, spoorwegen, bruggen). De helft van het geld dat de Franse overheid in Vietnam investeerde, ging naar de aanleg van spoorwegen. Omstreeks 1910 werd bijvoorbeeld een spoorlijn aangelegd die Hanoi (in het noorden) met China verbond. Daarbij waren 80.000 Vietnamese arbeiders bij betrokken. Deze spoorlijn zou in jaren '60 van groot belang worden voor de aanvoer van Chinees oorlogsmateriaal naar Noord-Vietnam.
2. In de moerassige Mekong-Delta (in het zuiden) bouwden de Fransen dammen en dijken, waardoor nieuwe, zeer vruchtbare landbouwgrond beschikbaar kwam. Deze grond ging deels naar Franse kolonisten, maar grotendeels naar rijke Vietnamezen, die daardoor grootgrondbezitters werden. Zij exploiteerden hun grond met behulp van Vietnamese pachtboeren en landarbeiders. Hun plantages produceerden rijst en rubber voor Franse (export)handelaren.

Saigon (nu Ho Chi Minh City) werd in de 20ste eeuw ook wel het Parijs van het Verre Oosten genoemd. Straten en gebouwen zorgden voor een mix van oosterse en westerse invloeden. Op de hoek was een bakker, waar je stokbrood en croissantjes kon kopen, in cafeetjes Franse koffie etc...

Het Franse beleid had sociale gevolgen voor de Vietnamese bevolking:

1. Er kwamen bescheiden verbeteringen op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg.
2. In de steden ontstond een kleine groep goed opgeleide Vietnamese elite. Deze elite was rooms-katholiek geworden, terwijl Vietnam overwegend boeddhistisch was en bleef.
3. In de dorpen in de Mekong-delta vormden grootgrondbezitters de elite. Er bestond een grote afstand tussen deze elite en de pachtboeren en landarbeiders.

Het midden en het noorden van het land was bergachtig en minder vruchtbaar (met uitzondering van de delta van de Rode Rivier). De omstandigheden voor de landbouw waren er moeilijker dan in de Mekong-delta. De grond was gelijkmatiger verdeeld onder de kleine boeren.

Voorals hier bleef in de koloniale tijd veel verzet bestaan tegen het Franse bestuur (*tijdvak 9, K.A. 41: vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme*). Overal was onder de boerenbevolking van Vietnam de armoede en de ergernis over het Franse koloniale bestuur groot. Maar de ongunstige omstandigheden in het midden en noorden leidden eerder tot verzet. En door het bergachtige gebied was het verzet moeilijker te onderdrukken. In 1930 bijvoorbeeld kwamen boeren in Annam (in het midden) massaal in opstand, na een misoogst. Zij vernielden belastingkantoren en andere gebouwen van het Franse bestuur. Pas na maanden konden de Fransen de opstand onderdrukken.

1.5 Nationalisme, communisme en dekolonisatie in Vietnam

Al vanaf het begin van de Franse overheersing van Vietnam zijn er regelmatig opstanden geweest tegen het Franse gezag. Die opstanden werden telkens met harde hand onderdrukt. Soms in korte tijd, soms na jaren strijd.

Communisme werd in de dekolonisatie van Vietnam een factor van betekenis na de Vrede van Versailles

Het communisme werd in de dekolonisatie van Vietnam een factor van betekenis als gevolg van de voor de Vietnamezen teleurstellende Vredesconferentie (1919). Ho Chi Minh was bij de conferentie aanwezig. Een door hem en andere Vietnamezen ingediend programma voor veel meer zelfbeschikking voor de Vietnamezen werd in 1919 van tafel geveegd door de Europese leiders. Ho Chi Minh ging vanaf toen steun zoeken bij de communistische partijen. In de periode 1917-1924 verbleef hij in Europa (Parijs en Moskou). Van 1924 tot 1945 verbleef hij hoofdzakelijk in China. Daar was hij actief onder de uitgeweken Vietnamezen. In 1930 wist hij in China drie communistische Vietnamese groepen bij elkaar te brengen tot 1 communistische partij, de Indochinese Communistische Partij.

Een voorbeeld van het harde optreden van de Fransen tegen de Vietnamese bevolking

Fransen onderdrukken verzet van nationalisten keihard

In de jaren '20 werden verschillende nationalistische politieke partijen in Vietnam opgericht. Zij vonden aanhangers onder de boeren, de plantage- en fabrieksarbeiders en ook onder de stedelijke elite, kortom onder zo goed als alle bevolkingsgroepen in Vietnam. Deze nationalistische partijen kregen bij de Franse koloniale bestuurders geen voet aan de grond. De meest populaire partij werd de in 1927 opgerichte Nationalistische Partij van Vietnam. Een door deze partij geleide opstand in 1930 mislukte. Veel leiders werden door de Fransen geëxecuteerd. Andere vluchtten naar het buitenland of doken onder. De partij

herstelde zich niet meer.

Ho Chi Minh gaat strijd om onafhankelijkheid leiden

Als gevolg van het ontbreken van succes van de nationalistische partijen en van de weigering van de Fransen mee te werken aan vreedzame hervormingen wisten de communisten in de loop van de jaren '30 de leiding in handen te krijgen van de strijd om de onafhankelijkheid. Hun leider in de strijd werd Ho Chi Minh. Hij werd zowel door nationalistische als communistische denkbeelden geïnspireerd.

Tijdens zijn verblijf in Europa was hij in aanraking gekomen met het communisme. Het communisme was aantrekkelijk omdat de socialistische en anti-imperialistische denkbeeldbeelden van het communisme goed aansloten bij zijn nationalistische strijd voor een onafhankelijk Vietnam.

Na de Tweede Wereldoorlog zagen de Amerikanen in hem de belichaming van een agressief, op expansie gericht communisme. Dit beeld was echter schromelijk overdreven.

Wie was Ho Chi Minh?

Links: Ho Chi Minh als jonge man toen hij vluchtte uit Vietnam, in het midden als leider van de Vietminh, rechts: het uitroepen van de onafhankelijke Democratische republiek Vietnam in 1945.

In het midden van een immens plein in Hanoi staat een klein gebouw dat dagelijks duizenden bezoekers trekt: het mausoleum van Ho Chi Minh. In doodse stilte worden de bezoekers door strenge wachters langs het gebalsemde lichaam van Ho Chi Minh geleid. Saillant detail, Ho Chi Minh heeft in zijn testament geschreven dat hij wilde dat zijn lichaam begraven zou worden in zijn geboortedorp en zeker niet bewaard moest blijven in een mausoleum en daarna als een bedevaartsoord zou dienen. Het mocht echter niet zo zijn.

Een zwervend leven als communist

Ho's eigenlijke naam was Nguyen Tat Thanh. Omstreeks 1940 ging hij zichzelf Ho Chi Minh ('de Lichtbrenger') noemen.

Hij werd in 1890 geboren in het dorp Kim Lien (in Annam). Zijn vader was ambtenaar. Toen Ho 21 jaar was, verliet hij Vietnam als kok op een Frans schip dat naar Europa voer. Pas 30 jaar later zou hij terugkeren naar Vietnam.

Hij ging een zwervend bestaan leiden. Hij voer op schepen en kwam zo ook in New York terecht. Tijdens de Eerste Wereldoorlog, in 1917, vestigde hij zich in Parijs. Daar was hij bezig steun te winnen voor meer zelfbeschikkingsrecht voor Vietnam. Zoals al eerder gezegd, hoopte hij op veranderingen door de Vrede van Versailles. De Amerikaanse president Wilson wilde hier zijn beroemde "Veertien puntenplan" in werking stellen. Een van de punten hield in dat er een 'onpartijdige regeling van alle koloniale afspraken, steunend op de stipte naleving van het principe dat – inzake het behandelen van alle dergelijke soevereiniteitskwesies – het belang van de betrokken volkeren even zwaar moet wegen als de aanspraken van de regeringen wier bevoegdheid het betreft, dient geregeld te worden.' Dit hield in feite in dat Wilson voorstander was van het bespreken van onafhankelijkheid van de koloniën en meer rechten aan onderdrukte volkeren wilde geven. Meer zelfstandigheid zat er echter niet in voor Vietnam, en Ho verliet teleurgesteld de conferentie.

In 1920 werd hij lid van de pas opgerichte Franse Communistische Partij. Op uitnodiging van de Komintern (Communistische Internationale organisatie die zorgde voor een wereldwijd

samenwerkingsverband van communistische partijen onder aanvoering van de Communistische partij van de Sovjet-Unie, opgericht in maart 1919) vertrok hij in 1924 naar Moskou, waar hij ongeveer een jaar verbleef. Ho kreeg er scholing in de communistische ideologie. De Komintern stuurde hem vervolgens naar China. Daar probeerde hij uitgeweken Vietnamese jongeren in een organisatie te verenigen, 'De Revolutionaire jeugdbond van Vietnam.'

Begin 1930 richtte hij in Hongkong op last van de Komintern de 'Vietnamese Communistische Partij' op. Tegen de zin in van Ho was in de naam 'communistisch' opgenomen. Volgens Ho zou dat woord veel Vietnamese nationalistenverschrikken. In oktober 1930 werd het voor Ho nog erger. Nu beval de Komintern dat het woord 'Vietnamees' vervangen moest worden door 'Indochinees'. En het eerste doel van de partij moest niet meer de 'omverwerping van het Franse imperialisme' zijn, maar het ontketenen van een communistische revolutie. De partij moest zich richten op de arbeidersklasse, terwijl Ho vond dat de partij haar aanhang vooral onder de arme boeren moest zoeken. Want arbeiders waren er in Vietnam maar weinig, boeren des te meer.

Nationalistisch leider

Toen Ho in 1941 in het geheim in Vietnam, inmiddels bezet door de Japanners, terugkeerde, pakte hij het dan ook anders aan. Onder zijn leiding besloot de partij tot de oprichting van de **Vietminh** (Revolutionaire Bond voor de Zelfstandigheid van Vietnam). De Vietminh was bedoeld als een brede organisatie waarin alle Vietnamezen zich thuis konden voelen. Het woord 'communistisch' werd vermeden, maar een heel groot deel van de leden was wel communistisch.

Ho Chi Minh en Giap (in het midden van de foto, in wit shirt) in overleg om een eventuele aanval op te zetten van de Vietminh op Japanse troepen. Foto gemaakt in 1944.

De voormalige geschiedenisleraar Vo Nguyen Giap organiseerde een Vietminh legertje in het ontoegankelijk berggebied bij de grens van China. Ho zelf begaf zich naar China om aan wapens te komen. Gesteund door de Amerikanen, kreeg de Vietminh wapens om tegen de

Japanners en Fransen te strijden. Ho werd echter gearresteerd en bleef tot 1943 gevangen zitten. Toen hij vrij werd gelaten, ging hij meteen weer leidinggeven aan de Vietminh. Op 14 augustus 1945 gaf Japan zich over. In het machtsvacuüm dat volgde, riep de Vietminh op tot een nationale opstand tegen de Fransen. Het kon in grote delen van Vietnam de macht overnemen. Op 2 september (de dag dat de Japanse overgave formeel werd ondertekend) 1945 riep Ho Chi Minh in Hanoi de onafhankelijke 'Democratische Republiek Vietnam' uit. Maar al spoedig namen de Fransen veel steden weer in. Samen met Giap leidde Ho 8 jaar lang een guerrillastrijd tegen de Fransen.

President van Noord-Vietnam

Pas in 1954, na de Akkoorden van Genève, kon Ho zich in Hanoi vestigen. Als partijleider en president van Noord-Vietnam bleef hij streven naar hereniging, waaronder hij verstond: de vestiging van de 'Democratische Republiek Vietnam' in heel Vietnam, dus ook in het zuiden. De Amerikaanse bombardementen, vanaf 1965, konden hem daar niet vanaf brengen. Tot zijn dood toe, in 1969, bleef Ho de onbetwiste leider van Noord-Vietnam. Bij grote delen van de bevolking was hij populair als "Uncle Ho". Of zijn republiek echt democratisch was, viel te betwijfelen.

Ho Chi Minh sticht de 'Democratische Republiek Vietnam'

Na de Franse nederlaag tegen Duitsland in juni 1940 stond het Franse bestuur in Indochina toe dat het Japanse leger Indochina bezette. Het Franse bestuur en het Franse leger bleven voortbestaan, maar wel onder Japans toezicht. In maart 1945 zetten de Japanners het Franse bestuur opzij en werd het Franse leger ontwapend. *(Tijdvak 9, K.A. 37: Het voeren van twee wereldoorlogen)*

Door de Japanse bezetting van Vietnam beseft Ho Chi Minh dat de tijd rijp was voor een nieuwe fase in de strijd om de onafhankelijkheid. Na de oprichting van de Vietminh, dat gericht was op verzet tegen de Japanners, ging Ho samenwerken met de Geallieerden. Hij had vooral veel contact met de Amerikanen, die in China belangrijke bases hadden. Ho rekende erop dat de Amerikanen na het verslaan van de Japanners Vietnam onafhankelijkheid zouden verlenen. Het dubbele doel van Ho Chi Minh

Giap en mede-Vietminh strijders in samenwerking met de Geallieerden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Foto gemaakt in 1943.

werd duidelijk in zijn oproep aan de Vietnamezen: *'Onze mensen leiden onder een dubbel juk: zij dienen niet alleen als buffels en paarden voor de Franse indringers, maar ook als slaven voor de Japanse plundersers.'*

Bij de Japanse overgave waren de Geallieerden en Japan overeengekomen dat Britse troepen het zuiden van Vietnam zouden bezetten en Chinese troepen het noorden. Maar het duurde even voordat deze troepen aanwezig waren. In die tussentijd riep Ho Chi Minh in Hanoi de 'Democratische Republiek Vietnam' (DVR) uit.

De nieuwe republiek stond echter niet sterk:

1. Alleen in het noorden was de Vietminh een macht van betekenis.
2. De DVR werd internationaal nauwelijks erkend.
3. De Fransen waren vastbesloten de situatie van vóór de oorlog te herstellen.
4. Ho Chi Minh verwachtte dat de VS hem in zijn strijd tegen de Fransen zouden steunen, want de VS waren traditioneel anti-kolonialistisch. Dat gebeurde echter niet. De VS wilden Frankrijk, als bondgenoot tegen het communisme in Europa, te vriend houden.

De Fransen pogen tevergeefs hun macht te herstellen

De Fransen probeerden na de Tweede Wereldoorlog hun macht weer te herstellen. Zij kregen Vietnam echter slechts gedeeltelijk weer onder controle:

1. In het Zuiden werd het Franse koloniale bewind in 1946 hersteld. De Fransen stichtten er in 1950 een Zuid-Vietnamese staat, met aan het hoofd de keizer Bao Dai. Deze staat was in naam zelfstandig maar stond in feite onder Frans toezicht.
2. In het Noorden raakten Franse troepen vanaf 1946 in een jarenlange guerrillastrijd verwickeld met de Vietminh. In 1954 versloeg de Vietminh met een grote overmacht (50.000 man Vietminh tegen 16.000 Fransen) de Fransen bij Dien Bien Phoe.

De slag bij Dien Bien Phoe

Het Franse Plan

De weg van Hanoi naar Laos loopt bij het dorpje Dien Bien Phoe door een dal van 17 km lang en 8 km breed. De Franse opperbevelhebber Henri Navarre besloot in december 1953 om daar, rond twee landingsbanen, een egelstelling te bouwen. Een sterk Frans

steunpunt kon de aanvoerroutes van de Vietminh en de verbindingen met Laos, Thailand en China bedreigen en de papaversteelt - opium was een belangrijke bron van inkomsten voor de Vietminh- onmogelijk maken.

Een luchtbrug begon het transport van 36.000 ton militair materieel, waaronder beton voor ondergrondse bunkers en artilleriestellingen. Het garnizoen moest 15.000 man, voornamelijk elitetroepen tellen (5% van de Franse troepen in Indochina). De bouw van de stelling zou vijf maanden duren. De Fransen hoopten dat de Vietminh de verleiding om

voortijdig aan te vallen, niet zou kunnen weerstaan en zich bloot zou geven. De lichtbewapende Vietminh eenheden zouden geen partij zijn voor kanonvuur en bombardementen uit de lucht.

De reactie van Generaal Giap

Vo Nguyen Giap (kortweg Giap), de opperbevelhebber van de Vietminh, besloot om bij Dien Bien Phoe een beslissende slag te wagen. Hij gaf bevel aan verspreid in Vietnam opererende divisies om stellingen te betrekken in de bergen rond het dal. Giap was van mening dat alleen een overmacht van 1:3 in manschappen en 1:5 in artillerie succes zou hebben. De Fransen bemerkten de troepenbeweging en besloten vuurcontact te maken. De aanleg van het fort verliep daardoor trager. In januari en februari trok Giap 45.000 man (de helft van zijn geregelde troepen) op berghellingen samen en plaatste 200 stuks geschut. Veel zwaar geschut uit de Sovjet-Unie en door de Chinezen in Korea buitgemaakte Amerikaanse raketten, werden te voet, per bakfiets, per muilezel langs smalle, modderige bergpaden omhoog gebracht. Iets wat de Fransen zich nooit hebben kunnen voorstellen. Zij

dachten dat de onbegaanbare berghellingen een bescherming zouden zijn. Over afstanden van honderden kilometers werden materiaal en mensen vervoerd. Om de Vietminh divisies in gevecht te houden waren 50.000 man bezig alleen met de logistiek.

De veldslag

Op 13 maart 1954 begon de veldslag. De Fransen konden de kanonnen van de Vietminh moeilijk uitschakelen, omdat die na het vuren werden verplaatst of teruggedren in de spelonken. Ook stichtten Vietminh-eenheden, voor het vuren begon, honderden branden op de berghellingen. Amerikaanse waarnemers waren verbijsterd hoe hun bondgenoot in deze

val had kunnen lopen, maar konden weinig doen. De Britten weigerden steun aan een Amerikaans plan twee tactische kernwapens in te zetten.

Toen de landingsbanen onklaar raakten, was het Franse lot bezegeld. Op 7 mei werd de Franse centrale commandopost opgeblazen door een springlading die via een tunnel was aangebracht. Dit was het sein voor de bestorming van de negende en laatste Franse stelling. De Fransen hesen de witte vlag. Aan Franse kant kwamen tijdens de slag 5400 man om; 2000 vechtend, 3400 in het noodhospitaal. Giap offerde waarschijnlijk 10.000 man op aan de bestormingen. Er werden 10.000 Fransen krijgsgevangen gemaakt. Ze werden ontwapend en in de jungle aan hun lot overgelaten. Slechts 3000 overleefden de uitputting, honger en malaria op weg naar de bewoonde wereld. Ze meldden zich in de maanden daarna bij de legereenheden rondom Hanoi. De dag dat het nieuws van de overgave Frankrijk bereikte, was een dag van nationale rouw. Hoewel de Franse troepen na deze nederlaag nog altijd de steden in handen hadden, beseftte de Franse regering dat de oorlog uitzichtloos was. Daarom besloot zij te gaan onderhandelen met de Vietminh.

De SU, communistisch China en de VS raken bij Vietnam betrokken

Omdat de VS en andere westerse landen de DVR niet wilden erkennen, wende Ho zich voor steun tot de SU en na 1949 ook tot communistisch China. Vooral China ging de Vietminh van wapens en munitie voorzien.

De VS dachten de Fransen als bondgenoot tegen het communisme in de Koude oorlog nodig te hebben, zeker nadat China communistisch was geworden. Daarom financierden zij de koloniale strijd van de Fransen. De steun werd in 1950 uitgebreid door het sturen van oorlogsmaterieel en militaire adviseurs. Op aandrang van de VS bouwden de Fransen in het zuiden van Vietnam een Vietnamese strijdmacht op, gericht tegen de communisten in het noorden.

1.6 Vietnam wordt 'voorlopig' verdeeld in twee staten

De akkoorden van Genève (1954)

Na de Franse nederlaag bij Dien Bien Phoe werd op de conferentie van Genève de toekomst van Vietnam besproken. Frankrijk en de Vietminh sloten een onmiddellijke wapenstilstand. Het regime van Ho Chi Minh in Noord-Vietnam werd hiermee in feite erkend.

Het was echter moeilijk tot definitieve besluiten omtrent de toekomst van Vietnam te komen:

1. De Noord-Vietnamezen wilden zo snel mogelijk Noord en Zuid herenigen.
2. De VS wilden voorkomen dat Zuid-Vietnam ook communistisch zou worden. Dat zou na een snelle hereniging waarschijnlijk gebeuren.

In Genève werd niet tot een verenigd en onafhankelijk Vietnam besloten, uit vrees dat dan de hele staat communistisch zou worden.

Uiteindelijk kwamen **de Geneefse akkoorden** tot stand (juli 1954). Die hielden de volgende bepalingen in:

1. Vietnam werd tijdelijk langs de 17e breedtegraad verdeeld
2. Geen van beide delen mocht zich aansluiten bij militaire bondgenootschappen of militaire bases van andere landen op zijn grondgebied toelaten. Beide delen moesten dus neutraal blijven.
3. In 1956 zouden nationale verkiezingen worden gehouden, waarna de twee delen zouden worden verenigd.

De slotverklaring van de conferentie van Genève, waarin het tijdstip voor de verkiezingen was gespecificeerd (in juli '56), werd niet ondertekend door de VS en niet door de regering van Zuid-Vietnam, die officieel geen partij waren op de conferentie.

Gevolgen van de Geneefse Akkoorden

De eerste bepaling van de akkoorden had als gevolg:

1. Franse en Zuid-Vietnamese troepen die nog in het Noorden waren, trokken zich terug naar het Zuiden.

Propagandaposter uit Zuid-Vietnam, de verdeling zou moeten blijven en zorgen voor veel welvaart, terwijl in het Noorden er chaos en wanorde heerst. 1954

2. De Vietminh, die aanzienlijke gebieden in het Zuiden beheerste, moest deze gebieden opgeven.
3. In het Noorden werd een communistische staat opgebouwd.
4. In het Zuiden kwam met Amerikaanse steun een westers georiënteerd, autoritair regime tot stand.

Ook trokken bijna een miljoen Noord-Vietnamezen naar het Zuiden. Onder hen waren velen katholiek en kapitaalkrachtig. In omgekeerde richting gingen ongeveer 130.000 Vietminh-strijders en familieleden. Maar tienduizenden strijders bleven in het Zuiden om een ondergronds netwerk te vormen. In 1955 lanceerde de communistische partij in Noord-Vietnam een 'anti-huisbaas' campagne waarbij contrarevolutionairen werden gevangen of gedood. Naar schatting zijn er tijdens deze campagne tussen de 6.000 en 20.000 Vietnamezen vermoord.

De conferentie van Genève 1954

Voor de Vietminh was de verdeling van Vietnam ongunstig, want de Vietminh moest grote delen van Zuid-Vietnam opgeven. Ze gingen er toch mee akkoord, omdat zij verwachtten de verkiezingen in 1956 te zullen winnen.

De nationale verkiezingen kwamen er echter niet. De Zuid-Vietnamese regering en de VS hielden de uitvoering tegen. Ook zij dachten dat Ho Chi Minh de verkiezingen zou winnen. In zijn memoires schreef de Amerikaanse president Eisenhower dat iedere deskundige in Indochinese zaken die hij had ontmoet, ervan overtuigd was dat Ho Chi Minh bij

eerlijke verkiezingen zo'n 80% van de stemmen zou halen. Een verenigd Vietnam zou dus een communistische staat worden. Voor de Amerikanen was een communistische overwinning in het licht van de dominotheorie onacceptabel. Bovendien betekende het gezichtsverlies, gezien de Amerikaanse betrokkenheid bij Zuid-Vietnam, bestaande uit militaire adviseurs en sturen van militair materieel.

Als officiële reden om de verkiezingen tegen te houden gaven Zuid-Vietnam en de VS op dat in het communistische Noord-Vietnam geen vrije verkiezingen mogelijk waren. Ook de communistische staten SU en VRC (Volksrepubliek China) drongen niet aan op naleving van het houden van verkiezingen:

1. De SU was niet bereid ter wille van Vietnam de relatie met de VS op scherp te zetten.
2. China had geen haast om Vietnam te verenigen. Het vreesde verdere expansie van Noord-Vietnam richting Laos en Cambodja.

In 1979 veroverde Vietnam tijdelijk Cambodja, waar het een einde maakte aan het bloedige communistische bewind van de Rode Khmer onder leiding van Pol Pot.

Oprichting ZOAVO 1954-1977

De Koreaanse oorlog (1950-1953)

In 1905 was Korea een kolonie van Japan geworden. Na de Japanse nederlaag in 1945 werd Korea door de SU en VS verdeeld in twee staten: communistische Noord-Korea en het westerse georiënteerde Zuid-Korea. In 1950 viel het leger van Noord-Korea (zonder overleg met de SU en inmiddels communistisch geworden China) het Zuiden binnen.

De Veiligheidsraad van de VN werd met spoed bijeengeroepen. Voor het eerst kon de Veiligheidsraad effectief optreden. Dat kwam doordat de SU in die tijd de Veiligheidsraad boycotte uit protest tegen het lidmaatschap van nationalistisch China (Taiwan). De Volksrepubliek China (VRC) werd niet erkend door het westen, waardoor Taiwan namens China in de Veiligheidsraad zat. Door de boycot van de SU kon het geen veto uitspreken tegen het besluit om Zuid-Korea met troepen bij te staan. Deze VN-troepen waren grotendeels Amerikaans, maar ook Nederlanders hebben meegevochten onder

Amerikaanse leiding. De SU nam een aarzelende houding aan, maar verleende toch materiële steun aan de Noord-Koreanen. Toen de VN-troepen met succes in de tegenaanval gingen, stuurde de VRC troepen om Noord-Korea te helpen.

De Chinese interventie begon, toen de VN-troepen onder bevel van de Amerikaanse generaal MacArthur bijna heel Noord-Korea had veroverd. De VRC stuurde bijna 250.000 soldaten. Volgens de Chinese regering waren dit allemaal 'vrijwilligers'. De Chinezen dreven het VN-leger weer terug. En in 1953 kwam er een einde aan de gevechten door het sluiten van een wapenstilstand. Deze is er tot de dag van vandaag nog steeds, geen echte vrede. De grens tussen Noord- en Zuid-Korea bleef op de 38ste breedtegraad, hetzelfde als voor het conflict.

Voor de communistische landen bleek de Korea-oorlog een misrekening:

1. Er werd geen terreinwinst geboekt
2. De Amerikanen hielden na afloop veel troepen in Zuid-Korea gestationeerd.

In het westen zag men in de ontwikkelingen in China, Korea en Indochina drie voorbeelden van communistische expansie.

HISTORY DOESN'T REPEAT ITSELF (Copyright in all countries)

Spotprent van David Low over het ingrijpen van de Veiligheidsraad in de Koreaanse oorlog. 1950

Toezicht op Akkoorden van Genève faalt

Voor de uitvoering van de in Genève gesloten Akkoorden over Vietnam werd een Internationale Commissie van Toezicht ingesteld, bestaande uit diplomaten uit Polen, Canada en India. Deze commissie speelde echter geen rol van betekenis. Zij kon alleen maar rapporteren. Bovendien was de Commissie innerlijk verdeeld. Canada was geneigd de Zuid-Vietnamese kant te kiezen, terwijl Polen (communistisch) vooral begrip had voor Noord-Vietnam. In 1962 rapporteerde de Commissie, onder protest van het Poolse commissielid, dat Noord-Vietnam infiltreerde in het Zuiden, maar het rapport had geen effect.

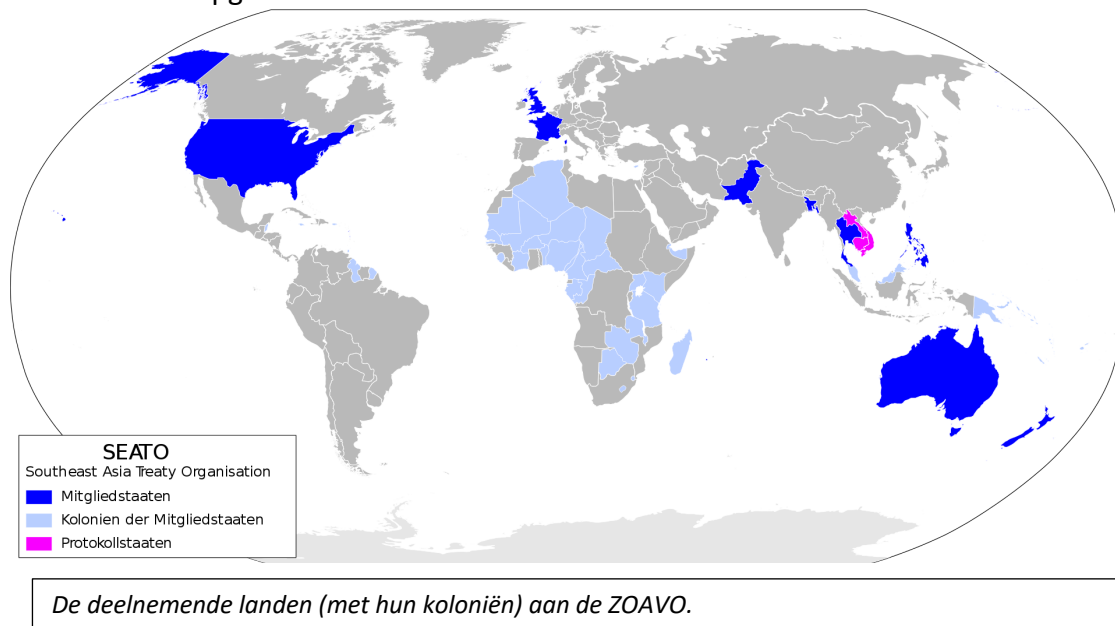
De VS en de Zuid-Vietnamese regering wilden geen vrije verkiezingen omdat ze bang waren dat Ho Chi Minh de verkiezingen zou winnen, de communistische landen drongen niet aan op naleving door de gebeurtenissen in Korea. Na afloop van die oorlog hadden de Amerikanen een sterke troepenmacht achter gelaten in Zuid-Korea. China en de SU wilden niet het risico lopen dat de VS ook troepen in Zuid-Vietnam zouden gaan legeren om de hereniging tegen te houden. En China was bovendien bevreesd voor een te sterk Vietnam aan zijn zuidgrens, ook al was het een communistisch Vietnam.

De ZOAVO wordt opgericht

Kort nadat de Akkoorden van Genève tot stand waren gekomen, richtten de VS de Zuid-Oost-Aziatische Verdragsorganisatie (ZOAVO) op. Het was een defensief bondgenootschap dat de bondgenoten tot weinig verplichtte. Naast de VS, sloten GB, Frankrijk, Australië, Nieuw-Zeeland, Pakistan, Thailand en de Filipijnen zich bij de ZOAVO aan.

De bedoeling van de VS was om door de ZOAVO verdere communistische expansie in Azië te voorkomen en de Amerikaanse invloed veilig te stellen. Zuid-Vietnam kon geen lid worden als gevolg van de neutraliteitsclausule in de Akkoorden. Hoewel de VS zich naar de letter hielden van de neutraliteitsclausule, probeerden zij toch Zuid-Vietnam bij de ZOAVO te betrekken. De VS verleenden bijvoorbeeld politieke en economische steun en hielpen bij de opbouw van het Zuid-Vietnamese leger.

De ZOAVO werd geen succes. Zij had – anders dan de NAVO – geen eigen troepenmacht. Bovendien werden er slechts drie landen in Zuidoost-Azië lid van. In 1977 werd de ZOAVO dan ook weer opgeheven.

Hoofdstuk 2

Oorlog in een verdeeld Vietnam 1950-1975

In dit hoofdstuk komen de volgende kenmerkende aspecten aan bod uit tijdvak 10.

Tijdvak 10:

K.A. 45: De dekolonisatie maakte een eind aan de westerse hegemonie in de wereld

K.A. 46: De verdeling van de wereld in twee ideologische machtsblokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog

K.A. 47: De toenemende welvaart die vanaf de jaren zestig van de 20ste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen

2.1 Noord-Vietnam: regime van Ho Chi Minh

In september 1945 riep Ho Chi Minh de Democratische Republiek Vietnam (Noord-Vietnam) uit. In die republiek was de politieke macht in handen van de Vietnamese Communistische Partij, geleid door Ho Chi Minh.

In de Partij had het Politbureau de leiding. De 12 leden van het Politbureau bekleedden tevens de belangrijkste regeringsposten, zo was partijleider Ho ook president van het land, en was Giap minister van defensie en de belangrijkste generaal.

In de eerste jaren na WOII wisten de Fransen in het noorden van Vietnam bijna alle steden weer in handen te krijgen. Het platteland was echter in handen van de Vietminh. Daar begon de Vietminh met de invoering van het communisme.

Geleidelijke invoering van het communisme tussen 1945 en 1954

Zolang de strijd tegen de Fransen nog niet gewonnen was, ging de Vietminh zeer voorzichtig te werk om de steun van niet-communistische Vietnamezen te behouden en kapitaalvlucht tegen te gaan. De voorzichtige aanpak kwam op de volgende gebieden tot uiting:

1. De naam 'Indochinese Communistische Partij' werd veranderd in de 'Vietnamese Arbeiderspartij' (1951).
2. Privébezit van grond werd voorlopig toegelaten.
3. Franse plantages werden genationaliseerd en het land verdeeld
4. Alle andere Franse bedrijven werden genationaliseerd, Vietnamese bedrijfjes mochten gewoon blijven bestaan.

In het verleden was het noorden afhankelijk van de rijstproductie uit het zuiden. Nu ging de rijstproductie zodanig omhoog dat deze in de behoeften van de bevolking in het noorden kon voorzien.

Na 1954 radicale invoering van het communisme: 'interne revolutie'

Na de Akkoorden van Genève trokken de Fransen zich terug uit het Noorden. Ho Chi Minh kon zich eindelijk in Hanoi vestigen en, niet meer door de Fransen gehinderd, in heel Noord-Vietnam het communisme vestigen.

De eerste jaren stonden vooral in het teken van de 'interne revolutie' (invoering van het communisme). Sinds 1949 waren in China de communisten o.l.v. Mao Zedong aan de macht. Onder Chinese en Russische invloed ging het Noord-Vietnamese bewind een radicalere politiek voeren: het communisme werd versneld en met harde hand doorgevoerd. De volgende veranderingen kwamen tot stand:

1. Noord-Vietnam kreeg een planeconomie, zoals in China en de SU. Er kwam bijvoorbeeld een Vijfjarenplan (1961), ter ontwikkeling van de zware industrie. Dit Vijfjarenplan kwam echter nooit tot ontwikkeling vanwege de zware bombardementen van de VS vanaf 1965.
2. Er kwamen ingrijpende landbouwhervormingen. Het doel was de landbouwproductie te verhogen en de macht van de overgebleven (groot)grondbezitters te breken. Hierbij vielen veel slachtoffers.

De 'Campagne voor Landhervorming' begon in 1955. De communistische partij riep de arme boeren en landarbeiders op tot een klassenstrijd tegen de 'landheren' (boeren met veel grond). De Partijleiding bepaalde dat 5% van de plattelandsbevolking grootgrondbezitter was en gestraft moest worden. Ongeveer 8000 'landheren' werden door Volkstribunalen ter dood veroordeeld en geëxecuteerd. Tienduizenden anderen werden opgesloten in werkkampen. Veel slachtoffers waren geen grootgrondbezitters. De 'Campagne voor Landhervorming' riep zoveel

Een 'landheer' wordt door een Volkscommune berecht. Noord- Vietnam, 1955. ~ Image by © The Dmitri Baltermants Collection/CORBIS

weerstand op dat de Partij in 1956 besloot tot een 'Campagne tot Herstel van Fouten'. Ruim 12.000 gevangenen werden weer vrijgelaten. Maar de landverdeling ging door. In 1958 begon een campagne tot collectivisatie van de landbouw. De boeren moesten gaan samenwerken en hun grond moest zoveel mogelijk gemeenschappelijk bezit worden. Vooral arme boeren waren hier sterk vóór. Twee jaar later was de landbouw grotendeels gecollectiviseerd.

Niet alle Noord-Vietnamezen voelden zich gelukkig met de invoering van het communisme. In het kader van de Akkoorden van Genève kwam er een periode van 300 dagen waarin Vietnamezen uit Noord en Zuid mochten verhuizen. Bijna een miljoen Noord-Vietnamezen trokken naar het Zuiden.

Noord-Vietnam infiltreert in het Zuiden: de 'externe revolutie'

De Noord-Vietnamezen hielden ook na 1954 vast aan het ideaal van een verenigd Vietnam onder communistische leiding. Dit werd de '**externe revolutie**' genoemd. Deze doelstelling vereiste de val van het Zuid-Vietnamese bewind en, later, beëindiging van de Amerikaanse aanwezigheid in Zuid-Vietnam. Om deze 'externe revolutie' te bereiken infiltreerden Noord-Vietnamezen vanaf 1959 in toenemende mate in het Zuiden.

Onder de eerste infiltranten bevonden zich ook veel Zuid-Vietnamese communisten die in 1954 naar het Noorden waren getrokken. Zij werden opgevangen door het netwerk van Vietminh-strijders die in 1954 waren achtergebleven. Zij

gingen nu een ondergronds guerrillaleger vormen: de Vietcong. De Vietcong waren communistische Zuid-Vietnamezen die in Zuid-Vietnam de strijd aangingen met het Zuid-Vietnamese leger en de Amerikanen.

Vanaf eind 1964 drongen hele regimenten van het Noord-Vietnamese leger het Zuiden binnen. Voor deze infiltraties werd gebruik gemaakt van de '**Ho Chi Minh-route**'.

Dat was een stelsel van voetpaden dat via een omweg, dwars door de jungle van Laos en Cambodja, naar Zuid-Vietnam leidde. Vanaf 1962 werd de route geschikt gemaakt voor vrachtwagens.

Deze infiltraties waren mede mogelijk gemaakt door de steun van delen van de bevolking. Door de groeiende impopulariteit van het Zuid-Vietnamese regime Diem (zie paragraaf 2.2) waren veel Zuid-Vietnamezen geneigd het georganiseerde verzet actief of passief te steunen.

In het begin was de Ho Chi Minh-route niet meer dan een kronkelig pad, later werd dit verbreed en kon er ook

2.2 Zuid-Vietnam: regime van Ngo Dinh Diem

Diem wordt president en krijgt steun van de VS

Als tegenhanger van het communistische regime van Ho in het Noorden, werd in het Zuiden een anticommunistische staat opgebouwd: eerst het Keizerrijk Vietnam, later de Republiek Vietnam. In eerste instantie kwam aan het hoofd keizer Bao Dai te staan. Die koos in 1954 Ngo Dinh Diem (1901-1963) als zijn minister-president. Bao Dai wilde eigenlijk helemaal geen keizer zijn en vertoefde het grootste gedeelte van het jaar aan de Franse Riviera. Een jaar later werd Bao dan ook verslagen en afgezet in een nationaal referendum. Diem werd nu president en de Republiek Vietnam was een feit. Diem was afkomstig uit de Vietnamese bestuurlijke elite en hoorde tot de rooms-katholieke minderheid.

Diem was zowel sterk anticommunistisch als anti-kolonialistisch. Daarom was hij in de ogen van de VS geschikt om van Zuid-Vietnam een democratische staat naar westers model te maken. Het westerse kapitalisme sprak Diem erg aan, maar de democratie niet.

De VS verleenden het bewind van Diem politieke en economische steun. Nadat de Franse troepen in 1956 uit Zuid-Vietnam waren teruggetrokken, gingen de VS Zuid-Vietnam ook met geld en met militaire adviseurs bijstaan bij de opbouw van het Zuid-Vietnamese leger. De Amerikaanse Vietnampolitiek werd in die tijd vooral geïnspireerd door John Foster Dulles, de minister van Buitenlandse zaken tijdens de regering van president Eisenhower (1953-1961).

Ngo Dinh Diem, de eerste president van de Republiek Zuid-Vietnam. In 1933 bekleedde hij al een hoge functie in het binnenlands bestuur van Vietnam. Maar hij nam snel uitslag uit protest tegen de Franse politiek. Vietnam moest volgens hem, veel meer autonomie krijgen. In 1945 vroeg Ho Chi Minh aan Diem om met hem samen te werken, maar Diem als overtuigd katholiek, weigerde samenwerking met een communist.

Het regime van Diem komt onder druk te staan

Het regime van Diem stond voor grote problemen. Om die problemen het hoofd te bieden voerde Diem een autoritair bewind. Er was veel schade door een oorlog van 9 jaar. Bijna een miljoen mensen waren in 1954 uit het Noorden naar het Zuiden gevlucht. Het Zuiden was zeer verdeeld. Zuid-Vietnamese communisten en veel geïnfiltreerde Vietminh-strijders uit het Noorden pleegden in dorpen op het platteland terreurdaden door het vermoorden van dorpschefs en anderen die door het regime Diem waren aangesteld. En er waren 3 privélegers actief: twee van godsdienstige sekten en 1 van een misdaadorganisatie. De 3 beheersten delen van het Zuiden. Begin 1956 had het leger van Diem de 3 privélegers verslagen. Maar veel aanhangers van deze groepen gingen samenwerken met de communisten in het Zuiden (de Vietcong).

Het beleid van Diem roept bij de meeste Vietnamezen veel verzet op

Met zijn autoritair bewind ging Diem echter voor de meeste Vietnamezen veel te ver. Oppositiepartijen werden verboden en de pers kwam onder censuur. Echte of vermeende communisten werden scherp vervolgd. Duizenden werden geëxecuteerd of kwamen in gevangnissen terecht. Onder hen waren velen die door de Vietnamezen werden geëerd als verzetsstrijders uit WOII.

Niet alleen de communisten, ook het grootste deel van de plattelandsbevolking en de boeddhisten, de twee belangrijkste bevolkingsgroepen in Vietnam, keerden zich tegen Diem en de Amerikaanse invloed. Die beschouwden zij als een nieuwe poging Vietnam te koloniseren.

Plattelandsbevolking steunt Diem niet

Voor ongeveer 85% van de bevolking in Vietnam was landbouw het belangrijkste middel van bestaan. De plattelandsbevolking sympathiseerde over het algemeen meer met de communisten dan met Diem. De oorzaken daarvan waren:

1. Grootgrondbezitters bezaten een groot deel van de landbouwgrond. De communisten beloofden die grond gratis onder de arme boeren te verdelen. In delen van Zuid-Vietnam die zij beheersten, begonnen zij daar in 1959 al mee. Ook Diem onteigende grootgrondbezit, maar slechts voor een deel. En de kleine boeren die deze grond kregen, moesten ervoor betalen. In 1960 was nog 45% van het land in handen van 2% van de bevolking.
2. Diem richtte 'versterkte dorpen' (strategic hamlets) op. Die moesten een einde

De bouw van een versterkt dorp, door de plattelandsbewoners, die daar zelf voor moesten betalen.

maken aan de communistische infiltratie op het platteland. De boeren zouden er tegen infiltratie beschermd zijn en zij zouden de communisten niet meer, vrijwillig of gedwongen, kunnen steunen. Maar veel boeren voelden niets voor verhuizing naar die dorpen:

- zij konden daar beter gecontroleerd worden door de overheid
- de verhuizing druiste in tegen de Vietnamese cultuur van voorouderverering. De voorouders moesten vereerd worden op de plaats waar zij hadden geleefd en gestorven waren. De boeren wilden dus blijven wonen op de grond van hun voorouders.

3. Bovendien moesten de boeren betalen voor de aanleg van deze strategisch 'versterkte dorpen'. Veel geld verdween daarbij in de zakken van Diems corrupte familie- en vriendenkring.

Een versterkt dorp van bovenaf gezien

Ook de boeddhisten keren zich tegen Diem

Op 11 juni 1963 ging de 73-jarige boeddhistische monnik Quang Duc op een kruispunt in Saigon zitten. Hij liet zich door een andere monnik met benzine overgieten. Uit protest tegen de vervolging van boeddhisten, stak hij zichzelf daarna in brand. Een groep monniken zat er in gezamenlijk protest bij en keek ernaar. Gewaarschuwd buitenlandse fotografen waren er ook bij en deden hun werk. Hun beelden (hierboven) verschenen in de internationale media en leidden tot verontwaardigde reacties. Het voorbeeld van Quang Duc werd kort daarna nog door 6 andere monniken gevolgd.

Diem trok bij benoemingen katholieken voor, terwijl de grote meerderheid van de bevolking boeddhistisch was. Daarbij bleef het niet. Boeddhisten werden door wetgeving beperkt in hun vrijheid van godsdienst. Protesten van de boeddhisten werden met geweld onderdrukt. De boeddhisten reageerden toen op een manier die iedereen verraste.

De foto's van de zelfmoord van de monniken schokten de hele wereld. De VS riepen zelfs op tot onderhandelingen met de boeddhisten. Maar het regime van Diem ging door met het onderdrukken van boeddhisten. En madame Nhu, de schoonzus van Diem, verklaarde dat zij hoopte op meer 'barbecues'. Zelfs binnen het regime van Diem ontstond verzet. De minister van buitenlandse zaken trad af en schoor uit protest zijn hoofd kaal, net zoals een boeddhistische monnik. De vader van madame Nhu, ambassadeur bij de VN, trad uit protest af. Vietnamese studenten en scholieren demonstreerden.

Op de groeiende oppositie reageerde Diem met nog meer repressie. Daardoor werd Zuid-Vietnam een politiestaat in plaats van een democratie. De oppositie tegen Diem verenigde zich, onder communistische leiding, in het Nationaal Bevrijdingsfront (NLF, opgericht in 1960). De gewapende arm hiervan was het Volksbevrijdingsleger. Dat leger werd de **Vietcong** of door de Amerikanen 'VC' genoemd. Het Bevrijdingsfront bestond uit communistische en niet-communistische Zuid-Vietnamezen, maar werd gesteund en geleid vanuit Noord-Vietnam. De Amerikanen noemden de Vietcong soldaten ook wel 'Charlie' of naar hun zwarte kleding, 'zwarte pyjama's.'

Politieke prent van de Amerikaanse tekenaar Herblock in The Washongton Post in 1963. Madame Nhu zorgt voor brand en chaos door haar optredens. Zij was getrouwd met de broer van Diem, Ngo Dinh Nhu, die hoofd was van de Geheime Politie. Madame Nhu fungeerde als 'First Lady' aangezien Diem zelf niet getrouwd was.

De VS laten Diem vallen

De impopulariteit van Diems regime drong lange tijd niet door tot de Amerikaanse regering, doordat Diem de zaken veel positiever voorstelde dan ze waren. Maar langzamerhand nam ook de kritiek vanuit de VS toe. De Amerikaanse regering drong er herhaaldelijk aan op minder onderdrukking en meer democratie. De Amerikanen slaagden er echter niet in Diem tot een ander beleid te bewegen. Ook niet nadat enige boeddhistische monniken zich in brand hadden gestoken. Spoedig daarna gaf president John F. Kennedy toestemming om Diem af te zetten.

Het presidentieel paleis van Diem wordt in bezit genomen door muitende Zuid-Vietnamese soldaten. Diem wordt afgezet, en tegen de afspraken in, toch geëxecuteerd. Op de Amerikaanse radio in Saigon werd er al op 31 oktober gewaarschuwd om in de nacht niet de straat op te gaan. Die nacht, 1 november 1963, werd Diem afgezet en samen met zijn broer vermoord.

Diem had niet beantwoord aan de verwachtingen van de Amerikaanse regering. De situatie in Zuid-Vietnam was zo ingewikkeld dat misschien niemand aan die verwachtingen had kunnen voldoen. Maar Diem was zich wel heel weinig bewust van zijn standplaatsgebondenheid. Daardoor kwam hij in conflict met velen, waaronder vooral de boeddhisten in zijn land. De Amerikanen hadden hem tot een marionet willen maken. Dat lukte niet. Op 1 november 1963 kwam er een einde aan het bewind van Diem. Enkele Zuid-Vietnamese generaals pleegden met Amerikaanse steun een staatsgreep. Diem en zijn broer Nhu werden daarbij doodgeschoten. Madame Nhu bracht het er levend vanaf, want zij verbleef op dat moment toevallig in Los Angeles. Zij keerde daarna nooit meer naar Vietnam terug.

Na het afzetten van Diem, volgde een periode van chaos. De ene staatsgreep na de andere volgde. Iedere keer werd er een autoritair regime ingesteld, en ook zij slaagden er niet in om de oppositie in het eigen land de baas te worden.

2.3 Noord- en Zuid-Vietnam in het krachtveld van de Koude Oorlog

De VS raken tegen hun zin betrokken bij de strijd in Zuid-Vietnam

De Amerikanen hoopten dat het Zuid-Vietnamese leger infiltraties uit het Noorden zouden kunnen voorkomen. Maar het Zuid-Vietnamese leger functioneerde slecht. De legerleiding was niet betrouwbaar en niet capabel, als gevolg van politieke benoemingen, onderlinge rivaliteit en corruptie. Daarom stuurde de regering Eisenhower, naast oorlogsmaterieel, ook honderden militaire adviseurs naar Zuid-Vietnam (1960). Zij trainden Zuid-Vietnamese commando's, leidden piloten van bommenwerpers en helikopters op en leerden hun bediening en onderhoud van geavanceerde wapens van Amerikaanse makelij. Zij adviseerden de Zuid-Vietnamese militairen ook hoe zij de boeren konden bijstaan op het gebied van landbouw en onderwijs.

Amerikaanse militaire adviseurs leidden Zuid-Vietnamezen op om de strijd aan te gaan met de Vietcong. 1961

Op het platteland groeide de aanhang van en sympathie voor de Vietcong. Toen bovendien veel kleine Noord-Vietnamese legereenheden naar het Zuiden trokken om het Bevrijdingsfront te versterken, besloot president Kennedy in 1961 de militaire steun drastisch uit te breiden. Hij weigerde echter Amerikaanse grondtroepen te sturen.

De 65 miljoen dollar militaire hulp in 1961 werd in 1962 uitgebreid tot 144 miljoen. Die hulp zou geleidelijk oplopen tot

900 miljoen dollar in 1969. Er werden helikopters gestuurd en het aantal militaire adviseurs liep op tot ongeveer 10.000 eind 1962. De Amerikaanse regering vond dat de strijd tegen de Vietcong en de Noord-Vietnamezen door het Zuid-Vietnamese leger zelf gevoerd moest worden. Maar in de praktijk raakten de militaire adviseurs geleidelijk aan bij gevechten betrokken. Eerst trainden de adviseurs alleen maar. Later gingen ze ook mee bij operaties van door hen getrainde troepen. Daarbij gaven ze adviezen. Maar als de operatie fout dreigde te gaan, grepen ze zelf in.

Malcom Brown, journalist van Associated Press in Saigon tussen 1961 en 1965 herinnert zich: 'Amerikanen vlogen in jachtbommenwerpers, zogenaamd onder Zuid-Vietnamese vlag. Maar het waren Amerikanen die de missie uitvoerden.' Rufus Philips, CIA-adviseur onder Diem zegt hierover: 'Die rol is nooit openlijk toegegeven. Er vlogen vliegtuigen van vliegdekschepen en later van bases op het land om de Vietnamese luchtmacht te ondersteunen, die dorpen bombardeerde waar men Vietcong vermoedde.'

De SU en China steunen Noord-Vietnam

De Noord-Vietnamezen werden financieel en materieel gesteund door de SU en na 1949 ook door de Volksrepubliek China. Aanvankelijk was de steun van de SU zeer beperkt, want de SU wilde de vreedzame coëxistentie met de VS niet op het spel zetten. Later breidde de SU haar steun fors uit. De redenen voor deze koerswijziging waren:

1. In 1960 was er een breuk ontstaan tussen de SU en China. De Sovjetleiders waren bang dat China veel invloed zou krijgen in Noord-Vietnam. Om dat te voorkomen gingen zij Noord-Vietnam meer steunen.
2. Na 1964 waren de oost-west verhoudingen weer slechter geworden. In de VS was Lyndon B. Johnson de vermoorde president Kennedy opgevolgd (1963). In de SU was de naar vreedzame coëxistentie strevende partijleider Chroesjtsjov afgezet (1964). De nieuwe leiders van de VS en SU stonden een hardere lijn in de Koude Oorlog voor. Dat uitte zich ook in de Vietnam-politiek: meer Russische steun aan Noord-Vietnam, en meer Amerikaanse steun aan Zuid-Vietnam.

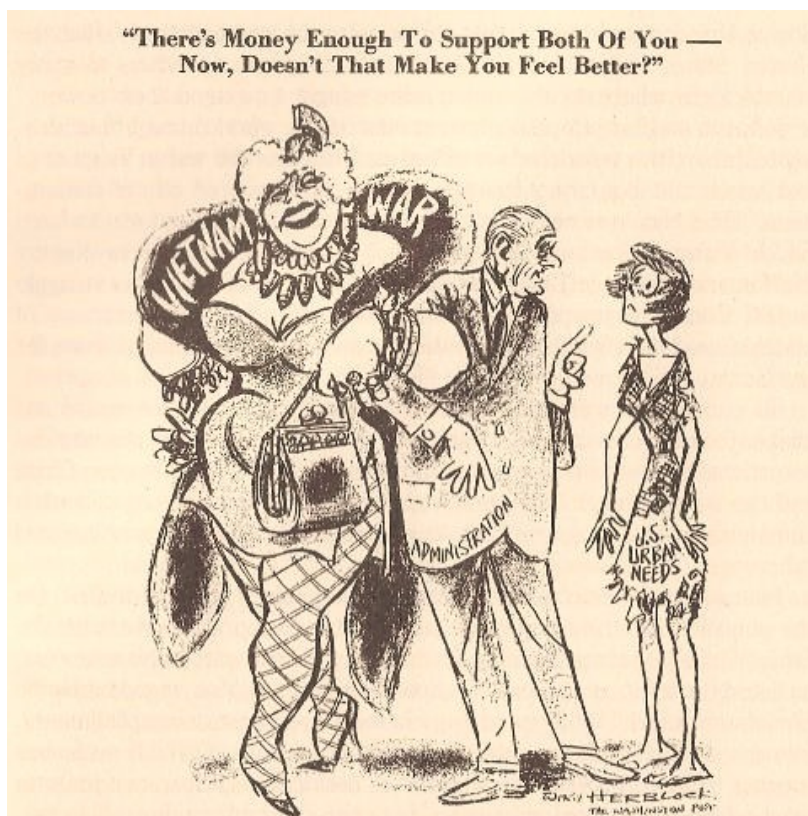

Toch bleef de invloed van de SU en van China beperkt op het buitenlandse beleid van Noord-Vietnam. Het Noord-Vietnamese regime speelde behendig de twee landen tegen elkaar uit. De SU en China waren elkaars concurrenten als leiders van het communisme in de wereld. Daarom wilden ze elkaar overtroeven in hulp aan een communistisch land. Noord-Vietnam profiteerde van deze hulp zonder al te veel van de eigen zelfstandigheid prijs te geven. Sovjetleiders klaagden vaak over de houding van de Noord-Vietnamezen. In januari 1965 bijvoorbeeld rapporteerde een Russische diplomaat in Hanoi: 'Onze Vietnamese kameraden zijn niet bereid ons informatie te geven, vooral niet over de situatie in Zuid-Vietnam, over de activiteiten van het Bevrijdingsfront of over de plannen voor de toekomst.' Enkele weken later deed het Bevrijdingsfront, zonder dat de Russen op de hoogte waren, een aanval op een Amerikaanse luchtmachtbasis bij Pleiku (7 februari 1965). Daarbij vielen de eerste Amerikaanse doden in Vietnam. Deze aanval werd 'vergolden' met een bombardement op Noord-Vietnam. Tegen de zin van de SU escaleerde zo de oorlog. Het grote Tet-offensief (komt later aan bod) dat Noord-Vietnam drie jaar later ondernam, was eveneens tegen de zin in van de SU en China. De SU vreesde verdere escalatie, bijvoorbeeld een Amerikaanse inval in Noord-Vietnam. En China vond dat er in Zuid-Vietnam geen 'gewone' oorlog moest worden gevoerd, maar alleen een guerrilla-oorlog.

2.4 Uitgangspunten van de Amerikaanse strategie onder president Johnson

Na de moordaanslag op president Kennedy (22 november 1963) volgde vice-president Lyndon B. Johnson hem op. Tijdens zijn presidentschap (1963-1969) zou de Vietnam-oorlog een 'Amerikaanse' oorlog worden.

President Johnson wilde vooral de grote binnenlandse problemen van de VS oplossen: de armoede in de grote steden en de rassentegenstellingen. Johnsons programma, 'the Great Society' behelsde maatregelen om de ongelijkheid in de Amerikaanse samenleving tegen te gaan. Hiervoor zouden hoge overheidsuitgaven nodig zijn. De oorlog in Vietnam, die veel geld kostte, moest daarom zo snel mogelijk worden gewonnen. Met dat winnen bedoelden de VS een westers gezind Zuid-Vietnam dat niet meer bedreigd werd door communisten. Als dat doel bereikt was, zou er voldoende geld zijn voor 'the Great Society'.

Spotprent van de Amerikaanse tekenaar Herblock uit 1963. De tekenaar laat zien dat de Vietnamoorlog veel geld kost en er weinig overblijft voor de plannen die Johnson had met 'the Great Society' om binnenlandse problemen op te lossen.

De Amerikaanse regering had in 1964 ten aanzien van Vietnam globaal drie mogelijkheden: De VS konden (1) zich terugtrekken, (2) nucleaire wapens inzetten of (3) gevechtseenheden sturen. De eerste twee opties waren niet reëel:

1. Terugtrekken betekende gezichtsverlies in de internationale politiek
2. Nucleaire wapens brachten het risico van een derde wereldoorlog met zich mee
3. Actief militair ingrijpen bleef dus als enige over.

De Amerikaanse strategie steunde bij dit ingrijpen op de volgende uitgangspunten:

1. Zo weinig mogelijk Amerikaanse slachtoffers
2. De oorlog winnen met conventionele wapens (dus niet nucleair)
3. Het oorlogsgebied beperkt houden tot Vietnam
4. De Amerikaanse troepen zouden geen bezettingsmacht vormen
5. Het moest een 'limited war' blijven

De Amerikanen wisten dat de guerrilla-activiteiten van de Vietcong in het Zuiden geleid en gesteund werden vanuit het Noorden. De Amerikaanse legerleiding ontwikkelde daarom de volgende plannen voor de oorlogsvoering:

1. Het Zuiden moest van Noord-Vietnam geïsoleerd worden. Dat moest gebeuren door de Noord-Vietnamese bevoorradingslijnen naar het Zuiden (o.a. de Ho Chi Minh route) af te snijden en blokkades op te werpen bij de 17^e breedtegraad, de grens tussen Noord- en Zuid-Vietnam.
2. Centraal in de Amerikaanse militaire aanpak kwamen bombardementen op Noord-Vietnamese doelen te staan. Daartoe was de Zuid-Vietnamese luchtmacht niet toe in staat. De Amerikanen moesten dus vooral een luchtoorlog voeren.
3. Het Zuid-Vietnamese leger moest in het Zuiden de grondoorlog voeren tegen de Noord-Vietnamese soldaten en de Vietcong. Alleen bij de 17^e breedtegraad zouden de Amerikaanse troepen de Zuid-Vietnamezen bijstaan. Het Zuid-Vietnamese leger moest dus bijna al het eigenlijke 'vechten' doen.

Landing van de eerste Amerikaanse troepen bij Da Nang, bij de 17^e breedtegraad. Bij Da Nang werd een grote Amerikaanse basis aangelegd. In eerste instantie werden de Amerikanen met bloemen en vriendschap onthaald door een deel van de Zuid-Vietnamese bevolking. Later veranderde dat. Foto is uit 1965.

De Amerikaanse leiding dacht dat de oorlog snel gewonnen kon worden, omdat zij de militaire kracht van het Amerikaanse en Zuid-Vietnamese leger veel groter achtte dan die van Noord-Vietnam en de Vietcong. Daarom werden er geen alternatieve strategieën ontwikkeld.

Zoals al eerder genoemd, zou de oorlog een beperkte oorlog moeten worden en geen bedreiging voor de wereldvrede vormen:

1. Er zouden uitsluitend conventionele wapens worden gebruikt
2. Het noordelijke gedeelte van Noord-Vietnam, waar de grote steden Hanoi en Haiphong lagen, zou niet gebombardeerd worden
3. Amerikaanse grondtroepen zouden Noord-Vietnam niet binnendringen
4. Met China kwamen de VS stilzwijgend overeen het niet tot een direct treffen tussen Amerikaanse en Chinese troepen te laten komen. China zou geen militairen aan de gevechten deel laten nemen, zolang Amerikaanse soldaten zich niet in Noord-Vietnam zouden vertonen. China zou dus niet geprovoceerd worden. Datzelfde gold ook voor de SU, die eveneens fel tegen het inzetten van Amerikaanse troepen in Noord-Vietnam was.

2.5 De Amerikaanse strategie faalt

De Amerikaanse luchtmacht en Amerikaanse grondtroepen worden ingezet

In maart 1965 begon de Amerikaanse luchtmacht met bombardementen op Noord-Vietnam. In diezelfde maand werden de eerste Amerikaanse grondtroepen naar Vietnam gestuurd. Het waren twee bataljons mariniers (2000 man) die de luchtmachtbasis bij Da Nang moesten beschermen. Spoedig volgden meer troepen.

De weg tot het bombarderen en het sturen van grondtroepen was voor president Johnson vrijgemaakt door:

1. Het later zeer omstreden **Tonkin-incident** en de daaruit voortvloeiende **Tonkin-resolutie** van 1964.

Het Tonkin-incident betrof vermoedelijke Noord-Vietnamese torpedo-aanvallen op Amerikaanse marineschepen in de Golf van Tonkin (vóór de kust van Noord-Vietnam) begin augustus 1964. Enkele dagen later nam het Congres de door Johnson voorgestelde Tonkin-resolutie met overweldigende meerderheid aan. Deze resolutie gaf de president de bevoegdheid 'alle noodzakelijke maatregelen' te nemen om de 'agressie in Zuidoost-Azië tegen te houden.' Achteraf bleek het lang niet zeker te zijn of er in de Golf van Tonkin echt sprake is geweest van Noord-Vietnamese agressie. Waarschijnlijk hebben de torpedowachters zich vergist en andere geluiden opgevangen.

2. De door Johnson gewonnen presidentsverkiezingen van november 1964. De verkiezingsoverwinning was zo groot dat

Johnson erop vertrouwde dat zijn maatregelen zowel door het Congres als door het Amerikaanse publiek zouden worden goedgekeurd.

De luchtoorlog mislukt

De acties van de Amerikaanse luchtmacht werden '**Operatie Rolling Thunder**' genoemd. De bedoeling was Noord-Vietnam zodanig te bombarderen dat het zijn steun aan de Vietcong zou staken. De bombardementen richtten zich vooral op vliegvelden, bruggen, spoorwegstations, olieopslagplaatsen, elektriciteitscentrales. Maar ook steden en dorpen werden daarbij zwaar getroffen. Driekwart miljoen ton bommen kwam terecht op Noord-Vietnam. Ongeveer 52.000 Noord-Vietnamese burgers kwamen daarbij om het leven. Bijna

1000 Amerikaanse vliegtuigen werden neergeschoten met de door de SU geleverde afweergeschut.

Noord-Vietnamezen bij door de Russen geleverd afweergeschut.

Operatie Rolling Thunder duurde ruim 3 jaar, van maart 1965 tot oktober 1968. Maar de operatie had niet het gewenste effect. In het eerste jaar van Rolling Thunder stuurde Noord-Vietnam twee keer zoveel soldaten en wapens naar het Zuiden als het jaar ervoor.

Als oorzaken van het mislukken van Rolling Thunder komen de volgende factoren in aanmerking:

1. De militaire leiding wilde doelen in heel Noord-Vietnam bombarderen. Maar om de SU en China niet te provoceren stond president Johnson geen bombardementen toe op de Noord-Vietnamese hoofdstad Hanoi, de havenstad Haiphong, het Chinese grensgebied en de Rode Delta (het belangrijkste landbouwgebied in het Noorden).
2. De Ho Chi Minh-route kon slechts beperkt worden gebombardeerd omdat deze route grotendeels door Laos en Cambodja liep naar Zuid-Vietnam. Het Zuiden kon dus niet van het Noorden worden geïsoleerd; de bevoorrading van de Vietcong bleef daardoor ononderbroken doorgaan.

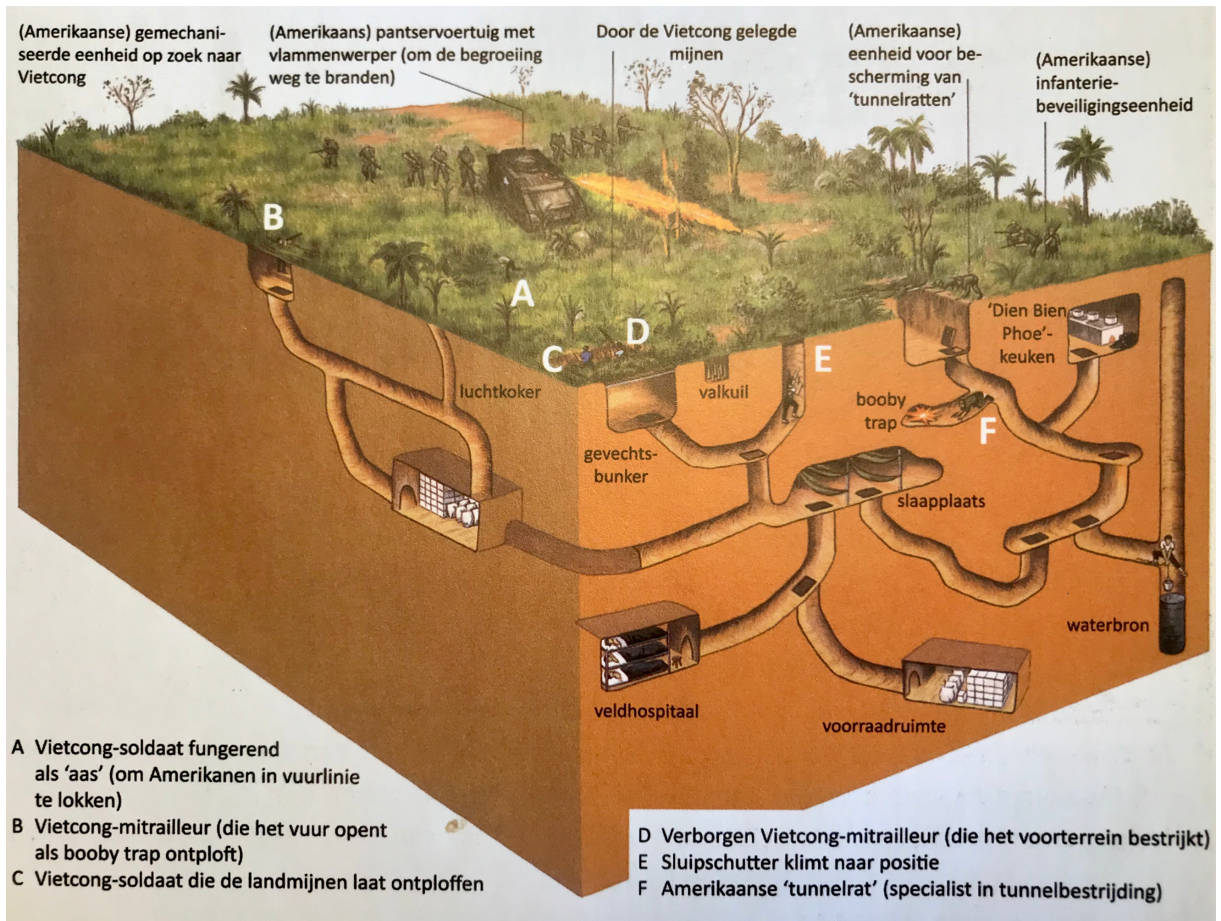
Operatie Rolling Thunder uitgevoerd met B-52 bommenwerpers. De zwaarste Amerikaanse bommenwerper. Het is een achtmotorige reuzenboeing die vanaf een hoogte van 15 km en met een actieradius van 14.000 km, 31 ton bommen kan werpen.

Ook de landoorlog mislukt

Aan het eind van het jaar 1965 waren er 180.000 man Amerikaanse grondtroepen in Vietnam. Het aantal manschappen werd ieder jaar groter. Maar de Amerikanen konden de Vietcong en de Noord-Vietnamese soldaten in Zuid-Vietnam niet uitschakelen. De voornaamste oorzaken van deze mislukking waren:

1. De prestaties van het Zuid-Vietnamese leger bleef ver achter bij de verwachtingen van de Amerikanen. Het verrichtte hoofdzakelijk ondersteunende taken voor de Amerikaanse militaire operaties en speelde in de daadwerkelijke strijd slechts een zeer beperkte, aanvullende rol.

2. De Vietcong en de Noord-Vietnamese soldaten werden geleid door de inventieve Noord-Vietnamese generaal Giap, die ook de Fransen bij Dien Bien Phoe had verslagen. Hij liet zich niet verleiden tot grootschalige veldslagen, maar voerde een guerrillaoorlog waarbij kleine eenheden hinderlagen legden en zich snel weer in de jungle terugtrokken. Dankzij het oerwoud en een uitgestrekt netwerk van tunnels waren de guerrilla's voor hun tegenstanders heel moeilijk te vinden.

Om aan de Amerikaanse bombardementen te ontkomen bouwden de Vietnamezen ondergrondse tunnelcomplexen, zoals deze hierboven bij Cu Chi. Zij hadden een gezamenlijke lengte van enige honderden kilometers.

3. Amerikaanse en Zuid-Vietnamese troepen bestreden deze guerrillatactiek met tanks en helikopters om eigen slachtoffers zoveel mogelijk te voorkomen. Deze Amerikaanse strijdwijze bleek ontoereikend. Met een overwicht aan technisch oorlogsmateriaal kon de guerrilla niet worden bedwongen. De Vietcong hield gedurende het hele conflict het initiatief: meestal onzichtbaar kon zij bepalen waar en wanneer zij een aanval zouden doen. Vaak was zij succesvol in haar aanvallen op Amerikaanse bases.

De Zuid-Vietnamese burgerbevolking wordt het slachtoffer

Veel Zuid-Vietnamese burgers werden het slachtoffer van de oorlogsvoering. Dat kwam vooral door de volgende oorzaken:

1. Vietcong-leden wisten in de versterkte dorpen te infiltreren waar zij niet van gewone dorpelingen waren te onderscheiden. Daardoor werden deze dorpen vaak militaire doelen voor de Amerikanen, met de zogenoemde **'search and destroy' missies**. Maar ook andere dorpen konden doelwit zijn. Gefrustreerd door de ongrijpbaarheid van de vijand en de dood van strijdmakers gingen de Amerikanen soms zeer gewelddadig te werk. Voor hen kon iedere Vietnamees een Vietcong-lid zijn. Het gruwelijkste voorbeeld van een dorp dat doelwit werd van zo'n **'search and destroy' missie** is My Lai. Dat komt in hoofdstuk 3 aan bod.
2. De Amerikanen beheersten alleen de stedelijke kernen. De Vietcong beheerste het Zuid-Vietnamese platteland. Om operaties van de Vietcong op het platteland te bemoeilijken werden ontbladeringsmiddelen als **'agent Orange'** en napalm-brandbommen ingezet. Deze middelen maakten veel slachtoffers onder Zuid-Vietnamese burgers.

Kim Phuc: 'Het meisje van de foto'

Deze foto van de Vietnamese journalist Nick Ut van slachtoffers van een napalmbombardement is een van de bekendste persfoto's uit de geschiedenis geworden. De Vietcong had het dorp Trang Bang al 2 dagen bezet. De bevolking was deels gevlucht in een boeddhistische tempel. Een Zuid-Vietnamese commandant gaf toen, op 8 juni 1972, bevel het dorp te bombarderen en daarbij napalm te gebruiken. Napalm is een tot klevende ingedikte benzine, die veel langer brandt dan gewone benzine. Het 'voordeel' van deze brandbommen boven 'gewone' fosfor-bommen is dat de napalm zich over een veel groter oppervlak verspreidt. Onder de vluchtelingen was ook het 9-jarige meisje Kim Phuc. Als gevolg van de napalm liep zij derdegraadsverbrandingen op aan haar rug en armen. Tijdens de vlucht had zij haar brandende kleren uitgedaan. Kim Phuc hoorde niet tot de Vietcong-familie. De man van Kims oudere zus was 2 jaar eerder door de Vietcong gedood. De fotograaf bracht Kim naar een ziekenhuis. In een brandwondencentrum in Saigon onderging zij 17 operaties.

Kim werd na de val van het Zuid-Vietnamese regime door de communistische regering als 'het meisje van de foto' stevig onder controle gehouden en als propagandamateriaal gebruikt. Ze mocht later in Cuba gaan studeren. In 1992 trouwde ze daar met een Vietnamese medestudent. De huwelijksreis ging naar Moskou. Op de terugweg naar Cuba verliet ze, met haar man, het vliegtuig bij een tussenlanding in Canada en vroegen politiek asiel aan. Ze wonen sindsdien in Canada. Ze is sinds 1997 'goodwill-vredes-ambassadeur' voor Unesco.

In 2016 werd deze foto op Facebook geplaatst, waarna Facebook deze snel verwijderde vanwege 'naakte beelden'. Er ontstond grote ophef en Facebook draaide uiteindelijk toch het besluit terug en de foto mocht weer geplaatst.

2.6 Noord-Vietnam: Humanitaire hulp overal vandaan en militaire steun uit China en de SU

Humanitaire hulp na bombardementen

De hevige bombardementen op Noord-Vietnam tijdens Operatie Rolling Thunder veroorzaakten grote schade aan gebouwen, spoorwegen, bruggen en elektriciteitscentrales. In 1972 werden ook dijken in de Rode Delta gebombardeerd, waardoor schade aan het irrigatiesysteem ontstond. De voedselvoorziening in Noord-Vietnam was voor een belangrijk deel afhankelijk van de rijstproductie in deze delta. De schade bleef beperkt door het op grote schaal inzetten van reparatieploegen.

Grote schade na een bombardement in Noord-Vietnam. Burgers zoeken in de puinhopen naar spullen die ze nog kunnen gebruiken.

Noord-Vietnam kreeg ook hulp uit het buitenland om de gevolgen van de bombardementen te boven te komen. Diverse organisaties uit zowel westerse als communistische landen stuurden voedsel en gaven medische hulp. In Nederland bijvoorbeeld was vanaf 1968 het 'Medisch Comité Nederland-Vietnam' actief, dat medicijnen en medische instrumenten naar Noord-Vietnam stuurde.

Militaire hulp van China en de SU

Van de bondgenoten China en de SU ontving Noord-Vietnam ook militaire hulp:

1. China stuurde militaire adviseurs en militaire technici, waardoor meer Vietnamese soldaten beschikbaar waren voor de daadwerkelijke gevechten. Na de oorlog verklaarde China dat 320.000 Chinese militairen in Vietnam waren geweest, waarvan er 1000 waren omgekomen.
2. China leverde ook grote hoeveelheden wapens, vooral kanonnen en 'simpele' wapens als mortieren en kalasjnikovs.
3. De SU steunde Noord-Vietnam met de modernste wapensystemen (radar, luchtafweergeschut, luchtdoelraketten, tanks en straaljagers). Op den duur kwam ruim de helft van de gebruikte wapens uit de SU. Het Russisch afweergeschut bleek een effectief wapen tegen de Amerikaanse luchtaanvallen. Hiermee werd tijdens Operatie Rolling Thunder ongeveer 800 van de bijna 1000 neergeschoten Amerikaanse vliegtuigen getroffen.

De militaire steun diende niet alleen het van belang van Noord-Vietnam. Russische wapenexperts deden in Vietnam kennis op over Amerikaanse wapens die werden buitgemaakt. In de oorlog werden zowel door de SU als door de VS nieuwe wapens uitgetest. De Amerikanen gebruikten in Vietnam bijvoorbeeld experimenteel en op kleine schaal 'slimme bommen', bommen die met een laserstraal naar hun doel werden geleid.

Op 15 januari 1967 verscheen deze prent in de Manila Chronicle, een Filipijnse krant. De hulp van China aan Noord-Vietnam wordt in beeld gebracht. 'Internal discord' slaat op de problemen in China zelf waar op dat moment de Culturele Revolutie gaande is zodat Mao weer meer macht naar zich toe kon trekken.

2.7 Het einde van de Amerikaanse interventie in Vietnam

"I hope the Viet Cong know this!"

De oorlog lijkt uitzichtloos

Omdat successen uitbleven verzocht de Amerikaanse opperbevelhebber in Vietnam, generaal Westmoreland, herhaaldelijk om extra troepen. Het Amerikaanse leger in Zuid-Vietnam groeide uit tot ruim een half miljoen manschappen in 1968. Maar dat bracht ook geen oplossing. Uitzicht op een beslissende overwinning ontbrak. Factoren die bijdroegen aan het falen van het Amerikaanse leger waren:

1. Er was geen duidelijk slagveld. Daardoor kon er geen aantoonbare terreinwinst worden geboekt. Winst of

verlies kon slechts worden uitgedrukt in aantallen gedode Vietcong-strijders ('**body count**') en gesneuvelde Amerikaanse militairen.

2. De Amerikanen raakten gedemoraliseerd door de onvoorspelbaarheid van de aanvallen van de tegenstander en de uitzichtloosheid van de oorlog.
3. De Amerikaanse militairen draaide een 'tour' van 1 jaar en mochten daarna weer naar huis. Als ze in Vietnam aankwamen, waren ze nog niet echt getraind.
4. Het lage moreel tastte de gevechtskracht van het Amerikaanse leger aan.

Het Tet-offensief leidt tot vredesbesprekingen

Tijdens het **Tet-offensief** van januari 1968 vielen Noord-Vietnamezen en vooral de Vietcong een groot aantal Zuid-Vietnamese steden en Amerikaanse bases tegelijk aan. Het woord 'Tet' betekent (Vietnamees) Nieuwjaar. Het offensief begon op 30 januari 1968. Het was uitgedacht door de Noord-Vietnamese generaal Giap. Over de bedoelingen en over de gevolgen verschillen de onderzoekers van mening. Was het alleen de bedoeling dat het offensief zou leiden tot een '**Algemene Opstand**' van de Zuid-Vietnamese bevolking? Of wilde Hanoi ook laten zien hoe kwetsbaar de Amerikanen waren en zo bijdragen tot de terugtrekking van de Amerikanen? Sommige onderzoekers beschouwen het offensief als een mislukking. Zij wijzen erop dat binnen enkele weken de aanvallen waren afgeslagen en dat het niet leidde tot een

'Algemene Opstand'. De schattingen van de verliezen onder de Vietcong wisselen van 30.000 tot 58.000 doden en gewonden. Maar anderen zijn het met generaal Giap eens die zei: 'Tot Tet hebben de Amerikanen gedacht dat ze de oorlog konden winnen, maar nu weten zij dat ze het niet kunnen.' Sommige historici trok Noord-Vietnam de conclusie uit het Tet-offensief dat het Noorden en de Vietcong niet sterk genoeg waren om de oorlog te winnen, anderen beweren echter dat de Noord-Vietnamezen de conclusie trokken dat juist aan de onderhandelingstafel de VS verslagen zou kunnen worden.

Bedoeld of onbedoeld, dat is precies wat er gebeurde. Na het Tet-offensief sloeg de stemming in de VS om. Het was duidelijk geworden dat de VS Zuid-Vietnam niet onder controle hadden. Bovendien was gebleken dat de Vietcong ook in steden verzetskernen had opgebouwd. Daardoor raakten veel Amerikanen ervan overtuigd dat de VS de oorlog niet konden Live televisiebeelden van de Vietcong-aanval op de Amerikaanse ambassade in Saigon maakten meer indruk dan Johnsons verklaring dat de Vietcong een nederlaag had

Bij de slag om Hue, werden gewonde Amerikaanse soldaten afgevoerd met tanks. Alleen tanks konden de Citadel in de stad bereiken, waar gevochten werd. Tijdens het Tet-offensief was de stad door de Vietcong veroverd. Bijna een maand duurde de strijd waarin de stad werd heroverd in een huis-aan-huis-gevechten

geleden. Minister van defensie Clark Clifford verklaarde later: 'Het ernstigste gevolg van het Tet-offensief was dat het Amerikaanse publiek het vertrouwen in zijn leiders verloor.' Na het Tet-offensief was het voor beide partijen duidelijk dat onderhandelingen de enige manier waren om de oorlog te beëindigen. In 1968 begon men daarvoor in Parijs verkennende besprekingen.

President Nixon streeft naar een 'eervolle vrede'

In november 1968 werd Richard ('Dick') Nixon, als Republikeinse president gekozen. Johnson had zich, teleurgesteld in de politiek, niet herkiesbaar gesteld. Nixon beloofde tijdens de verkiezingscampagne dat hij de oorlog met een 'eervolle vrede' (peace with honour) zou beëindigen. Dat hield in dat de Amerikaanse troepen zich zonder gezichtsverlies uit de oorlog zouden terugtrekken. Zuid-Vietnam mocht dus niet communistisch worden, want dat zou gezichtsverlies betekenen. Door een combinatie van militaire maatregelen en diplomatieke stappen, hoopte Nixon die belofte na te komen:

1. Hij ging streven naar **Vietnamisering** van de oorlog. Het Zuid-Vietnamese leger moest de strijd overnemen van de Amerikanen. Dat ging gepaard met geleidelijke terugtrekking van de Amerikaanse troepen en gelijktijdig versterking van het Zuid-Vietnamese leger.
2. Hij liet zware bombardementen uitvoeren, o.a. het '**kerstbombardement**' op Noord-Vietnam. Om de 'vietnamisering' te laten slagen moesten de Noord-Vietnamese aanvoerlijnen worden afgesneden. Daarom besloot Nixon tot uitbreiding van de bombardementen, eerst weer op Noord-Vietnamese steden en later ook op Cambodja en Laos. Nixon wilde de Ho Chi Minh-route aanpakken door 'ijzeren neerslag' zoals de Cambodjanen het noemden. Het duurde van maart 1969 tot mei 1973 en was heviger dan op Noord-Vietnam. Er werden 2 miljoen Cambodjanen dakloos en meer dan 100.000 boeren kwamen om. Ook zorgde hij dat Amerikaanse soldaten militaire acties gingen uitvoeren in Cambodja. Maar na hevige protesten in de VS zelf, trokken de Amerikaanse troepen zich na 3 maanden terug. Maar de bombardementen gingen in het geheim door tot begin 1975. De Cambodjaanse

regering, pro-Amerika, steunde de boeren niet waardoor zij massaal de kant van de communisten (**Rode Khmer**) kozen. De Rode Khmer wist uiteindelijk de pro-westerse regering te verdrijven en zorgde o.l.v. Pol Pot voor een waar schrikbewind in Cambodja. Vermoedelijk zijn meer dan 2 miljoen Cambodjanen omgekomen in de 'Killing fields', de heropvoedingskampen. In 1978-1979 dreef het Vietnamese communistische leger Pol Pot en de Rode Khmer en vestigde een milder communistische regering.

De bombardementen op Noord-Vietnam moesten ervoor zorgen dat de Noord-

Vietnamese regering wilde gaan onderhandelen. In het voorjaar van 1972 opende Noord-Vietnam een groot offensief met zo'n 150.000 man. Op dat moment waren er nog maar 6000

man Amerikaanse gevechtstroepen in Vietnam. Het Zuid-Vietnamese leger kon de aanval niet tegenhouden. Daarom besloot Nixon de Amerikaanse luchtmacht op grote schaal in te zetten. Voor het eerst werden nu ook de dijken in de delta van de Rode Rivier gebombardeerd. In de haven van Haiphong werden ook Russische en Chinese schepen getroffen. Nixon durfde deze uitbreiding van de luchtoorlog door de détente (ontspanning) in de relaties met China en de SU (zie punt 3). Daardoor was de escalatie veel minder groot. De Amerikaanse bevolking protesteerde echter massaal tegen de bombardementen en het binnendringen van Cambodja door de Amerikanen (in hoofdstuk 4 hier meer over). De anti-oorlogsstemming bleef groeien. In november 1972 zouden er presidentsverkiezingen zijn, waar Nixon graag herkozen wilde worden. Hij had baat bij vrede.

3. Hij ging streven naar betere verhoudingen tussen de SU en China. De **driehoeksdiplomatie** die met China uitmondde in de **pingpong diplomatie**. Nixon en zijn veiligheidsadviseur Henry Kissinger zagen in betere verhoudingen met China en SU nieuwe mogelijkheden om de onderhandelingen te vergemakkelijken. Dan zou Noord-Vietnam niet meer onvoorwaardelijk kunnen rekenen op de steun van deze bondgenoten. Door concessies te doen aan de SU en China en door deze twee communistische bondgenoten van Noord-Vietnam tegen elkaar uit te spelen, wilden de VS bereiken dat beide landen druk op Noord-Vietnam gingen uitoefenen om zich soepeler op te stellen in Parijs.

De VS gingen vrede in Vietnam verbinden aan kernwapenbeheersing. De spanning in de wereld kwam niet alleen tot uiting in de Vietnam-oorlog. Al in de jaren '50 was er een bewapeningswedloop tussen de VS en SU ontstaan. In de jaren '60 gingen beide mogendheden de noodzaak inzien van wapenbeheersing, vooral sinds de Cubacrisis (die bijna uitmondde in WOIII). Sinds 1962 voerden zij regelmatig besprekingen om de

verspreiding van kernwapens in de wereld tegen te gaan. In 1969 verbonden Nixon en Kissinger de vredesbesprekingen over Vietnam in Parijs aan de besprekingen met de SU over kernwapenbeheersing. Deze besprekingen werden *Strategic Arms Limitation Talks (SALT)* genoemd. Het ging daarbij over de beperking van 'strategische wapens', dus kernwapens voor de lange afstand waarmee de VS en de SU elkaar wederzijds konden treffen.

De verkennende vredesbesprekingen, die onder president Johnson in Parijs in mei 1968 waren begonnen, hadden geen resultaat opgeleverd. In 1969 werden de vredesbesprekingen hervat. Deze verliepen lange tijd erg stroef, omdat Noord-Vietnam pas tot een akkoord wilde komen als de bombardementen ophielden en als de Zuid-Vietnamese regering van Thieu vervangen werd door een regering waarvan ook het NLF (national Liberation front, Vietcong) deel uitmaakte. De regering-Nixon gebruikte juist de bombardementen om meer concessies af te dwingen, en wilde ook Thieu niet laten vallen. De voornaamste onderhandelaars waren Nixons veiligheidsadviseur Kissinger en Le Duc Tho, lid van het Politbureau van de Noord-Vietnamese Communistische Partij.

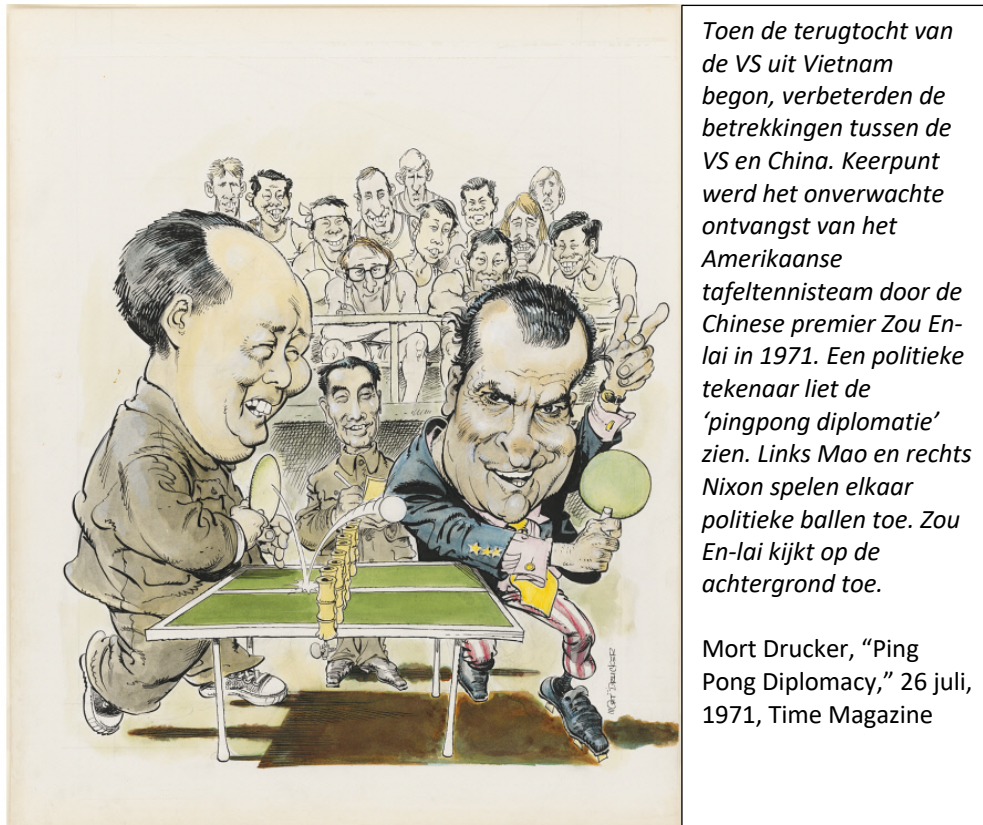

De Britse tekenaar Nicholas Garland stelde in 1969 in deze prent de vietnamiseringspolitiek van Nixon aan de kaak.

Nixon verbetert de betrekkingen met China en de SU

Groot was de verbazing in de hele wereld toen Nixon in februari 1972 een officieel bezoek bracht aan 'aartsvijand' China. Hij werd vriendelijk ontvangen door de Chinese leider Mao, die zich tot dan toe altijd in zeer agressieve termen tegen de VS had gekeerd. Nixons bezoek aan China was voorbereid door Henry Kissinger, die in China geheime onderhandelingen had gevoerd. Eindelijk hadden de Amerikanen doorgekregen dat er geen groot 'rood blok' bestond. Er werd eerst een Amerikaans tafeltennisteam naar

China gestuurd en in het kielzog daarvan, volgde het bezoek van Nixon. Sindsdien wordt er gesproken van de **pingpong-diplomatie**. Er was overeengekomen dat de VS de Volksrepubliek China officieel zou erkennen, wat betekende dat de Volksrepubliek de plek van Taiwan over zou nemen in de VN Veiligheidsraad. Dat gebeurde ook in 1971. Ook was overeengekomen dat China zou meewerken aan beëindiging van de oorlog in Vietnam.

In mei 1972 bezocht Nixon de Russische partijleider Leonid Breznjev in Moskou. Nixon en Breznjev ondertekenden er een verdrag dat een einde moest maken aan de kernwapenwedloop tussen de VS en de SU. Ook Breznjev verklaarde dat hij zou meewerken aan een vredesregeling voor Vietnam. Om de SU te bewegen meer druk op Hanoi uit te oefenen om akkoord te gaan met een vredesregeling in Vietnam, ondernamen de VS een aantal stappen:

1. Zij deden voor de SU gunstige voorstellen tot kernwapenbeheersing: De VS zou geen **'ruimteschild'** als afweer tegen raketten bouwen en de SU mocht meer kernraketten bezitten dan de VS.
2. Daarnaast stelden zij de SU gunstige handelsvoorwaarden in het vooruitzicht, waaronder Amerikaanse graanleveranties. Dat laatste was belangrijk omdat de landbouw van de SU onvoldoende graan produceerde.
3. De SU werden flink onder druk gezet door een bewuste Amerikaanse toenaderingspolitiek aan de SU en aan China. In die tijd hadden de Chinees-Russische relaties een dieptepunt bereikt. Er vond zelfs een groot gevecht plaats in maart 1969 tussen Chinese en Russische troepen bij de grens tussen deze twee landen. Uit angst voor elkaar wilden zowel de SU als China hun betrekkingen met de VS verbeteren. Daarvan konden de Amerikanen profiteren.

De Amerikaanse diplomatie ging als tegenprestatie voor de verbetering van de betrekkingen eisen dat zowel de SU als China druk op Noord-Vietnam gingen uitoefenen om soepeler te zijn in Parijs. Niet meer Noord-Vietnam, maar de VS speelden China en SU tegen elkaar uit.

De Amerikanen trekken zich terug uit Vietnam

Ondanks Nixons bezoeken aan Beijing en Moskou bleven de vredesbesprekingen in Parijs moeizaam verlopen. Alle voorstellen werden òf door Noord-Vietnam òf door president Thieu van Zuid-Vietnam verworpen. Om Noord-Vietnam te bewegen tot een snelle vredesregeling besloot Nixon over te gaan op de zwaarste bombardementen op Noord-Vietnam ooit: **'de kerstbombardementen'** van 1972. Ook de hoofdstad Hanoi en de havenstad Haiphong werden nu door bombardementen getroffen. De paus deed een oproep de bombardementen te staken. Kranten in de hele wereld noemden het 'genocide' of 'misdaden tegen de mensheid'. Na 10 dagen verklaarde Noord-Vietnam zich bereid om weer te gaan onderhandelen. Kissinger en Le Duc Tho (van Noord-Vietnam) bereikten daarna snel een vredesakkoord. Beiden kregen in 1973 de Nobelprijs voor de vrede (die overigens door Le Duc Tho werd geweigerd).

Op 27 januari 1973 werden **de Parijse Akkoorden** getekend (Deze akkoorden kwamen vrijwel geheel overeen met de Geneefse Akkoorden van 1954):

1. Er werd wederom bepaald dat Noord- en Zuid-Vietnam door vrije verkiezingen verenigd zouden moeten worden.
2. Buitenlandse (met name Amerikaanse) militairen moesten binnen 60 dagen het land verlaten
3. Noord-Vietnamese troepen mochten in Zuid-Vietnam blijven.

Noord-Vietnam had verschillende redenen om de Akkoorden te sluiten:

1. Het Kerstbombardement had de Noord-Vietnamese luchtverdediging zo goed als uitgeschakeld. De Amerikaanse luchtmacht kon praktisch ongehinderd bombarderen.
2. De bondgenoten China en de SU adviseerden daartoe.

Ondertekening van de Parijse Akkoorden op 27 januari 1973. Dit betekende echter nog geen vrede voor Vietnam, wel voor Amerikaanse terugtrekking uit Vietnam.

3. De Noord-Vietnamezen wisten dat de Amerikanen hun aanwezigheid in Vietnam voor alles wilden beëindigen. Zij verwachtten dat de VS nooit meer opnieuw in Vietnam zou ingrijpen. Na het vertrek van de Amerikanen zouden zij vrij spel hebben.

Voor de Zuid-Vietnamese regering waren de Akkoorden onheilspellend, want de Amerikaanse steun viel weg. De Zuid-Vietnamese president Nguyen Van Thieu wilde dan ook dat de Noord-Vietnamese troepen zich terugtrokken. Daarnaast verlangde hij aanvullende garanties voor veiligheid na het vertrek van de Amerikanen. Hij ging in eerste instantie dan ook niet akkoord met de vredesbepalingen. Na toezegging van meer financiële en militaire middelen, ging uiteindelijk ook hij akkoord. Thieu wilde niet toegeven dat hij niet zonder de Amerikaanse manschappen zich staande kon houden.

De enigen die zich aan de Parijse Akkoorden hielden, waren de Amerikanen. Binnen 60 dagen vertrokken de laatste Amerikaanse luchtmachtmilitairen. De Amerikaanse grondtroepen waren al in 1972 in het kader van de 'vietnamisering' naar huis gehaald. De Noord- en Zuid-Vietnamezen hielden zich niet aan de vredesbepalingen. In de twee 'vredesjaren' 1973 en 1974 sneuvelden er meer Zuid-Vietnamese soldaten dan in de 2 voorafgaande oorlogsjaren. Maar daar hadden de westerse media geen belangstelling meer voor. Voor de journalisten en de publieke opinie in het Westen was, met de verdwijning van de Amerikanen, de oorlog 'afgelopen'. Vietnam-demonstraties werden niet meer gehouden. In 1975 opende Noord-Vietnam een groot offensief. Het Zuid-Vietnamese leger raakte snel gedemoraliseerd en bleek geen partij voor het Noorden. Binnen enkele weken werd het Zuiden veroverd. Noord- en Zuid-Vietnam werden verenigd in de 'Socialistische Republiek Vietnam'.

De laatste Amerikaanse helikopter verlaat Saigon in 1975 nadat Noord-Vietnam een groot offensief had geopend om Vietnam te verenigen. Veel Zuid-Vietnamezen proberen nog aan boord te komen om de Noord-Vietnamese communisten te ontvluchten. Er was niet genoeg voor alle mensen. Het werd een groot

Hoofdstuk 3

De oorlog, de Vietnamezen en de Amerikaanse militairen

In dit hoofdstuk komen de volgende kenmerkende aspecten aan bod uit tijdvak 10.

Tijdvak 10:

K.A. 45: De dekolonisatie maakte een eind aan de westerse hegemonie in de wereld

K.A. 46: De verdeling van de wereld in twee ideologische machtsblokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog

K.A. 47: De toenemende welvaart die vanaf de jaren zestig van de 20ste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen

3.1 De oorlog en de Vietnamese samenleving

Gevolgen voor Noord-Vietnam en Vietcongebieden in Zuid-Vietnam

Lange tijd bombardeerden de VS bijna dagelijks Noord-Vietnamese doelen en Zuid-Vietnamese gebieden die in handen waren van de Vietcong. In frequent gebombardeerde gebieden, zoals rond de 17de breedtegraad, werden ingrijpende maatregelen genomen. Ondergronds werden fabrieken, scholen en soms complete dorpen ingericht. De bevolking leefde en werkte overdag bij het licht van fietsdynamo's en olielampjes. Zaaïen, oogsten en andere 'bovengrondse' werkzaamheden deed men 's nachts. Ook in de minder vaak gebombardeerde gebieden van Noord-Vietnam had de oorlog gevolgen voor het dagelijks leven:

1. Kinderen en bejaarden werden geëvacueerd uit de steden en verspreid over het platteland.
2. Er werden collectieve en individuele schuilplaatsen aangelegd. In steden werden bijvoorbeeld miljoenen betonnen mangaten langs de straten aangelegd, soms wel 3 per inwoner. Iedereen kon daardoor snel een schuilplaats vinden. Zo bleef het aantal slachtoffers van bombardementen beperkt.

Vietnamese kinderen op het platteland in "camouflage"kleding

3. De voedselvoorziening werd door de bombardementen wel aangetast, maar leidde niet tot hongersnood onder de bevolking.

Een noodhospitaal in een moeras waar Noord-Vietnamese soldaten worden geholpen door Noord-Vietnamese 'hulptroepen'.

De bombardementen op Noord-Vietnam versterkten het moreel van de bevolking om vol te houden. De Noord-Vietnamezen bleken zeer inventief om problemen op te lossen die de permanente oorlogstoestand met zich meebracht. Er werden bijvoorbeeld beweegbare bamboebruggen gemaakt die men overdag onder water liet zakken en 's nachts omhoogtrok. Twee miljoen burgers vormden 'hulptroepen' die rondreisden om overal schade van bombardementen te herstellen. Door deze inventieve samenwerking voorkwamen zij een totale ontwrichting van hun samenleving. Er gold in Noord-Vietnam militaire dienstplicht en jaarlijks werden zoveel mogelijk jongemannen onder de wapenen geroepen. Vrouwen hielpen daarom mee vitale industrieën en openbare diensten in bedrijf te houden. Volgens een opgave van de Vietnamese communistische partij sneuvelde er tussen 1954 en 1975 1,1 miljoen Noord-Vietnamese militairen en waren er 2 miljoen burgerslachtoffers.

Gevolgen voor Zuid-Vietnam

Het dagelijks leven in Zuid-Vietnam stond eveneens in het teken van oorlog. De vietnamisering van de oorlog had tot gevolg dat de helft van de Zuid-Vietnamese mannen op een of andere manier werden ingeschakeld bij de oorlogsvoering. Op het platteland werd het gedwongen verblijf in 'versterkte dorpen' door veel inwoners als bezetting beschouwd. De dorpen werden bovendien geregeld beschoten, omdat zij soms fungeerden als machtsbases van de Vietcong, soms van de Zuid-Vietnamese of Amerikaanse legereenheden. Veel Zuid-Vietnamezen vluchtten daarom voor het oorlogsgeweld:

1. Een deel van de vluchtelingen sloot zich aan bij de Vietcong, de meesten trokken naar gebieden die onder het gezag van de regering in Saigon stonden.
2. De oorlog leidde zo tot een ontvolking van het platteland en een explosieve groei van de steden, met name van Saigon.
3. De meeste vluchtelingen, die in kampen onder werden gebracht, vonden geen werk. Misdaad en prostitutie namen zodoende sterk toe in steden.

Naar schatting kwamen ongeveer 110.000 Zuid-Vietnamese militairen in de oorlog om. Onder de burgerbevolking waren bijna een half miljoen gewonden en 415.000 doden. Onder hen was een onbekend, maar niet gering aantal slachtoffer van oorlogsmisdaden, zowel van Amerikanen als van de Vietcong en Noord-Vietnamezen.

Voor de Amerikanen was de ongreijpbare vijand een bron van frustratie. Om op zoek te gaan naar de Vietcong, pasten zij de tactiek van 'search and destroy' toe. Als er in een dorp sprake was van eventuele Vietcong aanwezigheid, werden er Amerikaanse troepen op afgestuurd om de Vietcong te vinden. Het dorp werd sowieso gestraft door het te vernietigen. Zo gingen veel dorpen in Zuid-Vietnam in vallen op.

Bij de Amerikaanse 'search and destroy missions' (op zoek naar de Vietcong) ging het er niet zacht aan toe. Hier werden veel oorlogsmisdaden gepleegd. Aan Amerikaanse zijde is *My Lai* (hier is een uitgebreide opdracht over in het opdrachtenboekje) berucht geworden. Het was echter geen uitzondering. Dat bleek bijvoorbeeld uit een getuigenis van Vietnam-veteraan John Kerry (latere presidentskandidaat voor de Democraten bij de verkiezingen van 2004) voor een Commissie Buitenlandse Zaken van de Senaat op 22 april 1971. Hij sprak over de resultaten van een onderzoek onder 150 veteranen waarvan velen zeer hoog gedecoreerd waren. Een citaat van Kerry, vermeld in het verslag van die commissie:

'Het waren geen losse incidenten, maar misdaden die dagelijks werden gepleegd met volledig medeweten van officieren van alle rangen. Zij vertelden dat zij soms zelf hadden verkracht, oren (van dode Vietnamezen) hadden afgesneden, hoofden (ook weer van dode Vietnamezen) hadden afgehakt, telefoondraden aan geslachtsdelen hadden vastgemaakt en er stroom op hadden gezet, ledematen hadden afgehakt, lijken hadden opgeblazen, in het wilde weg op burgers hadden geschoten, dorpen met de grond gelijk gemaakt, vee en honden voor de lol hadden doodgeschoten, voedselvoorraden hadden vergiftigd en overal het platteland van Zuid-Vietnam hadden geteisterd bovenop de gewone verwoestingen van de oorlog.'

In de westerse pers en ook onder historici wordt doorgaans meer aandacht besteed aan 'My Lai' en oorlogsmisdaden van de Amerikanen dan aan de oorlogsmisdaden van de Noord-Vietnamezen en Vietcong. Zij hebben echter ook grote oorlogsmisdaden gepleegd. Zo heeft het Noord-Vietnamese leger een zeer omvangrijk bloedbad aangericht tijdens het Tet-offensief in de stad Hué. In de paar maanden dat de communisten de stad in handen hadden, hebben zij bijna 3000 burgers geëxecuteerd. Mensen die men ervan verdacht dat zij het bewind in Saigon steunden; 2000 andere inwoners van Hué bleken na de verdrijving van de communisten onvindbaar. De boobytraps en andere aanslagen van de Vietcong kostten ook duizenden burgers het leven.

Vier kinderen gedood door een Vietcong mijn langs de weg in de provincie Phu Yen.

Daarnaast werden de Amerikaanse krijgsgevangenen gemarteld en in zeer slechte omstandigheden soms jaren vastgehouden. Af en toe werden ze ook voor propagandadoeleinden gebruikt. De krijgsgevangenen moesten dan voor de camera vertellen dat ze goed behandeld werden en dat ze spijt hadden van hun daden. Zo probeerden de Noord-Vietnamezen het moreel onder de Amerikaanse troepen verder te ondermijnen.

Oud-senator Jeremy Denton werd tijdens een vlucht in 1965 boven Noord-Vietnam neergeschoten en daarna gevangengenomen door het Noord-Vietnamese leger. Hij is zeer beroemd geworden in de VS. Tijdens zijn 'bekentenis-film' heeft hij door met zijn ogen te knipperen in morse-code doorgegeven dat hij werd gemarteld. Zo kon hij toch een bericht doorgeven.

Daarnaast heeft hij in verschillende krijgsgevangenkampen gezeten, waaronder "Alcatraz". Dit was een kamp waar 'hardnekkige Amerikanen' werden vastgehouden. Hij weigerde te buigen voor de Noord-Vietnamese kampcommandant. Hij werd, met een aantal andere gevangenen, in eenzame opsluiting gezet, in een cel van 0.91 m x 2.74 m, benen vastgebonden met kettingen.

Hij werd in 1973, samen met 591 andere Amerikaanse krijgsgevangenen (waaronder oud-senator John McCain) vrijgelaten als onderdeel van de Parijse Akkoorden. Tijdens zijn politieke loopbaan, als senator voor de staat Alabama, werd hij bekend door zijn harde houding t.o.v. communisme en de SU.

De aanwezigheid van grote aantallen Amerikanen ontwrichtte de Zuid-Vietnamese economie. Terwijl landbouw en industrie werden verwaarloosd, ontstond er om de steden een door Amerikaanse dollars geschapen kunstmatige welvaart. Daarvan profiteerde slechts een kleine groep mensen. Bijvoorbeeld handelaars, winkeliers, horecabazen en -personeel, mensen die in allerlei functies voor de Amerikanen werkten.

3.2 Gevolgen voor de Amerikaanse militairen in Vietnam

De Amerikaanse militairen kwamen in Vietnam in moeilijke omstandigheden terecht. Oorzaken daarvan waren:

1. De jonge Amerikaanse dienstplichtige soldaten, met een gemiddelde leeftijd van 20 jaar, hadden nauwelijks een idee wat hen te wachten stond in het verre en voor hen onbekende Vietnam.
2. De dienstplichtigen kregen een opleiding van 6 weken in de VS en daarna werden ze voor een **'tour of duty'** van een jaar naar Vietnam gestuurd.
3. Op de guerrilla-tactieken van de Vietcong waren de soldaten materieel en mentaal onvoldoende voorbereid. De soldaten hadden geleerd te vechten zoals in WOII: leger tegen leger. Maar een vijandelijk leger viel nergens te ontdekken. Wel werden Amerikanen dagelijks slachtoffer van mijnen, boobytraps en sluipschutters. Ook dachten de Amerikanen dat ze, net als in WOII, door de bevolking als bevrijders zouden worden verwelkomd. Dat was soms het geval, maar meestal niet. Iedere Vietnamees, hoe ongevaarlijk hij of zij er ook uitzag, kon Vietcong zijn.
4. Evenmin waren de Amerikanen voorbereid op de aanblik van Vietnamese burgerslachtoffers en omgekomen strijdmakkers. Tijdens verlofdagen konden ze in de kroegen en bordelen van Saigon deze oorlogsellende slechts tijdelijk achter zich laten.
5. Het tropische klimaat (heet en vochtig) verzwaarde de omstandigheden aanzienlijk. De soldaten werden afwisselend door zon of regen geteisterd. De temperatuur meestal boven de 30 graden en moessonregens die alles doorweken.

Door het moeizame verloop van de oorlog en de vijandige houding van veel Zuid-Vietnamezen werd het moreel van de Amerikaanse soldaten aangetast. Veel soldaten vroegen zich af waarvoor ze kwamen vechten.

Jonge Amerikaanse dienstplichtige soldaten die amper een opleiding hadden gehad, moesten in het verre Vietnam gaan vechten tegen een onzichtbare vijand, die voornamelijk zijn eigen land wilde verdedigen tegen indringers.

© Charlie Haughey

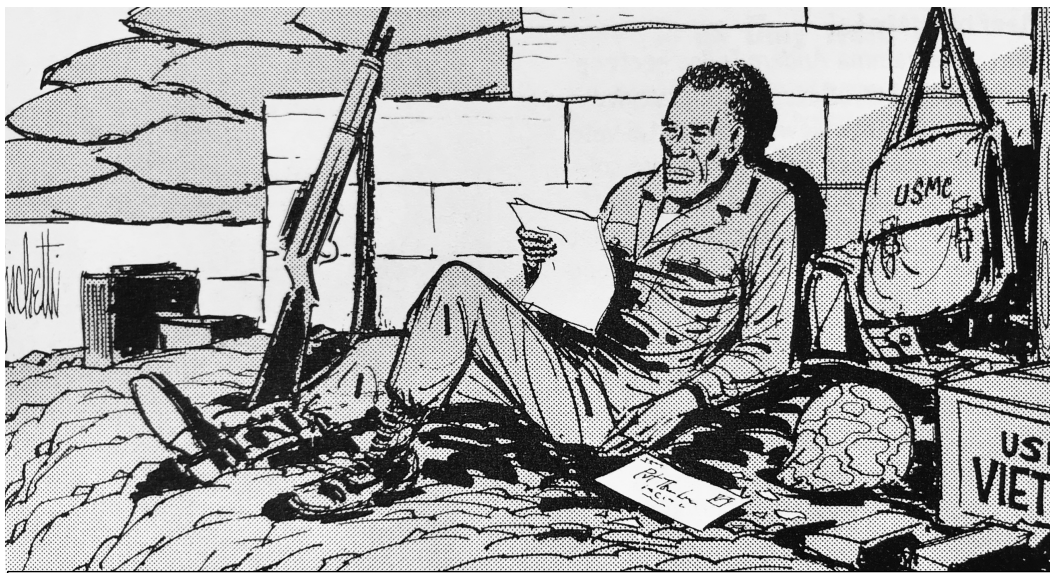
Gevoelens van angst, verdriet en frustratie werden op allerlei manieren afgereageerd:

1. **Drugsgebruik** => drugs waren in Vietnam goedkoop. Na 1968 nam het drugsgebruik onder Amerikaanse soldaten epidemische vormen aan. Ongeveer 60% gebruikte drugs. Marihuana roken gold als vanzelfsprekend. Ook amfetamines slikken kwam veel voor. In 1970 rapporteerde een onderzoekscommissie van het Congres dat 10 tot 15% van de troepen heroïne gebruikte. Een kleine minderheid gebruikte opium.

Amerikaanse soldaten rookten wiet door de loop van een geweer. Marihuana groeide in het wild in Vietnam, vandaar dat veel soldaten dat gebruikten. Het werd oogluikend toegestaan omdat het wel hielp ontspannen maar toch gefocust te zijn, volgens Amerikaanse officieren.

2. **Rassenhaat** => Afro-Amerikaanse militairen werden geregeld gediscrimineerd door witte officieren of door hun witte strijdmakkers. Halverwege de jaren '60 stonden de meeste Afro-Amerikaanse soldaten positief tegenover het ingrijpen in Vietnam. In die tijd was het Amerikaanse leger nog maar een jaar of 10 volledig geïntegreerd. De militaire dienst bood veel Afro-Amerikanen gelijke kansen en meer carrièremogelijkheden dan de rest van de Amerikaanse samenleving. President Johnson kon daarom rekenen op steun van veel Afro-Amerikaanse soldaten voor zijn Vietnambeleid. Deze mensen ergerden zich aan andere Afro-Amerikanen die zich tegen de oorlog keerden, zoals de wereldkampioen boksen Cassius Clay (later noemde hij zichzelf Mohammed Ali) die dienstweigerde. Over Ali zei een soldaat: *'He gave up being a man when he decided against getting inducted (= inlijving in het leger) and I don't want him as no Negro either.'*

Tekenaar John Fischetti schreef onder deze prent, verschenen in de New York Herald Tribune: 'Dear son, I'm proud that you're defending the freedom we're trying to get.'

Maar toen de Amerikaanse soldaten enige jaren in Vietnam vochten, begon de houding bij veel Afro-Amerikaanse soldaten te veranderen. Vooral het oploeiende racistische geweld in de VS zelf zorgde voor deze kentering. De meerderheid van de Afro-Amerikaanse soldaten vond in 1970 dat hun 'oorlog' thuis was. Mohammed Ali werd niet meer verguisd, maar bewonderd om zijn houding. In de eerste jaren was er meer solidariteit tussen de soldaten, maar met het toenemen van de kritiek op de oorlog werden ook steeds meer Afro-Amerikanen zich ervan bewust dat solidariteit tussen henzelf belangrijker was.

3. **Oorlogsmisdaden** => Het beruchtste geval van oorlogsmisdaden vond plaats in My Lai. Op 16 maart 1968 (het Tet-offensief was net afgelopen en er heerste onder de Amerikaanse troepen nog onzekerheid of het offensief definitief was afgeslagen) voerde een eenheid van het Amerikaanse leger een 'search and destroy' operatie uit. Ze hadden te horen gekregen dat in het dorp My Lai Vietcong eenheden zouden zitten. Aangekomen bij het dorp waren er alleen vrouwen, kinderen en oude mensen. De Amerikaanse soldaten waren zeer gefrustreerd en hebben het dorp met vrouwen, kinderen en oude mensen letterlijk met de grond gelijk gemaakt. Tussen de 400 en 500 dorpelingen werden gedood. Een uitgebreide opdracht over My Lai is terug te vinden in het opdrachtenboekje.

Fotograaf Ronald Haeberle was meegevlogen met een Amerikaanse helikopter om 'actiefoto's' te maken. Toen hij uitstapte zag hij een groep Amerikaanse soldaten Vietnamese dorpelingen onder schot houden. Hij maakte een foto van het geheel. Hij draaide zich om om verder te kijken, toen hij schoten achter zich hoorde. De groep Vietnamezen waren door de soldaten doodgeschoten.

4. **Desertie** => ongeveer 5.000 soldaten deserteerden in Vietnam. De meesten deserteerden buiten Vietnam. Ongeveer een half miljoen van de 7,6 miljoen soldaten die in de periode 1963-1973 in het Amerikaanse leger dienden, deserteerden of onttrokken zich tijdelijk aan de dienstplicht. Minder dan 100.000 bleven langer dan een maand afwezig.

Aan Amerikaanse zijde vielen ruim 58.000 doden en 153.000 gewonden.

Vechten in Vietnam

Hoe was het voor de jonge Amerikanen om te vechten in Vietnam? Die vraag kunnen alleen zichzelf goed beantwoorden, daarom hieronder verhalen van twee soldaten: Frederick Dowes en Philip Caputo.

Frederick Dowes

‘Van ’s morgens tot in de namiddag waren we in de brandende zon bezig ons een weg te zoeken naar de top van de heuvel. Overal waren boobytraps. Die moesten allemaal worden gemarkeerd met een vlaggetje. De geniesoldaten zouden ze later komen opblazen. Het was een gevaarlijk, heet en moeizaam karwei. Wat me erg opviel was het contrast tussen ons gevaarlijke werk en de onschuldige pracht van het landschap rond ons. In de rijstvelden beneden ons waren boeren en hun gezinnen druk aan het werk, schijnbaar niet bewust van de oorlog om hen heen. Ik had gedacht dat we door een leeg land zouden trekken, met alleen maar mensen in versterkte dorpen. Maar dat was niet zo.’

Enkele weken later:

‘Meer dan 72 uur had het aan een stuk door geregend, waardoor we geen bevoorrading per helikopter kregen en nog maar weinig te eten hadden. Onze patrouille ging moeizaam voort over een donker, angstaanjagend pad door het dichte oerwoud. Overal waren sporen van vijandelijke aanwezigheid: borden met propaganda, valkuilen met scherpen bamboestokken, bunkers, voetsporen. We waren erg paniekerig, want het was slechts een kwestie van tijd voor iemand van ons zou sterven.’

Philip Caputo

‘Wat begon als een avontuurlijke expeditie was na enkele maanden veranderd in een uitputtende, onbesliste slijtage-oorlog, waarin we alleen nog maar vochten om zelf te overleven. De oorlog was meest een kwestie van weken wachten, en met willekeurige tussenpozen, op de Vietcong jagen door oerwouden of moerassen, waar sluipschutters het ons constant moeilijk maakten en boobytraps ons één voor één te pakken kregen.’

De eentonigheid werd soms doorbroken door een grote 'search and destroy' – operatie. Maar de opgetogenheid van in de voorste helikopter naar een landingszone te vliegen, werd meestal al gevolgd door meer van hetzelfde: lopen door de zuigende modder met de zon brandend op onze helm, terwijl een onzichtbare vijand op ons schoot vanachter bomen in de verte. De zeldzame keren dat de Vietcong het op een gevecht liet aankomen, verschaften de enige opwindning. Geen gewone opwindning, maar een waanzinnige extase. Weken opgekropte spanningen ontladden zich in 'n paar minuten van orgastisch geweld: mannen schreeuwend en brullend boven explosies van granaten en snelle vuurstoten van

automatische geweren. Behalve enkele lijken méér voor de wekelijkse 'body count' leverden deze acties niets op. Geen zal ooit in de militaire geschiedenis terecht komen. Maar toch: ze veranderden ons. In deze onbeduidende schermutselingen leerden we oude lessen over angst, lafheid, moed, pijn, wreedheid en kameraadschap. Maar vooral leerden we over de dood, op een leeftijd waarop het normaal is zichzelf voor onsterfelijk te houden. Iedereen verliest die illusie tenslotte, maar in het gewone leven komt dat met de jaren. Wij verloren die illusie plotseling. In enkele maanden gingen we van jeugd naar volwassenheid en voortijdige middelbare leeftijd. We verlieten Vietnam als vreemde wezens: een oud hoofd op onze jonge schouders.'

Met verlof in Saigon:

'De gedachte aan deserteren kwam bij me op. Het was een heerlijke opwindende gedachte. Ik zou in Saigon blijven leven. Natuurlijk wist ik dat het onmogelijk was. Fysiek onmogelijk. Ik was wit en groter en zwaarder dan de grootste Vietnamees. De militaire politie zou me gemakkelijk vinden. Maar ik werd ook tegengehouden door de verplichting ten opzichte van mijn peloton. Ik zou mijn makkers in de steek laten. En misschien vochten we daarom, ondanks alles, zo hard als we deden. We hadden geen andere keuze. Ieder van ons vocht voor zichzelf en zijn makkers. Maar het was plezierig te spelen met het idee van desertie, te doen alsof ik een keuze had.'

Hoofdstuk 4

Het 'thuisfront' en de oorlog

In dit hoofdstuk komen de volgende kenmerkende aspecten aan bod uit tijdvak 10.

Tijdvak 10:

K.A. 45: De dekolonisatie maakte een eind aan de westerse hegemonie in de wereld

K.A. 46: De verdeling van de wereld in twee ideologische machtsblokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog

K.A. 47: De toenemende welvaart die vanaf de jaren zestig van de 20ste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen

4.1 De rol van de media

Fotograaf aan het werk

Na het sturen van grondtroepen (1965) raakten de Amerikanen massaal betrokken bij de oorlog in Vietnam. Voor het eerst in de geschiedenis kon de oorlog van dag tot dag vanuit de huiskamer via de televisie worden gevolgd.

In Vietnam opgenomen beelden en bijbehorende authentieke geluiden werden binnen een etmaal in de VS en elders uitgezonden. Daarnaast brachten kranten, foto's en reportages van verslaggevers ter plaatse de oorlogshandelingen onder ieders aandacht.

In de eerste jaren brachten de meeste nieuwsmedia trouw door wat de regering had doorgegeven. De media werd verzocht een al te kritische toon te vermijden. De regering daarentegen gaf een zeer optimistisch beeld van de situatie: de Zuid-Vietnamezen waren aan de winnende hand, de bevolking keerde zich tegen de Vietcong en de

vrede was niet ver weg. In het begin waren er ook weinig redenen om kritisch tegen de geschetste situatie aan te kijken. De VS zonden alleen financiële hulp en militaire adviseurs.

Naar men dacht voor een goede zaak.

Vanaf 1965 gingen steeds meer journalisten, fotografen en televisieploegen naar Vietnam. Ze kregen daar grote vrijheid bij hun werk. En in de VS konden ze hun werk overal vertonen. Nooit eerder (en later ook niet meer) hadden de journalisten zoveel vrijheid gekregen bij hun werk. De Amerikanen zagen bijvoorbeeld thuis op hun tv een actie van Amerikaanse mariniers, waarbij het dorpje Cam Ne

Tijdens het Tet-offensief zitten verslaggevers midden in de frontlinie.

De meeste beroering wekten de tv-beelden van de executie van een Vietcongevangene. Een generaal van de Zuid-Vietnamese politie schoot hem op straat dood. Een Amerikaanse tv-ploeg van NBC was erbij en filmde. De beelden werden direct per satelliet doorgestuurd naar New York. NBC zond de executie uit tot 6 seconde na het doodschieten. De beelden wekten grote weerzin in de VS en elders in de wereld. De vraag rees of de Amerikanen wel een regime moesten sturen waar gevangenen zonder proces werden doodgeschoten op straat. Dit ging tegen alle democratische waarden en normen van veel Amerikanen in.

volledig werd verwoest. Onthutst zagen de kijkers in de VS hun soldaten te keer gaan met zware wapens en vlammenwerpers zonder dat er van enige tegenstand sprake was. De beelden maakten grote indruk. De houding van de journalisten veranderden. Zij werden zich steeds meer van bewust van wat er gaande was. Jonge, kritische oorlogsverslaggevers zetten vraagtekens bij het Amerikaans ingrijpen. De dagelijkse tv-beelden gaven geen reden te veronderstellen dat er sprake zou zijn van een snelle overwinning. Er sneuvelden veel soldaten en niet zelden ook reporters die met de soldaten meetrokken.

De woordvoerders van de

regering bleven echter volharden in hun dagelijkse opsomming van grote successen. De persconferenties in Vietnam kregen al snel de bijnaam **'the five o'clock follies'** (de komedie om 5 uur).

Dat alles succesvol verliep, geloofde niemand meer na het grote Tet-offensief van de Vietcong in 1968, waarbij de Vietcong zelfs de Amerikaanse Ambassade in Saigon enige tijd bezette. Walter Cronkite, toen één van de bekendste tv-nieuwslezers in de VS, zei over het Tet-offensief: "What the hell is going on? I thought we were winning this war." Daarnaast zei

hij dat de eerste dode van het Tet-offensief de propagandamachine van de regering was. Hij, en vele andere journalisten, keerden zich tegen het regeringsbeleid. Door de grote invloed van de media verloor president Johnson de steun van 'meneer gemiddelde burger'. De kritische journalisten vonden weerklank bij een groot publiek, maar riepen ook tegengeluiden op. Hierdoor polariseerde de maatschappelijke verhoudingen sterk. Kritiek op de oorlogsvoering werd door velen gezien als gebrek aan vaderlandsliefde of zelfs landverraad. Voor- en tegenstanders van de oorlog kwamen zo scherp tegenover elkaar te staan.

De oorlog ging echter door en de pers bleef zijn werk doen. Sommige foto's werden bekroond en mede daardoor in de hele wereld bekend. Ook het artikel in het blad *Life* over My Lai werd over de hele wereld gelezen. In 1969 drukte *Life* zonder enig commentaar of begeleidende tekst pasfoto's af van alle in die week gesneuvelde Amerikaanse soldaten. De redactie koos opzettelijk voor een willekeurige week, waarin niets opvallends was gebeurd. Vele bladzijdes lang stonden 242 jonge Amerikaanse gezichten de lezer aan. De reportage maakte diepe indruk.

4.2 De rol van de protesten

'Babyboomers' botsen met het merendeel van de oudere generatie

1. Vooral jongeren keerden zich tegen de oorlog:
De babyboomers in de VS hadden een eigen cultuur ontwikkeld, die in leefstijl, kleding, muziek en politieke denkbeelden sterk afweek van de 'gevestigde orde'. Zij werden **de protestgeneratie** genoemd. Zij hadden WOII niet bewust meegemaakt. Zij waren daardoor minder gauw geneigd in een totalitaire ideologie als het communisme een gevaar te zien. Wel waren zij geneigd zich tegen de 'gevestigde orde' te keren en die was voorstander van het Amerikaans ingrijpen in Vietnam.

2. Vanwege de Vietnam-oorlog was de dienstplicht weer ingevoerd. Door de dienstplicht werden jongeren direct geconfronteerd met een oorlog, waar velen van hen niet achter stonden.

De oudere generatie had bewust WOII meegemaakt en beschouwde het communisme als een reëel gevaar. De anti-oorlogshouding van veel jongeren verdiepte de kloof tussen de protestgeneratie en het merendeel van de generatie waartoe hun ouders, hun docenten en de politici behoorden. De oudere generatie steunde over het algemeen de Amerikaanse Vietnam-politiek.

Maar ook veel opinieleiders uit de politiek, wetenschap en media keerden zich tegen de oorlog. Ook dominee Martin Luther King, leider van de zwarte emancipatiebeweging, was fel tegen de oorlog. Actrice Jane Fonda sprak bijvoorbeeld op veel bijeenkomsten en sponsorde onderzoek naar wreedheden begaan door Amerikaanse soldaten in Vietnam. Ze heeft zelfs een bezoek gebracht aan communistisch Hanoi, wat haar door velen niet in dank werd afgenomen.

Op allerlei manieren werd geprotesteerd

Op allerlei manieren werd in de VS uiting gegeven aan de anti-oorlogsgevoelens:

1. Op universiteiten werden over de zin en noodzaak van de oorlog felle discussies gevoerd tijdens 'teach-ins'.
2. Vanuit universiteiten werden petitieën naar de president gestuurd met het verzoek te stoppen met de bombardementen.

Er werden op universiteiten en vele andere plekken grote demonstraties georganiseerd. Aan de eerste demonstratie in Washington (april 1965) namen 15.000 tot 25.000 mensen deel. Na het Tet-offensief werden de demonstraties massaal. De tweede 'Mars op Washington' (november 1969) trok 500.000 deelnemers. Voor de camera's wierpen Vietnam-veteranen hun medailles voor heldenmoed en verwondingen op de trappen van het Capitool. In mei 1970 werd er op ruim 100 universiteiten gedemonstreerd tegen de bombardementen en invasie van Amerikaanse troepen in Cambodja. Op 4 mei 1970 op Kent State University in Ohio kwamen studenten in botsing met 75 leden van de Nationale Garde. De Garde was gewapend, had helmen op en gasmaskers voor. De studenten gooiden met stenen naar hen. Zonder enige waarschuwing opende de Nationale Garde het vuur met echte munitie. Vier studenten werden gedood en vele anderen ernstig gewond. Twee van de gedode studenten waren geen demonstranten, maar waren op weg naar college.

Bij deze grote demonstraties verbrandden dienstplichtigen demonstratief hun oproepkaarten.

Ook in de rest van de wereld

waren grote demonstraties tegen het Amerikaans optreden in Vietnam. Ook in

Kent State University waar de Nationale Garde het vuur opde op demonstrerende studenten. Deze foto werd gemaakt door een medestudent. De foto bracht veel opschudding en wordt door velen beschouwd als een van de meest invloedrijke in de geschiedenis van de fotografie.

Nederland waar demonstranten spreekkoren uitten als **'Johnson moordenaar'**. Dit werd verboden door de Nederlandse regering, want een bevriend staatshoofd mocht niet worden beledigd. De demonstranten veranderden toen de tekst in **'Johnson molenaar'** (dat had dezelfde klank als het massaal hard geroepen werd).

3. Er werden veel protestliedjes geschreven door veel Amerikaanse artiesten, zoals Bob Dylan (met Masters of War, waarin hij de wapenindustrie en haar politieke bondgenoten beschuldigden oorlog te voeren om winst te maken) en CCR (Creedence Clearwater Revival) schreef het nummer 'Fortunate Son' over het feit dat de Vietnam-oorlog een "working-class war" was. Hij beschreef over het naar verhouding grotere aantal arbeiders in de strijd, maar ook bestreed hij de gewoonte van sommige Amerikanen om vaderlandsliefde gelijk te stellen aan steun voor de oorlog. Zelfs soldaten in Vietnam konden naar anti-oorlogsliedjes luisteren. In Nederland had Boudewijn de Groot een heel erg grote hit met het nummer 'Welterusten, meneer de President'.

4. Sommige jongemannen weigerden dienst of weken uit naar het buitenland, vooral Canada en GB waren populair, door daar te gaan studeren (oud-president Bill Clinton bijvoorbeeld ging studeren in GB). De grote meerderheid probeerde de dienstplicht te ontduiken of uitzending naar Vietnam te voorkomen. Veel beproefde methoden waren uitstel vragen wegens studie of zich proberen te laten afkeuren. 57% van de dienstplichten kreeg uitstel of werd afgekeurd. 31% slaagde erin niet naar Vietnam gezonden te worden door te dienen bij legeronderdelen in de VS zelf of elders in de wereld (oud-president George W. Bush bijvoorbeeld diende bij een luchtafweereenheid in Texas). 2% onttrok zich helemaal aan de dienstplicht, sommigen door dienstweigering, anderen door naar het buitenland te vluchten. Slechts 10% ging naar Vietnam.

Demonstraties in Amsterdam tegen de Amerikaanse inmenging in Vietnam.

4.3 De rol van de politiek

Aanvankelijk weinig belangstelling voor de oorlog in Vietnam

In de beginfase van de Amerikaanse betrokkenheid bij Vietnam was er in de VS weinig belangstelling voor wat er daar gebeurde. De Amerikaanse politiek hield zich vooral bezig met binnenlandse problemen van de VS. Rassentegenstellingen, vooral in de zuidelijke staten leidden tot ernstige ongeregeldeheden. Witte en zwarte burgers eisten oplossingen voor de sociale problemen in de grote steden.

In augustus 1963 demonstreerden er in Washington 200.000 zwarte en witte mensen, onder leiding van Martin Luther King, voor gelijke burgerrechten. In zwarte getto's van de noordelijke steden kwamen steeds meer rellen voor waarbij tientallen doden vielen.

Aanvankelijk weinig controle van het Congres op het Vietnambeleid

Van parlementaire controle op het Vietnambeleid was aanvankelijk nauwelijks sprake:

1. De Democratische president Johnson kon na de verkiezingen van 1964 rekenen op

Robert S. McNamara, de eerste burger als minister van van Defensie. Hij werd door president Kennedy overgehaald om deze post te aanvaarden. Hij was minister van Defensie van 1961 tot en met 1968.

een grote meerderheid in het Congres. Maar ook de Republikeinen steunden de strijd tegen het 'Rode Gevaar'. De Tonkin-resolutie, met slechts twee stemmen tegen aangenomen, verleende president Johnson vergaande bevoegdheden om zelfstandige beslissingen te nemen inzake de oorlog. Het Vietnam-beleid werd daardoor bepaald door het Witte Huis (president Johnson, in 1969 Nixon), het Pentagon (ministerie van Defensie met minister McNamara, in 1968 opgevolgd door Clifford Clark) en het ministerie van buitenlandse zaken (met minister Dean Rusk, later William Rogers).

2. Johnson wilde voorkomen dat de geldverslindende oorlog ten koste zou gaan van de uitgaven voor 'The Great Society'. Daarom trachtte hij parlementaire debatten over de oorlog te voorkomen en Congresleden in persoonlijke gesprekken voor zijn beleid te winnen.

Het Congres stemde jaarlijks in met de defensiebegroting. De Congresleden hadden daarvoor verschillende redenen:

1. Loyaliteit met de president
2. Loyaliteit met de reeds in Vietnam aanwezige soldaten
3. Het vermijden van verdenking 'soft on communism' te zijn
4. Daadwerkelijke angst voor het communisme

Toenemende twijfel over het Vietnambeleid

Sommige Congresleden zetten vraagtekens bij de Amerikaanse aanwezigheid in Vietnam en bij het democratische gehalte van het Zuid-Vietnamese regime. Deze twijfel ontstond onder meer door het uitblijven van overwinningen en door de hevige protesten tegen de oorlog. Maar ook al eerder werd in het Congres verzet geboden tegen de oorlog. Dat verzet kwam vooral van de Democraten (terwijl Johnson ook een Democraat was). Tot hen behoorden de senatoren Mansfield en J. William Fulbright.

Toen senator Mansfield in 1962 door president Kennedy naar Vietnam werd gezonden om de situatie te onderzoeken, kwam hij terug met een negatief oordeel over Diem en met het advies uit Vietnam weg te blijven. Kennedy volgde eerst dat advies niet op, maar gaf later toe dat Mansfield gelijk had. Mansfield was de leider van de Democraten in de Senaat en een trouw partijman. Maar hij bleef tot het einde van de oorlog op een gematigde wijze verzet bieden tegen de oorlog.

J. William Fulbright steunde eerst het regeringsbeleid. Als leider van de Senaatscommissie van Buitenlandse Betrekkingen hielp hij Johnson de Tonkinresolutie met slechts 2 stemmen tegen, door de senaat te loodsen. Hij kreeg daar al snel heel erg veel spijt van. Toen Johnson in maart 1965 gevechtseenheden naar Vietnam stuurde, waarschuwde Fulbright Johnson voor de ramp die daarvan volgens hem het gevolg zou zijn. Johnson zag zijn vroegere vriend nu als verrader en weigerde verder nog met hem te praten. Fulbright wees erop dat ongeveer 10% van de werkende bevolking zijn inkomen dankte aan uitgaven van Defensie. Hij waarschuwde voor de 'toenemende militarisering van grote delen van het nationale leven'. In de herfst van 1967 was hierover een conflict tussen minister van Defensie McNamara en generaal Westmoreland over het winnen van de oorlog. McNamara begon te twijfelen. Westmoreland wilde meer en meer troepen, dan zou hij de oorlog winnen. Johnson vond dat McNamara zich als een 'duif' gedroeg. Voorstanders van een politieke oplossing voor Vietnam werden 'duiven' genoemd, terwijl de voorstanders van verdergaand militair ingrijpen 'haviken' werden genoemd. Johnson dwong McNamara af te treden, maar zorgde er wel voor dat McNamara president van de Wereldbank werd.

Spotprent uit 1965 over de strijd tussen 'haviken en duiven' in de Amerikaanse politiek. Bovenaan staat de tekst: 'Nu, laten we eens kijken wat er uitgebroed gaat worden?'

Fulbright leidde in 1966 parlementaire hoorzittingen over het Vietnam-beleid, die rechtstreeks op tv werden uitgezonden. Bij deze hoorzittingen werd openbaar dat ook binnen de regering grote meningsverschillen bestonden over de effectiviteit van de Amerikaanse strategie. De regering zette het beleid toch voort, omdat zij lange tijd geen alternatieven zag. Terugtrekken betekende in haar ogen vrij baan geven aan oprukkend rood

gevaar en een nederlaag aanvaarden. Beide mogelijkheden werden als hoogst on-Amerikaans beschouwd. Daardoor kwam zij steeds verder van de samenleving af te staan.

De oorlog had ook ongunstige gevolgen voor de economie:

1. De overheidsuitgaven namen enorm toe en veroorzaakten een daling van de dollarkoers.
2. De economische positie van de VS in de wereld verzwakte en een economische recessie dreigde.

Door deze economische situatie kwam zowel voortzetting van de oorlog als de ontwikkeling van de 'Great Society' onder druk te staan.

Het Vietnambeleid verandert

Eind 1968 kwamen er grote veranderingen in het Amerikaanse Vietnambeleid:

1. Johnson maakte een eind aan de bombardementen en begon besprekingen met Noord-Vietnam.
2. Johnson stelde zich uit teleurstelling over de resultaten van zijn beleid niet herkiesbaar. Hij maakte daardoor de weg vrij voor een ander beleid.
3. Richard Nixon, die in november 1968 de presidentsverkiezingen won, beloofde terugtrekking van de Amerikaanse militairen, vietnamisering van de oorlog en een eervolle vrede.

Als verklaring van die veranderingen kunnen de volgende factoren gelden:

1. De verrassende Vietcong-successen tijdens het Tet-offensief zetten de tot dan toe gevoerde strategie op losse schroeven.
2. De Amerikanen waren aanvankelijk eensgezind ten aanzien van Vietnam. Daarin was vooral na het Tet-offensief verandering in gekomen. De samenleving was sterk verdeeld. In het verkiezingsjaar 1968 braken er grote ongeregelde heden uit bij anti-oorlogsdemonstraties. Bijvoorbeeld tijdens de Democratische Conventie in Chicago (augustus 1968). Om senator Eugene McCarthy (een duif, die veel steun kreeg van vooral jongeren) als presidentskandidaat te steunen werd een anti-oorlogsdemonstratie gehouden. De politie sloeg de demonstranten met veel geweld uiteen. McCarthy werd uiteindelijk verslagen bij deze conventie door vice-president Humphrey, die op zijn beurt de verkiezingen verloor van de Republikein Richard Nixon.

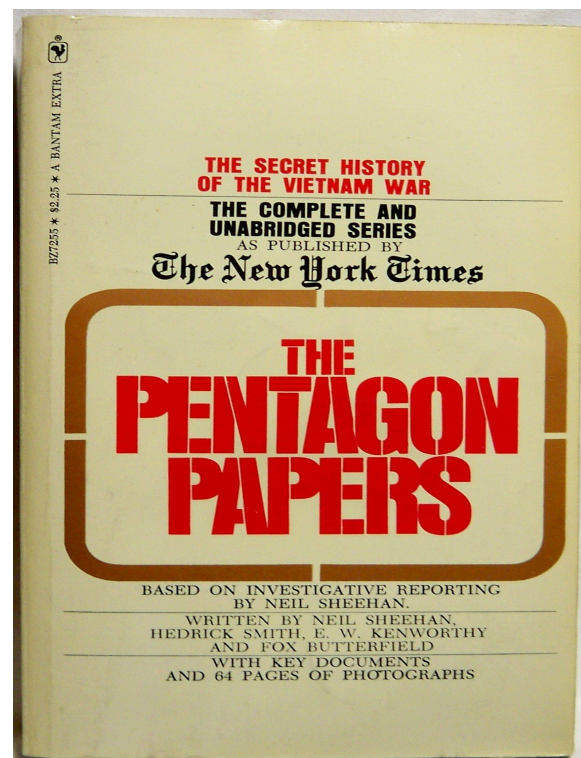
4.4 Sporen in de binnenlandse politieke verhoudingen in de VS

Onthullingen in de media over de Vietnam-oorlog schetsten een onthutsend beeld van de politieke leiding in de VS:

1. Verkiezingsresultaten bleken van invloed te zijn geweest op besluitvorming in de oorlog. Zo voelde Johnson zich door zijn grote verkiezingsoverwinning in 1964 gesterkt om de Amerikaanse luchtmacht en het leger op grote schaal in Vietnam in te zetten. En toen er nieuwe verkiezingen 4 jaar later naderden, wilde de regering Johnson uit angst voor een slecht verkiezingsresultaat haar beleid van voortzetting van de oorlog niet wijzigen.
2. Politici namen soms beslissingen op grond van selectieve waarnemingen, onvolledige informatie en onbewezen aannames.
3. Ook kwam aan het licht dat de regering zowel het Congres als de bevolking

herhaaldelijk had misleid. Dat werd duidelijk uit publicaties als **de Pentagon Papers** (1971). Die toonden dat het Tonkinincident een manipulatie was van legerleiding en regering om het Congres te bewegen aan de president grote volmachten toe te staan, door de Tonkin-resolutie aan te nemen. De naam Pentagon Papers komt van een intern onderzoeksrapport van het Amerikaanse ministerie van Defensie. Dit ministerie is gevestigd in het Pentagon (de vorm van het gebouw, een vijfhoekige ster). In opdracht van de minister van Defensie Robert McNamara hadden medewerkers van het ministerie de Amerikaanse inmenging in Vietnam (van 1945-1967) onderzocht. Een van die medewerkers, Daniel Ellsberg, gaf het geheime rapport door aan twee invloedrijke kranten: *The New York Times* en *The Washington Post*. Die publiceerden in juni-juli 1971 onthullende delen uit het rapport (dat in zijn geheel meer dan 7000 pagina's bevatten).

President Nixon probeerde tevergeefs via het Hooggerechtshof de publicatie

Een voorbeeld uit de Pentagon Papers was een memo van McNamara aan Johnson uit 1967: 'Het is heel goed mogelijk dat er een grens is die de VS in de ogen van veel Amerikanen en van de hele wereld niet mogen overschrijden. Het is zeker niet prettig om te zien hoe een grootmacht iedere week zo'n 1000 burgers doodt of verwondt, in een poging om met groot geweld een klein, ver land te onderwerpen, met motieven die aan ernstige kritiek blootstaan.'

van de Pentagon Papers tegen te houden. Het Hof vond persvrijheid belangrijker dan het eventueel geschade landsbelang.

De onthullingen in de media hadden gevolgen voor de politiek:

1. Ze schokten het vertrouwen van veel Amerikaanse burgers in de politiek.
2. In 1973 beperkte het Congres de bevoegdheden van de President inzake oorlogsvoering door de **War Powers Act**. Daarin werd bepaald dat de president alleen na overleg met het Congres een militaire actie mocht beginnen en dat die actie hoogstens 90 dagen mocht duren, tenzij het Congres anders bepaalde.

4.5 Sporen in de binnenlandse maatschappelijke verhoudingen

De Vietnamoorlog is een 'working-class-war'

Er waren veel demonstraties tegen de oorlog. Hier duidelijk gericht tegen 'the rich man's war' die de lagere sociale klassen moesten voeren.

De Vietnamoorlog bleek een 'working-class-war'. Hoewel de dienstplicht, die voor het eerst sinds WOII weer was ingevoerd, in principe veel Amerikaanse gezinnen met de oorlog confronteerde, bleek achteraf dat de lagere sociale milieus (dus relatief veel zwarte jonge mannen) waren oververtegenwoordigd bij de daadwerkelijke strijd. Vooral jongens uit hogere sociale milieus konden uitzending naar Vietnam voorkomen. Zij konden uitstel van dienst krijgen wegens studie. Ook hadden zij door familierelaties meer kans om bij legeronderdelen te dienen die niet naar Vietnam gingen. Ook dienstweigering kwam in de hogere sociale klassen meer voor, vooral in politiek linkse milieus. Meer dan 3000 dienstweigeraars kwamen in

de gevangenis terecht. Jongens uit hogere sociale klassen die wel naar Vietnam gingen, hadden door hun goede opleiding meer kans op een technische of administratieve functie. Door al deze factoren waren deze jongens sterk ondervertegenwoordigd in de gevechtseenheden.

Verschillende gevolgen voor de bevolkingslagen

De Vietnamoorlog had voor verschillende jongens uit de verschillende bevolkingslagen verschillende gevolgen:

1. In de lagere sociale milieus waren de Afro-Amerikanen vergeleken bij witte jongens sterk oververtegenwoordigd. Maar ook onder witte Amerikanen waren de lagere sociale milieus oververtegenwoordigd. Uit hogere sociale klassen waren er meer mogelijkheden om zich te onttrekken aan dienst in Vietnam.
2. Deze oorlog was de eerste oorlog waar wit en zwart in het leger volledig waren geïntegreerd. Witte en zwarte soldaten vochten zij aan zij. Toch ontstonden er in de loop van de oorlog spanningen. Veel Afro-Amerikanen gingen zich afvragen waarom zij hun leven moesten wagen voor idealen die op hen in hun vaderland niet van toepassing waren.
3. De Amerikaanse regering stelde studiebeurzen beschikbaar voor soldaten die terugkwamen uit Vietnam. Hierdoor konden veel witte, maar vooral Afro-Amerikanen uit achtergestelde milieus een carrière opbouwen.
4. Jongeren die dienstgeweigerd hadden en kozen voor gevangenisstraf en jongeren die deserteerden, ondervonden moeilijkheden in hun latere carrière, vooral als zij politieke ambities hadden. Nog 30 jaar na de oorlog, in campagne voor presidentsverkiezingen van 2004, moest George Bush zich verdedigen tegen de beschuldiging dat hij zich aan uitzending naar Vietnam had onttrokken. Voor de Democratische kandidaat John Kerry was het juist een pluspunt dat hij als marineofficier in Vietnam een militaire onderscheiding kreeg (en daarna pas vredesactivist werd).

4.6. Een nationaal trauma

Wat werd traumatisch?

In de VS werd de Vietnamoorlog in de jaren '70 een nationaal trauma:

1. Het rijkste land ter wereld met het modernste leger had voor het eerst in zijn geschiedenis een oorlog verloren. Sommigen (met name veteranen) vonden het geen

nederlaag. Hun argument: het Amerikaanse leger werd niet verslagen, maar had zich in 1972-1973 teruggetrokken. Ze hadden geen enkele veldslag verloren. Anderen vonden het wel een nederlaag. Zij wezen erop dat de tegenstanders al hun doelen hadden bereikt: 1 Vietnam onder communistische leiding en de buitenlanders eruit. Terwijl de VS niet 1 doel hadden bereikt: geen communisme in Zuid-Vietnam, geen eerlijke en vrije verkiezingen in dat land. Waar een deel van de Amerikanen vond en vindt dat de VS nooit aan de oorlog hadden moeten beginnen, zegt een ander deel dat de oorlog in Vietnam niet gewonnen kon worden door de oppositie in eigen land.

2. Aan WOII hadden de Amerikanen het imago van 'bevrijders' ontleend. Ook de Vietnamoorlog werd voorgesteld als een verdediging van westerse waarden en normen zoals vrijheid en democratie. Maar de onthullingen in de pers en de schokkende beelden op tv leidden ertoe dat velen zich afvroegen of er nog wel van een rechtvaardige strijd gesproken kon worden, gezien de middelen die het Amerikaanse leger inzette. Waren die middelen niet erger dan de kwaal (het communisme) die men wilde bestrijden?
3. In 1975, toen Noord-Vietnamese troepen haast zonder slag of stoot het Zuiden veroverden, bleek dat de Amerikaanse strijd in Vietnam ook nog zinloos was geweest.
4. Veel teruggekeerde Vietnam-veteranen konden hun oorlogservaringen nauwelijks verwerken. Zij voelden zich vaak onbegrepen en waren niet in staat hun oude leven weer op te pakken. Het samenstel van psychische, sociale en fysieke klachten waaraan zij leden, werd het **Vietnamsyndroom** genoemd. Het was lange tijd slecht bespreekbaar in de Amerikaanse samenleving. Daarnaast was er ook weinig medische hulp voor deze veteranen.

Amerikaanse soldaten die uit WOI of WOII terugkeerden, waren met een feestelijk 'welkom thuis' ontvangen. Dat was voor de Vietnam-veteranen niet weggelegd. Velen ondervonden dat zij niet als helden maar als 'oorlogsmisdadigers' werden beschouwd en met de nek aangekeken. Velen raakten werkloos, raakten hun familie kwijt. Nu nog steeds zie je in veel Amerikaanse steden op hoeken van straten daklozen zitten met bordjes "Vietnam Vet" (Vietnam veteraan).

*Een van de 50.000 dakloze Vietnam Veteranen die door gebrek aan goede zorg zonder huis, baan en familie zijn. Velen hebben een bordje met daarop geschreven waar en in welk onderdeel van het leger ze hebben gediend.
Foto uit 2019*

De verwerking van het trauma

De verwerking van het trauma kwam pas in de jaren '80 op gang. Op verschillende manieren probeerde men het trauma te verwerken:

1. In de jaren '80 werden veel speelfilms gemaakt waarin de oorlog en de verwerking ervan een rol speelde. De bekende regisseur Oliver Stone, zelf een Vietnamveteraan, maakte onder andere de films: *Platoon* (1986) en *Born on the fourth of July* (1989). De eerste gaat over een groepje soldaten in Vietnam, de tweede over een verlamd teruggekeerde veteraan, die vredesactivist wordt.

Een schilderij van een man die tegen 'The Wall' aanleunt, verzonken in gedachten, op de achtergrond een reflectie van de gesneuvelde soldaten. Over dit monument is 1,5 jaar heftig gedebatteerd. Maar iun de loop van de jaren erna is de onenigheid over het monument verdwenen. The Wall is nu een van de meest in aanzien staande monumenten in de VS. Het meest in ere gehouden door de veteranen die de oorlog hebben overleefd en door de familieleden van alle 58.209 in Vietnam gesneuvelde en op het monument genoemde militairen.

2. In 1982 werd in Washington D.C. het 'Vietnam Veterans Memorial' onthuld. Dit monument neemt sindsdien een centrale plaats in bij herdenkingen. Het monument bestaat uit een muur van graniet, waarin alle 58.000 namen van de in Vietnam gesneuvelde soldaten zijn gebeiteld. Bij de onthulling op Veterans Day (11 november) in 1982 waren er 150.000 mensen aanwezig. President Carter zei bij de ondertekening van het besluit tot oprichting van het monument in 1980: 'Eindelijk zijn we bereid onze verschuldiging, die we nooit kunnen inlossen, te erkennen aan degenen die dienstdeden.'
3. Tot op de dag van vandaag houdt de oorlog veteranen en hun organisaties bezig. En historici en leidinggevende politici en militairen discussiëren nog steeds in wetenschappelijke studies en in de media over allerlei aspecten van de oorlog. Alhoewel de oorlog in Afghanistan (met 19 jaar, de langstlopende oorlog voor de VS) nu ook veel aandacht inneemt. Voor veel jonge Amerikanen in 'Vietnam' inmiddels een vergeten hoofdstuk uit de geschiedenis. Velen weten niet eens meer aan welke kant de Amerikanen vochten, het Noorden of het Zuiden.

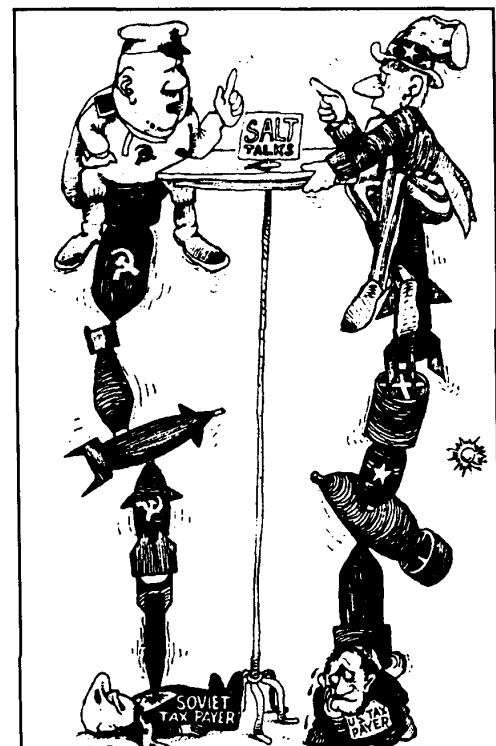
4. Door de ervaringen met de Vietnamoorlog zijn de VS zich voorzichtiger gaan opstellen bij internationale conflicten. Zij bemoeiden zich bij voorkeur niet met internationale conflicten met een 'open einde' -karakter. Toen Noord-Vietnam in 1975 een groot offensief opende om het Zuiden te veroveren, verleenden de VS Zuid-Vietnam geen steun meer. De VS grepen ook niet in toen hun belangrijkste bondgenoot in het Midden-Oosten, de sjah van Iran, in 1979 werd verdreven door de anti-Amerikaanse moslimleider Khomeini. Pas na de Koude Oorlog besloten de VS weer tot militair ingrijpen buiten het eigen continent: in 1991 bij de Eerste Golfoorlog tegen Irak. De Golfoorlog toonde aan dat de Amerikanen hun lesje hadden geleerd. Ze opereerden niet op eigen houtje, maar verzekerden zich van een brede coalitie van veel verschillende landen. Hun grondtroepen kwamen pas in actie nadat de luchtmacht de vijand murw had gebeukt. En ze hielden de pers ver van het slagveld. De voornaamste nieuwsbron was de dagelijkse persconferentie van de Amerikaanse bevelhebber generaal Schwarzkopf. Hierdoor kwam de wereld nauwelijks iets te weten van het leed onder de Iraakse bevolking. Daarentegen had de Vietnamoorlog het publiek in de westerse wereld waakzamer gemaakt en een kritischer denken over oorlogsvoering bevorderd. Dat kwam bijvoorbeeld tot uiting bij de Tweede Golfoorlog, toen Amerikaanse en Britse troepen Irak veroverden (2003). Europese bondgenoten van de VS zoals Duitsland, Frankrijk en België verklaarden zich tegen de oorlog, terwijl in andere landen (zoals bijvoorbeeld in Nederland) een groot deel van het publiek eveneens tegen de oorlog was gekant.

Sporen in de Internationale verhoudingen

Overleg over kernwapenbeheersing komt op gang

De bewapeningswedloop en de oorlog in Vietnam hadden zowel de Amerikaanse als de Russische economie onder zware druk gezet. Daardoor waren zowel de VS als de SU meer bereid tot onderhandelingen om spanningen te verminderen. Omstreeks 1970 was de achterstand van de SU op het gebied van kernwapens verdwenen en was een bewapeningsevenwicht tussen de VS en de SU bereikt. De SU hoefde geen achterstand meer in te halen. Daardoor was het moment gekomen om te gaan onderhandelen over kernwapenbeheersing. De kernwapenbeheersing hield in:

1. Eerst 'bevriezing' van het niveau van kernbewapening. Het aantal kernwapens mocht niet worden uitgebreid boven een bepaald niveau.
2. Vervolgens aansturen op een wederzijdse kernwapenvermindering.

Spotprent uit 1972 over SALT-I besprekingen. Links de SU met op de liggende persoon geschreven: Soviet taxpayer. Rechts de VS, met op de liggende persoon geschreven: US taxpayer.

Kernwapenbeheersing leek de beste optie:

1. Het alternatief zou voortzetting van de kernwapenwedloop zijn. Dat zou veel geld kosten, terwijl het met de economie van zowel de VS als de SU niet goed ging.
2. Kernwapenbeheersing leek bovendien op termijn een betere garantie voor internationale veiligheid te bieden.
3. Voor kernwapenbeheersing was toenadering tussen de 3 kernmachten nodig. Voor de VS bood die toenadering ook de beste perspectieven voor beëindiging van de Vietnamoorlog.

Foto van links president Nixon en rechts zijn Veiligheidsadviseur Kissinger, de man die de 'pingpong' diplomatie bedacht. En inzag dat het 'rode blok' geen rood blok meer was, waardoor China en SU tegen elkaar uitgespeeld konden worden.

Afnemende spanning in de wereld leidt tot oplossing van enige kwesties

In het klimaat van ontspanning dat door Nixon en Kissinger bewust werd nagestreefd, kon een aantal kwesties worden opgelost:

1. Door toenadering tot China kon de kwestie van de Chinese vertegenwoordiging in de VN- Veiligheidsraad in 1971 worden opgelost. In plaats van Taiwan kreeg de Volksrepubliek China een permanente zetel in de Veiligheidsraad.

2. De Amerikaans-Russische betrekkingen konden eveneens verbeteren. Dat resulteerde in meer economische samenwerking en besprekingen over kernwapenbeheersing, de zogenoemde *SALT-besprekingen*. In 1972 ondertekenden Breznev en Nixon in Moskou het **SALT-1 Verdrag**, waarbij het aantal kernraketten werd 'bevroren' en de VS afzagen van de bouw van een 'ruimteschild'.
3. Er kwam een vredesregeling in Vietnam.
4. Er kwam een omslag in de internationale betrekkingen. De kernmachten probeerden niet langer een wapenwedloop in stand te houden, maar gingen zich richten op wapenbeheersing en uiteindelijk op wapenvermindering. De SALT-besprekingen tussen de VS en de SU werden voortgezet. In 1979 leidde dat tot het **SALT-2 Verdrag**, waarbij vermindering van kernwapens werd afgesproken.
5. De onderhandelingen over kernwapens riepen op hun beurt weer andere gespreksonderwerpen op, zoals de kwestie van de mensenrechten in de SU. Anders dan voorheen kon het Westen nu met meer kans op succes proberen daarop invloed uit te oefenen. In de praktijk trok de SU zich daar echter niets van aan. President Carter tikte Moskou voortdurend op de vingers, maar dat veroorzaakte alleen maar irritatie. Pas met de nieuwe leider Gorbatsjov in 1985 ging de SU meer letten op de mensenrechten, zoals die waren afgesproken op de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (in Helsinki in 1975) waarin de ondertekende landen afspraken de mensenrechten te eerbiedigen.

4.7 Na het vertrek van de Amerikanen uit Vietnam

Noord-Vietnam verovert het Zuiden

Na de Parijse Akkoorden was het Amerikaanse leger uit Vietnam verdwenen. Maar Noord- en Zuid-Vietnam bleven elkaar bestrijden. In maart-april 1975 werd Zuid-Vietnam in hoog tempo door Noord-Vietnamese troepen onder de voet gelopen. Bij veel Zuid-Vietnamese legeronderdelen heersten chaos en paniek. Op 30 april 1975 viel Saigon en werd de stad omgedoopt tot Ho Chi Minh-stad.

De verovering bleek voor veel Zuid-Vietnamezen echter geen bevrijding. Velen sloegen op de vlucht. Ongeveer een miljoen Zuid-Vietnamezen werden voor korte of langere tijd opgesloten in 'heropvoedingskampen'. Dat trof vooral militairen, ambtenaren en leraren.

De vereniging van Noord- en Zuid-Vietnam maakte geen einde aan het lijden van de Vietnamezen.

Miljoenen mensen hadden familieleden verloren of families waren als gevolg van de oorlog uit elkaar gevallen of mensen waren verminkt. Het massale gebruik van Agent Orange veroorzaakt tot de dag van vandaag kanker, suikerziekte en geboorte van geestelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen. Ook de alomverteenwoordige mijnen blijven

Zuid-Vietnamese soldaten hebben massaal hun uniformen uitgedaan om zichzelf te beschermen tegen het communistische Noord-Vietnamese leger bij de val van Saigon in 1975. Zo konden ze niet herkend worden als soldaat en opgepakt worden.

slachtoffers eisen. Sinds 1975 zijn alleen daardoor 40.000 Vietnamezen omgekomen en 70.000 verminkt geraakt.

Slachtoffers van Agent Orange in een Vietnamees revalidatiecentrum. Velen van hen zijn ver na de oorlog geboren. Deze foto is uit 2004.

Ook economisch en politiek verging het Vietnam slecht. In de door oorlog ontwrichte Cambodja kwam in 1975 een van de bloedigste regimes uit de wereldgeschiedenis aan de macht. De Rode Khmer van dictator Pol Pot vermoordde in 3 jaar tijd 3 miljoen mensen. In 1978 vielen Vietnamese troepen Cambodja binnen, brachten Pol Pot ten val en stelden een pro-Vietnamees regime in. Uit ergernis over de Vietnamese machtsuitbreiding besloot China vervolgens zijn vroegere beschermeling een lesje te leren. Chinese troepen vielen Vietnam binnen, maar beten in de grensoorlog die volgde, uiteindelijk in het stof. Inmiddels werd de economische wederopbouw op communistische wijze aangepakt. Ook in Zuid-Vietnam werd nu grond gecollectiviseerd en werden particuliere bedrijven onteigend.

Als gevolg hiervan ontvluchtten tussen 1975 en 1985 een miljoen Vietnamezen het land. Als bootvluchtelingen bereikten velen van hen uiteindelijk Europa of de VS, maar bij deze vluchtpogingen vielen ook slachtoffers. De meesten gingen in gammele bootjes over zee. Het waren daarnaast ook vaak de hoogstopgeleide en meest ondernemende mensen die weggingen. Ook veel mensen van Chinese afkomst moesten, na de inval van China in 1979, uit Vietnam vluchtten.

Een miljoen hoogopgeleide, en veel katholieke Vietnamezen vluchtten op grote, maar veelal ook kleine gammele bootjes, weg uit Vietnam, op zoek naar een betere toekomst. Ook Vietnamezen van Chinese afkomst vluchtten op deze bootjes uit angst voor represailles van de Vietnamese bevolking na de inval van China in Vietnam in 1979.

Het economische gevolg van deze massale vlucht was dat de productie nog verder daalde dan tijdens de oorlog het geval was geweest. Daarnaast werd de economische ontwikkeling nog extra bemoeilijkt door de Amerikaanse handelsboycot, waaraan ook andere westerse landen onder druk van de VS deelnamen. Internationale hulp werd tegengehouden door de VS. De relatie tussen de VS en Vietnam bleef lange tijd slecht doordat Vietnam geen inlichtingen wilde geven over 2500 vermiste Amerikaanse militairen. In 1986 besloot de Vietnamese regering het roer om te gooien. De centraal geleide economie werd versoepeld en er kwam een zekere economische vrijheid. De relatie met de VS verbeterde doordat in 1987 een Amerikaans onderzoeksteam toestemming kreeg om in Vietnam naar vermisten op zoek te gaan. Van velen kon worden vastgesteld dat ze waren omgekomen, maar van 1600 vermisten bleef het lot onduidelijk.

Vietnam voert economische vernieuwingen in

Alleen de SU bleef Vietnam economisch steunen. In 1985 kwam in de SU een hervormer aan het bewind: Michail Gorbatsjov. Een jaar later werd in Vietnam de hervormer Nguyen Van Linh partijleider. Hij voerde de 'doi moi' (vernieuwing) in. Hij verving de centraal geleide staatseconomie gedeeltelijk door een vrije markteconomie. Boeren mochten weer voor zichzelf werken en kleine particuliere bedrijfjes waren weer toegestaan. Maar in tegenstelling tot in de SU, bleef in Vietnam de communistische partij aan de macht. Door de doi moi ging Vietnam economisch goed vooruit, vooral in het Zuiden. Ho Chi Minh-city (vroegere Saigon) werd weer een bedrijvige en welvarende stad en de boeren in de Mekong-delta gingen veel meer rijst produceren. Inmiddels kan Vietnam niet alleen zichzelf voeden, maar is het de derde rijstexporteur van de wereld. Er ontstond echter wel een tegenstelling tussen mensen die van de doi moi konden profiteren en mensen die aangewezen bleven op werk en zorg van staatswege: betrekkelijk rijk tegenover arm tot zeer arm.

In 1993 werd het Amerikaanse veto op hulp aan Vietnam opgeheven, waardoor het land nu financiële steun kon ontvangen van organisaties als het IMF en de Wereldbank. Aan het handelsembargo van de VS kwam in 1994 een einde. Toch blijft Vietnam wel een arm land en moet de industrie zich nog goed ontwikkelen. De dienstensector gaat met sprongen vooruit, vooral nu het toerisme een grote vlucht neemt. Dit kwam op gang na het ontstaan van diplomatieke betrekkingen tussen de voormalige vijanden de VS en Vietnam. Bill Clinton was de eerste Amerikaanse president die sinds de val van Saigon een officieel staatsbezoek aan Vietnam bracht in 2000. Na hem volgden vele Amerikaanse toeristen. De VS worden nu ook door jonge Vietnamezen niet meer gezien als de vijand, maar als het land van belofte.

President Bill Clinton wordt door veel Vietnamezen hartelijk begroet bij zijn staatsbezoek in 2000. Voor het eerst sinds de val van Saigon, en de eenwording van Vietnam, was er een Amerikaanse president in Vietnam.

Chronologisch overzicht

1930

Ho Chi Minh richt de Indochinese Communistische Partij op.

1940

Japan bezet Vietnam na de Franse nederlaag tegen Duitsland.

1941

Ho Chi Minh richt de Vietminh op.

1945

- 26 juni: VN wordt opgericht
- 15 augustus: Japan capituleert -> einde WOII
- 2 september: Ho Chi Minh roept de onafhankelijke 'Democratische Republiek Vietnam' uit.

1946

Fransen herstellen hun bewind in Vietnam grotendeels, maar raken in conflict met de Vietminh.

1949

- De SU produceert kernwapens, begin van de kernwapenwedloop
- China wordt communistisch o.l.v. Mao Zedong

1950-1953

De Korea-oorlog

1954

- Mei: Vietminh verslaat Franse troepen bij Dien Bien Phoe
- Juli: Akkoorden van Genève: Vietnam wordt (tijdelijk) verdeeld in 2 staten: Noord-Vietnam en Zuid-Vietnam.
- September: ZOAVO opgericht

1955

Ngo Dinh Diem tot president van Zuid-Vietnam gekozen

1956

Fransen trekken zich terug uit Vietnam. De VS gaan het Zuid-Vietnamese leger bijstaan.

1959

Diem begint met stichten van 'versterkte dorpen' (strategic hamlets)

1960

- Het Nationaal Bevrijdingsfront (NLF = Vietcong) opgericht
- Breuk tussen China en de SU

1961

Noord-Vietnamese legereenheden trekken naar het Zuiden.

1962

President Kennedy stuurt helikopters en ongeveer 10.00 militaire 'adviseurs'

1963

- Juni: Enkele boeddhistische monniken steken zichzelf in brand uit protest tegen het bewind van Diem.
- 2 november: Diem wordt bij een staatsgreep afgezet en samen met zijn broer vermoord
- 22 november: Kennedy wordt doodgeschoten in Dallas. Lyndon B. Johnson volgt hem op als president.

1964

- 2 augustus: Tonkin incident. Noord-Vietnamese marine 'valt' in de Golf van Tonkin het Amerikaanse oorlogsschip de 'Maddox' aan.
- 7 augustus: Tonkinresolutie. Het Congres geeft president Johnson volmacht om oorlog te voeren.
- Oktober: Chroesjtsjov afgezet als leider van de SU.
- November: Johnson wint de presidentsverkiezingen.

1965

- Maart: President Johnson stuurt grondtroepen naar Vietnam en begint met systematisch bombarderen van Noord-Vietnam (Operatie 'Rolling Thunder').

1966

Senator William Fullbright leidt parlementaire hoorzittingen over het Vietnambeleid.

1968

- Januari- februari: Tet-offenstief
- Maart: bloedbad My Lai
- Mei: beginnende 'verkennende' vredesbesprekingen in Parijs
- November: Nixon wint de presidentsverkiezingen

1969

- Nixon 'vietnamiseert' de oorlog en begint met terugtrekken van Amerikaanse troepen.
- 19 januari: in Parijs beginnen de daadwerkelijke vredesbesprekingen.
- 3 september: Ho Chi Minh overlijdt.
- 15 oktober: Grootste anti-oorlogsdemonstraties ooit in de gehele VS.

1970

- 4 mei: Vier doden bij anti-oorlogsdemonstratie op Kent State University.
- 9 mei: ongeveer 80.000 jongeren protesteren in Washington D.C. tegen het politiegeweld op Kent State University.

1971

- Nixon trekt Amerikaanse grondtroepen grotendeels terug uit Vietnam.
- Juni: *New York Times* begint met de publicatie van de Pentagon Papers.
- Oktober: In plaats van Taiwan krijgt de Volksrepubliek China de permanente zetel in de Veiligheidsraad van de VN.

1972

- Februari: Nixon brengt een bezoek aan Mao in Beijing.
- Mei: Nixon brengt een bezoek aan Breznev in Moskou. Zij ondertekenen hier het SALT-I Verdrag.
- November: Nixon herkozen als president.
- December: 'kerstbombardementen': zwaarste bombardementen op Noord-Vietnam.

1973

- Januari: Parijse Akkoorden: vredesregeling voor Vietnam.
- Maart: laatste Amerikaanse troepen verlaten Vietnam.
- November: Congres neemt War Powers Act aan: beperkte bevoegdheden president inzake oorlogsvoering.

1973-1975

De oorlog tussen Noord- en Zuid-Vietnam gaat door.

1975

- April: de Rode Khmer komt in Cambodja aan de macht o.l.v. Pol Pot.
- April: Noord-Vietnamese troepen veroveren Zuid-Vietnam.

1976-1985

Zuid-Vietnamese bootvluchtelingen verlaten het land.

1979

Vietnamese troepen verdrijven het bewind van Pol Pot in Cambodja.
China valt daarop Vietnam binnen en verliest de grensoorlog.

1986

Vietnam zet eerste stappen op weg naar vervanging van centraal geleide economie naar vrije markteconomie (doi moi).

1989

Vietnamese troepen trekken zich terug uit Cambodja.

1993

Amerikaans veto op hulp aan Vietnam opgeheven.

1994

Opheffing van het Amerikaanse handelsembargo tegen Vietnam.

1995

Herstel diplomatieke betrekkingen tussen Vietnam en de VS

2000

President Bill Clinton brengt een officieel staatsbezoek aan Vietnam. Het eerste sinds de Amerikaanse troepen Vietnam hebben verlaten.

Belangrijke personen

Breznev, Leonid (1906-1982)

Leider van de SU (1964-1982). Was vanaf 1957 lid van het Politbureau. Volgde Chroesjtsjov op als partijleider. Kondigde in 1968 de 'Breznev-doctrine' af: de SU zou te hulp komen als de macht van de communistische partij in een communistisch land werd aangetast, hetgeen in Tsjecho-Slowakije gebeurde in 1968. Breznev stond voor stabiliteit, rust en orde. Hij sloot met de VS de kernwapenbeheersingsakkoorden SALT-I en SALT-II.

Chroesjtsjov, Nikita (1894-1971)

Leider van de SU na de dood van Stalin (1953-1964). Zette de destalinisatie in. Probeerde het Westen in te halen op economisch gebied. Was voorstander van 'vreedzame coëxistentie' met het Westen, maar onderdrukte de Hongaarse Opstand (1956), gaf toestemming tot de bouw van de Berlijnse Muur (1961) en veroorzaakte de Cuba-crisis door raketten op Cuba te plaatsen (1962). In 1964 door de andere leden van de partijleiding afgezet wegens 'onbesuisde politiek'.

Clifford, Clark (1906-1998)

Amerikaanse minister van Defensie (1968-1969). Was bekende advocaat in Washington D.C. Adviseur van de presidenten Kennedy en Johnson. In 1965 bestreed hij Johnsons voornemen om meer Amerikaanse troepen naar Vietnam te sturen. Maar toen Johnson dat toch deed, vond hij dat de oorlog dan ook krachtig gevoerd moest worden. In januari 1968 door Johnson benoemd tot opvolger van Robert McNamara als minister van Defensie. Vond al spoedig dat de oorlog niet te winnen was en pleitte voor terugtrekking uit Vietnam. Werd door de nieuwe president Nixon weer vervangen.

Diem, Ngo Dinh (1901-1963)

Regeringsleider van Zuid-Vietnam (1954-1963). Afkomstig uit de Vietnamese elite. Hoorde tot de katholieke minderheid in Vietnam. Diem was zowel sterk anticommunistisch als anti-kolonialistisch. Daarom was hij in de ogen van de Amerikanen geschikt als regeringsleider van Zuid-Vietnam. Hij voerde echter een autoritair bewind, dat steeds meer verzet opriep. Op 1 november 1963 werd hij bij een staatsgreep door Zuid-Vietnamese generaals doodgeschoten.

Dulles, John Foster (1888-1959)

Minister van Buitenlandse Zaken (1953-1959) tijdens de regering van president Eisenhower. Wilde tijdens de Koude Oorlog veel harder tegen het communisme optreden dan Eisenhower. De Amerikaanse Vietnam-politiek werd vooral door hem geïnspireerd. Op zijn initiatief kwam in 1954 de Zuid-Oost-Aziatische Verdragsorganisatie (ZOAVO) tot stand. ZOAVO moest verdere communistische expansie in Azië voorkomen.

Eisenhower ('Ike'), Dwight D. (1890-1969)

President van de VS, Republiek (1953-1960). Was beroepsmilitair. Tijdens WOII opperbevelhebber van de Amerikaanse, Britse en Canadese troepen die in juni 1944 de invasie in Normandië ondernamen en West-Europa bevrijdden. Voerde in de Koude Oorlog als president een voorzichtige politiek. Steunde de Fransen en later de regering van Zuid-Vietnam met geld en wapens, maar niet met Amerikaanse militairen.

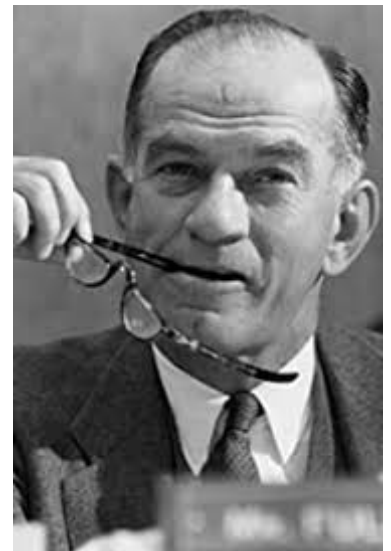
Ellsberg, Daniel (1931-....)

Bekend door de 'Pentagon Papers'. Was sinds 1964 stafmedewerker van het ministerie van Defensie. Bezocht in 1965 Vietnam. Kwam tot de conclusie dat de VS-politiek t.o.v. Vietnam onjuist was. Deed in opdracht van McNamara mee aan een onderzoek naar de Amerikaanse inmenging in Vietnam (1967). Nam in 1968 ontslag. Gaf het rapport van het onderzoek door aan de kranten ('Pentagon Papers' in 1971). Beschuldigd van 'samenzwering' en 115 jaar gevangenisstraf tegen geëist, maar werd vrijgesproken in 1973.

Fulbright, J. William (1905-1995)

Senator, Democraat. Voorzitter van de Senaatscommissie voor Buitenlandse Betrekkingen tijdens de regering van Johnson. In de Senaat vormden zich na 1965 twee kampen: voorstanders van verdergaande militair ingrijpen in Vietnam, 'de haviken', en voorstanders van een politieke oplossing, 'de duiven'. De belangrijkste duif was Fulbright. In 1966 leidde hij parlementaire hoorzittingen over het Vietnam-beleid, die rechtstreeks op televisie werden uitgezonden.

Giap, Vo Nguyen (1911-2013)

Militair leider van de Vietminh en later van het Noord-Vietnamese leger. Voerde een guerrilla-oorlog tegen de Fransen. Ontweek veldslagen, maar sloeg in 1954 plotseling toe bij Dien Bien Phu. Hierna trokken de Fransen zich terug uit Vietnam. Vanaf 1960 leidde Giap vanuit Hanoi de acties van de Vietcong in Zuid-Vietnam, bijvoorbeeld het Tet-offensief. Ook alle operaties van het Noord-Vietnamese leger in Zuid-Vietnam, vanaf 1965, stonden onder zijn leiding.

Ho Chi Minh (1890-1969)

President van Noord-Vietnam en leider van de Vietnamese Communistische Partij. Vooral nationalist, maar ook communist. Verbleef van 1911-1945 in het buitenland (Parijs, VS, Moskou, China). Richtte in 1930 de 'Indochinese Communistische Partij' op. Richtte in 1941 de Vietminh op. Riep na de capitulatie van Japan in 1945 de 'Democratische Republiek Vietnam' uit. Werd bij de deling van Vietnam in 1954 president van Noord-Vietnam. Was bij velen populair als 'Oom Ho'.

Johnson, Lyndon B. (1908-1973)

President van de VS, Democraat (1963-1969). Was vice-president tijdens Kennedy. Ontwikkelde een groots plan voor binnenlandse hervormingen 'the Great Society'. Stuurde in 1965 Amerikaanse grondtroepen naar Vietnam en liet Noord-Vietnam bombarderen met 'operatie Rolling Thunder'. Hij ondervond steeds meer kritiek op zijn Vietnam-beleid. Teleurgesteld stelde hij zich in 1968 niet meer herkiesbaar.

Kennedy, John ('Jack') F. (1917-1963)

President van de VS, Democraat (1960-1963). Had grootse plannen voor een 'New Frontier': bestrijding van armoede en rassentegenstellingen in de VS. In buitenlandse politiek wilde hij het opnemen tegen de SU. In 1962 kwam het tot een crisis toen Chroesjtsjov raketten plaatste op Cuba. Hij wist in 13 dagen de crisis te bezweren. Stuurde helikopters en militaire adviseurs naar Vietnam. Op 22 november 1963 doodgeschoten in Dallas, Texas door Lee Harvey Oswald.

Kerry, John (1943-...)

Nam als marineofficier deel aan de oorlog in Vietnam. Werd wegens moed onderscheiden. Veranderde zijn mening over de oorlog en werd na zijn diensttijd woordvoerder van de 'Vietnam Veteranen tegen de oorlog' (1969). Getuigde voor een Senaatscommissie over Amerikaanse oorlogsmisdaden in Vietnam (1971). Werd later advocaat en officier van justitie. Was in 2004 presidentskandidaat voor de Democratische partij maar verloor van George W. Bush. Van 2013-2017 was hij minister van Buitenlandse Zaken onder president Obama.

Kissinger, Henry (1923-....)

Veiligheidsadviseur van president Nixon (1969-1973) en minister van Buitenlandse Zaken (1973-1977). Geboren in Duitsland, maar vluchtte met zijn familie voor de Nazi's naar de VS. Adviseur buitenlandse politiek van Kennedy en Johnson. Was de belangrijkste Amerikaanse onderhandelaar bij de vredesbesprekingen in Parijs (1969-1973). Bedacht Nixons driehoeksdiplomatie en zocht toenadering tot China en SU. Kreeg samen met Le Duc Tho in 1973 de Nobelprijs voor de vrede. Blijft in veel ogen een controversieel figuur door zijn betrokkenheid bij o.a. de Vietnamoorlog.

Le Duc Tho (1910-1990)

Belangrijkste Noord-Vietnamese onderhandelaar bij de vredesbesprekingen in Parijs (1968-1973). Was lid van het Politbureau in Hanoi. Kreeg samen met Kissinger de Nobelprijs voor de vrede, maar weigerde deze in ontvangst te nemen. Trok zich na 1986 terug uit de Vietnamese politiek omdat hij het niet eens was met de nieuwe koers van 'doi moi'.

Mao Zedong (1893-1976)

Leider van de communistische Volksrepubliek China (1949-1976). Werd in 1935 leider van de Chinese communistische partij. Voerde vanaf 1937 een guerrilla-oorlog tegen de Japanners en nationalisten. Verdreef na WOII de Chinese nationalisten naar Taiwan. Stichtte de Volksrepubliek China. Mao's campagnes om van China een ideale communistische staat te maken kostten miljoenen Chinezen het leven. Zag zichzelf als de grote leider van het Communistische blok en zorgde vanaf 1960 voor een breuk in de relatie met de SU.

Robert S. McNamara (1916-2009)

Amerikaanse minister van Defensie (1961-1968). Werkte vanaf 1946 in leidende functies bij Ford. Werd door president Kennedy overgehaald om de eerste minister van Defensie te worden die niet uit het leger kwam. Steunde Kennedy en diens opvolger Johnson trouw, alhoewel hij vanaf het begin kritisch stond tegenover het Vietnam-beleid. Beval een onderzoek naar de Amerikaanse inmenging in Vietnam. Publicatie van dit rapport (Pentagon Papers in 1971) gaf aanleiding tot nog meer protesten tegen de Vietnam-politiek. Johnson ontsloeg hem in 1968, maar zorgde wel dat hij aan de slag kon bij de Wereldbank, waar hij president van was van 1968-1981.

Nixon, Richard ('Dick') M. (1913-1994)

President van de VS, Republiek (1969-1974). Was vice-president tijdens de regering Eisenhower (1954-1960). Beloofde als president 'eervolle vrede' in Vietnam. Sloot begin 1973 vrede met Noord-Vietnam. Zocht toenadering tot China en de SU. Bracht bezoeken aan Moskou en Beijing. Sloot met de SU SALT-I akkoord. Trad in 1974 af als gevolg van het 'Watergate schandaal' (het afluisteren van politieke tegenstanders door Nixons medewerkers).

Nhu, Madame (1924-2011)

Haar echte naam was Tran Le Xuan. Werd bekend als 'First Lady' tijdens het bewind van Diem van Zuid-Vietnam (1954-1963). Was getrouwd met Diems broer Ngo Dinh Nhu (directeur van de Geheime Politie in Zuid-Vietnam). Omdat Diem zelf niet getrouwd was, vervulde 'Madame Nhu' de rol van first Lady. Was streng katholiek en minachtte de boeddhisten. De zelfverbrandingen van boeddhistische monniken noemde zij 'barbecues'. Daardoor ondermijnde zij het Amerikaanse vertrouwen in het bewind van Diem. Verbleef vanaf 1963 eerst in de VS, daarna in Frankrijk en uiteindelijk in Italië, waar zij gestorven is.

Pol Pot (1928-1998)

Leider van Cambodja (1975-1979). Organiseerde in de jaren '60 een communistisch guerrilla-leger, de Rode Khmer. Had vooral aanhang onder arme boeren. Voerde van 1970 tot 1975 een guerrilla-oorlog tegen generaal Lon Nol, die door de VS werd gesteund. Nam in 1975 de hoofdstad Phnom Penh in. De inwoners werden verdreven naar het platteland. Tijdens zijn bewind kwamen bijna 2 miljoen Cambodjanen (op een bevolking van 7 miljoen mensen) om op de 'Killing Fields'. Het waren vooral stedelingen die het leven lieten. In 1978-1979 maakte het Vietnamese leger een einde aan zijn bewind. Pol Pot vluchtte naar Thailand waar hij tot 1997 in de jungle een opleidingskamp voor de Rode Khmer leidde. In 1997 werd hij uiteindelijk opgepakt en terechtgesteld. Maar voordat hij veroordeeld kon worden, stierf hij.

Stalin, Jozef (1878-1953)

Leider van de SU (1928-1953). Won de machtsstrijd na de dood van Lenin. Voerde de Vijfjarenplannen en de collectivisatie van de landbouw in (1929). Liet de Geheime Politie in de jaren '30 afrekenen met alle 'tegenstanders' (de Grote Terreur). Miljoenen verdwenen in kampen. Onder Stalins bewind werd de SU aangevallen door Nazi-Duitsland (1941). Bracht na WOII Oost-Europa onder sterke invloed van de SU en vestigde er communistische regeringen.

Thieu, Nguyen Van (1923-2001)

President van Zuid-Vietnam (1967-1975). Was eerst Vietminh lid, maar werd later generaal in het Zuid-Vietnamese leger. Deed mee aan de staatsgreep tegen Diem. Voerde als president landhervormingen door. Maar verloor aan steun onder de bevolking door Nixons 'vietnamisering', waardoor de Zuid-Vietnamezen zelf de oorlog moesten gaan voeren en betalen. Thieu verzette zich sterk tegen de vredesregeling van Parijs (1973). In april 1975 veroverde Noord-Vietnam het Zuiden en Thieu vluchtte naar de VS.

Westmoreland, William C. (1916-2005)

Amerikaans opperbevelhebber in Vietnam (1964-1968) tijdens het presidentschap van Johnson. Liet op grote schaal bombarderen. Was ervan overtuigd dat de oorlog gewonnen kon worden, als er meer troepen kwamen. Na het Tet-offensief riep hij nogmaals 200.000 man meer; dan kon hij de genadeklap uitdelen. Johnson weigerde en haalde Westmoreland weg uit Vietnam door hem te benoemen tot chef-staf van het Amerikaanse leger, een positie in Washington D.C. In 1972 ging Westmoreland met pensioen.